

MAGAZIN CULTURAL ARĂDEAN

GUTENBERG UNIVERSUL CĂRȚII

Anul XV, Nr. 57
Decembrie 2023
Serie nouă

PUBLIȚIE TRIMESTRIALĂ EDITATĂ
DE EDITURA GUTENBERG UNIVERS ARAD
ROMÂNIA

COLEGIUL REDACȚIONAL

Florica R. CÂNDEA - Redactor șef
Carina BABA - Redactor șef adjunct

COLEGIUL CONSULTATIV(seniori)

Lucia BIBARȚ
Eugeniu CRISTE
Anton ILICA
Valeriu ILICA
Augustin MUREȘAN
Iuliana PINTEA
Horia TRUȚĂ
Ioan TULEU

REDACTORI SPECIALI

Ion Alexandru ARDELEAN
Daniela GUMANN
Eugenia PONTA PETE
Mira ODAGIU
Loredana TUDORESCU

IMAGINE CONCEPTUALĂ/FOTO

Mircea BORAN
Mircea IRIMESCU
Ioana NISTOR
Constantin AVĂDANEI

Revista se realizează și este distribuită și printr-un colectiv de redactori din diaspora (Australia, Austria, America, Serbia, Italia, Republica Macedonia, Spania, Ungaria ș.a.)

*Revista Gutenberg Universul Cărții fondată în 2009

*Toate drepturile rezervate

CUPRINS

EDITORIAL	3
DOCUMENTAR-Aradul în timp.....	4
SPECIAL UZPR	24
ARTA CUVÂNTULUI	29
IDEI. OPINII. ESEURI. RECENZII.	44
REVISTE ȘI RESURSE-STUDIU DE CAZ	52
SALON GUTENBERG	58
LA O CEAȘCĂ DE CAFEĂ, DUMINICA	85
INEDIT	101
EVENIMENT	104

Design-concepția grafică a copertei

DTP-Ecaterina MEHEȘZ

DISTRIBUIRE

Magazin de prezentare, Calea Victoriei nr. 41

Revista Gutenberg Universul cărții precizează

Toate materialele publicate pe parcursul anului 2023, vor fi ierarhizate la sfârșitul anului și vor face obiectul Galei Excelenței (ediția a VI-a), conform segmentelor cunoscute ca generice.

Notă: total semnatari 3145 (an XV)

total articole 3222 (an XV)

Revista se distribuie gratuit. Referințe: pagină de facebook (Salon Cultural Gutenberg).
și pagina web: www.edituragutenbergunivers.ro

Responsabilitatea asupra conținutului textelor aparține autorilor.

EDITORIAL

DE CE SCRIU FEMEILE... UNA PE FAȚĂ, ALTA PE DOS EDITORIAL

Florica R. CÂNDEA

Că tot e sfârșit de an, socotim că e și sfârșit de aniversare sub semnul Constelației Gutenberg (75,15,10,5), adică Tipografia Gutenberg, Revista Gutenberg, Salonul Gutenberg și Gala Excelenței, toate ca un gest de normalitate față de material ori imaterial. Față de frumos, plămădit în cuvinte.

Nu ne-am numit nici o revistă de opinie, nici una de cultură sau literară, ci, pur și simplu, o „foaie culturală”, cu peste o sută de pagini și peste trei mii de colaboratori/articole. De aici probabil și „confuzia” de foaie culturală după un format la care am renunțat în primul an de editare.

Periodicul nostru, cu apariție neîntreruptă, trimestrial, are în spectrul ideilor proprii de a continua și promova oameni dedicați și consacrați, dar și de a descoperi debutanți, care să continue și să preia un mentorat, în acest sens.

Că tot suntem la „Una pe față, alta pe dos”, aș dori să reproduc, în numele aventurii de a scrie, n-importe qui, și unde, câteva considerații (din memorie) auzite într-un întâmplător dialog: „Există autori și scriitori. Aceștia, numărați, ceilalți nenumărați. Scriitorii numărați sunt voci inconfundabile și irepetabile. Unii, și mai puțini, sunt scriitori cu majuscule, alții chiar cu bold. Ca autor, nu poți fi coleg cu Eminescu sau Blaga.”

Acum, ce să zic: Călinescu, în „Istoria literaturii române”, a fost foarte elegant nu tranșant, numind „autorii” (adică neprofesioniștii) un soi minor, deci...

Da! De aceea am stat mereu undeva în umbră! Cu propriul scris și așa e și cu revistele... și nu o spun ca redactor șef, ci doar ca semnatar. De aceea am preferat schema unui „mozaic arădean”, acesta pretându-se a acoperi spectrul unor pretenții.

„Una pe față, alta pe dos...” și câte-n poezie, proză, eseu sau gândire critică, ori istorii rescrise - acestea sunt câteva cuprinderi de Gutenberg la alt sfârșit de an!

Cultura, și prin scris, este frumusețea omenirii. Am crezut, cred și voi crede în acest frumos și nuanțele de exprimare. Percepțiile culturale ale scrisului au, însă, un cuvânt de spus.

„Una pe față, alta pe dos!” Când scriu aceste rânduri, am senzația că nimic nu se vede, e ca și cum aș fi închis Cutia Pandorei, cu toate descrierile și experiențele celorlalți, asta și pentru că e sfârșit de an. Care sfârșit de an ne va aminti de întrunirile calde, pline de respirație și reverberație. Amatorism/profesionalism, internet/on line sau print, noi ne bucurăm că existăm de cincisprezece ani sub aceeași umbrelă tipografică.

Și totuși... suntem la capăt de an! Vă mulțumesc și vă invit să fim mai buni și iertători. Sărbători sacre și laice ne vor invada sufletele cu bucurie, lumină și pace. Revista Gutenberg e aici cu alte cuvinte. În cuprinsul ei veți găsi studii provenite din întrebări, sub generic „Reviste și resurse” (un mod de reflecție).

„Una pe față, alta pe dos”, se poate întâmpla și chiar se întâmplă între cele două literaturi (cea bătrână și cea tânără), care ar putea coexista, dacă un anume veleitarism sau (dez)onoare nu le-ar căpăci intențiile de a se îndoi după propriile org(ii)olii. Să fiți frumoși la chip și suflet întru mulți ani Trăiască!

DOCUMENTAR-Aradul în timp

PAGINI DE ISTORIE INTELECTUALĂ MITUL LUI ZAMOLXIS, PESTE VEACURI* (consemnări)

Marius-Ioan GREC

Moto:

„Omul este un animal care, din clipa în care începe să trăiască printre alți indivizi din specia lui, are nevoie de un stăpân ... Or, la rândul lui, și acest stăpân este tot ca un animal care are și el nevoie de un stăpân”. (Kant)

Nu știm, nici acum, dacă această idee a stăpânului care are nevoie de un stăpân, este una descoperită de filosoful german sau doar i-a fost atribuită. Este cert însă, că dacă ne raportăm doar la lumea reală, cea cunoscută empiric, fiecare dintre noi - la un moment dat, într-o anumită împrejurare - are un „stăpân”, un conducător, care-l guvernează, de multe ori acest „stăpân” uitând că peste el este un altul ș.a.m.d.

„Conducătorul încearcă să domine oamenii la fel cum el însuși este dominat de o idee: aceasta este prima verigă a oricărei dominații efective. Cu condiția ca ea să fie tot atât de tiranică și exclusivă ca și el. Ea îi furnizează acea superioritate asupra celorlalți, atât de necesară în epoca maselor averse de certitudini și speranțe.”¹ Gustave Le Bon în celebra sa lucrare „Psihologia mulțimilor”,² analizează și conducătorii mulțimilor, respectiv mijloacele lor de convingere.

În cele mai multe dintre cazuri, conducătorul a fost și el un condus, dominat de o idee, care mai apoi îl va subjuga. Ideea l-a invadat în așa măsură, încât restul a dispărut, iar orice opinie contrară apare ca o eroare. Le Bon împarte conducătorii în două tipuri: Un prim tip, cel mai des întâlnit în istorie, în care nu avem de-a face cu niște cugetători, ci cu niște oameni de acțiune. Aceștia sunt puțin clarvăzători – nici nu ar putea fi altfel – deoarece clarviziunea duce, în cele mai multe cazuri, la inacțiune. Ei se recrutează mai ales din rândurile celor nevrozați, surescitați, semi-alienați, care „rătăcesc în zone vecine cu nebunia”. Oricât de absurdă este ideea pe care o susțin, o apără cu tărie, orice raționament devine inutil, în fața convingerilor lui. Disprețul și persecuțiile au un efect contrar, nu fac altceva decât să-l stimuleze; totul este sacrificat și sacrificabil (familia, chiar propria persoană). Intensitatea în propria credință, conferă cuvintelor acestuia o mare putere de sugestie, poporul fiind întotdeauna subjugat de omul înzestrat cu o voință puternică. Indivizii, reuniți în mulțimi, își pierd întreaga voință care le este anihilată și se orientează, din instinct, spre cel care o posedă.

Din al doilea tip de conducător fac parte cei care posedă o voință de lungă durată și exercită o influență cu mult mai importantă; din această categorie fac parte adevărații întemeietori de religii sau creatorii de mari opere. „Că sunt inteligenți sau mărginiți - contează mai puțin; lumea va fi întotdeauna a lor.”

În cursul desfășurării istoriei, mulțimile, popoarele, nu au dus lipsă de conducători, dar nu toți au avut acele calități și convingeri care să-i transforme în adevărați apostoli ai timpurilor lor sau peste veacuri; marii conducători au răscolit

sufletele mulțimilor, de cele mai multe ori fiind oratori subtili, convingând contemporanii de oportunitatea ideilor lor, în dauna altor idei. Nu au reușit să-i convingă pe alții, decât în măsura în care, la rândul lor, au devenit mari convinși. Astfel, au devenit capabili să insuflă credință, indiferent dacă e vorba de credință religioasă, politică sau socială.

Trebuie să reținem, însă, că dintre toate forțele de care dispune umanitatea, credința a fost dintotdeauna cea mai remarcabilă, nu întâmplător Evanghelia îi atribuia puterea de a muta munții din loc. „A-i da omului o credință înseamnă a-i înzeci forțele.” Credem, că un astfel de om a fost Zamolxis (sau oricum l-ar fi chemat pe cel care și-a spus astfel).

Convins de o idee, cea a nemuririi, a reușit să o insuflă și altora, concetățenilor lui. Acolo unde eroul legendar, Ghilgamesh nu reușește:

„Uršanabi, buruiana asta este un leac împotriva spaimii;

prin ea omul va dobândi vindecare desăvârșită!

O voi duce în Urukul-cel-Împrejmuț.

Îi voi pune pe oameni să mănânce din ea...”

pierzând leacul nemuririi pe drum, fiindu-i furată „iarba nemuririi” de către un șarpe, semn că un asemenea dar nu este hărăzit oamenilor, reușește Zamolxis, dar în alt plan, într-o altă existență. El insuflă unui neam întreg o nouă credință, un adevărat „paradis al veșniciei” („... în veac nu vor muri, ci se vor muta numai într-un loc unde, vor trăi de-a pururi, vor avea parte de toate bunătățile”; Herodot, Istorie, IV, 95)

Ideea nemuririi, ca o recompensă pentru îndeplinirea cu scrupulozitate a riturilor inițierii, mutarea ulterioară într-un loc paradisiac, era foarte atrăgătoare; poate acesta este motivul pentru care anticii vorbeau cu atâta admirație despre Zamolxis.

În unele cazuri s-a exagerat mult pe ideea că nemurirea propovăduită de Zamolxis ar fi anticipat și pregătit creștinismul.

Orice religie a mântuirii presupune a asigura credinciosului nemurirea și o fericire veșnică; din această perspectivă, cultul lui Zamolxis nu ar avea nimic deosebit de alte culte ezoterice și eschatologice. Dacă, religia geto-dacă mai adaugă și un cod de valori morale (puritate, abținere, pietate, curaj...), atunci credința respectivă se poate considera că se apropie de cea creștină.³ Dintr-un anumit punct de vedere, cel puțin o parte dintre geto-daci se apropie de viitorul „model” creștin: acei „pleistoi”, purtători ai „pilos”-ului ca nobili daci, comparați – încă din antichitate – cu esenienii (Flavius Iosephus, Antichități iudaice), creatorii celebrelor Manuscrise de la Marea Moartă; în această situație o legătură cu ideile creștine arhaice, nu poate fi negată.

Un alt caz interesant este cel al tracilor creștini, bessii, despre care se crede că ar fi contribuit la răspândirea credinței creștine în zona provinciilor dunărene. Sunt dovezi, care atestă continuitatea limbii trace până în secolul al VI-lea, în cadrul unor comunități care își foloseau limba în scopuri liturgice (grupuri de bessii ar fi ajuns până în zona Mării Moarte, unde – în două biserici – se rugau Stăpânului comun); un lucru este clar, creștinismul danubian a fost alimentat din diverse surse, nu numai din centrele misionare grecești sau latine, edificându-se în acest mod un edificiu solid. Nu ne aflăm în fața unui „botez al lui Clovis” la Dunăre, deoarece suntem în fața unui alt

proces, mult mai complex, în fața unei convertiri progresive efectuate pe parcursul mai multor secole.⁴

Interesante sunt reflecțiile lui Jérôme Carcopino, care deși se referea la o situație din Africa, acestea se potrivesc și în cazul particular din Dacia; aici creștinarea irumpe pe verticală, dar după modelul craterului unui vulcan; se acumulează sevele noii religii, din diverse surse, până în momentul în care se produce erupția. „Forțele religioase au venit din toate direcțiile pentru a contribui la triumful noii credințe: ele au colaborat atât de strâns, indiferent de punctul de la care au plecat, încât uneori este dificil de recunoscut adevăratele lor origini.”⁵

Problema perenității Cultului zamolxian a preocupat istoriografia românească, născând acerbe dispute⁶; toate aceste confruntări de idei uită, la un moment dat, afirmațiile importante făcute de antici:

„Regele, lucra în înțelegere cu el /Zamolxis/, fiindcă vedea că oamenii ajunseseră mult mai ascultători decât înainte... Obiceiul acesta a continuat până în zilele noastre, pentru că mereu se găsea cineva gata să-l sfătuiască pe rege – și acelui om geții îi spuneau zeu. Muntele /unde se afla peștera/ a fost socotit sfânt și s-a numit așa. I se spunea Cogaionon ... Pe când domnea asupra geților Burebista, cinstirea mai sus amintită o avea Decaineos...” (Strabon, Geografia, VII, 3, 5).

Deci, Deceneu, se dovedește a fi un fidel urmaș al lui Zamolxis, iar mai apoi al lui Burebista; Deceneu este un continuator al operei lui Zamolxis, nu un demolator al acestuia, deoarece întreaga autoritate i se datorește tocmai Cultului zamolxian, pe care îl slujește;

Muntele sfânt, Cogaionon (un soi de „Kaaba” al lumii geto-dace) – unde se aflau cele mai importante temple, unde se slujeau credințele strămoșești (de la Zamolxis și toți urmașii acestuia) a fost identificat arheologic – cu cea mai mare probabilitate – în zona Sarmizegetusei Regia, deci în zona interioară a arcului carpatic; apare atunci destul de clar, că ipotezele care susțin doar originea „getică” a lui Zamolxis, a urmașilor, sunt doar pure speculații. Realitatea cercetării arheologice – imperfectă cum este – oferă date certe despre soliditatea aportului spiritual al zonei intracarpatică la nivelul întregii zone carpato-dunărene-pontice. Nu degeaba Strabon afirmă, cu atât de mare siguranță că geții și dacii vorbesc aceeași limbă, el fiind un istoric desăvârșit, nu numai un geograf de excepție.

*parte din aceste idei se regăsesc în monografia, dedicată lui Zamolxis, „Zamolxis sau religia geto/dacilor între mit și realitate”, Arad, 2002 (144 p.).

1. S. Moscovici, Epoca maselor (Tratat istoric asupra psihologiei maselor), Iași, 2001, p. 171.
2. citatele din G. Le Bon, sunt redată din Psihologia mulțimilor (capitolul III, Conducătorii mulțimilor și mijloacele lor de convingere), p. 65-77, București, 1990 (traducere Oana Vlad și Marina Ghițoc)
3. N. Zugravu, Geneza creștinismului popular al românilor, București, 1997, p. 133-134.
4. E. Lozovan, Bessii, în Dacia sacra, București, 1999, p. 31-36.
5. J. Carcopino, Les religions de l’Afrique antique (prefață de G. Charles-Picard), Paris, 1954, p. VI, apud Ibidem, p. 36.
6. o scurtă prezentare a acestora este făcută de V. Lica, Scripta dacica, Brăila, 1999, p. 143-167.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

AMINTIRI DIN EPOCA DE AUR INADECVARE

Ioan TULEU

Multe lucruri au funcționat prost în perioada comunistă dar așa zice că la nivelul cel mai de jos a fost propaganda, care trebuia să manipuleze opinia publică în favoarea modelului de lume pe care îl preconiza partidul conducător. Eșecul propagandei Partidului Comunist avea drept cauză în primul rând faptul că nu pornea de la problemele de zi cu zi cu care se confruntau oamenii. Se făcea prea multă teorie marxist-leninistă, se abordau subiecte generale ale societății, se discutau cuvântările liderului suprem care nu spuneau nimic concret, dar nici acelea nu erau bine puse în pagină. Și nu în ultimul rând nu au fost selectați oamenii cei mai potriviți în a propaga idei, a susține cu argumente pertinente aspectele vieții și a prezenta cu competență anumite realizări ale regimului, dar, mai ales, mulți nici nu credeau în ceea ce transmiteau. Știința comunicării era departe de cei mai mulți dintre cei angajați în propaganda de partid. Metodele erau învechite, subiectele inadecvate momentului, prost alese și prezentate.

Voi prezenta în cele ce urmează câteva episoade pe care le-am trăit sau care mi-au fost povestite de cei care le-au suportat. Un prim episod are ca loc de desfășurare satul Seleuș, în care m-am născut și am copilărit. Oamenii satului comentau orice eveniment mai deosebit întâmplat, dar mai ales pe acelea care ieșea în evidență prin ineditul lor de contestare al regimului. Astfel, am aflat cum moșu Ioani, un bătrân care la vremea tinereții lui, în timpul austro-ungar, a fost un vestit lotru, a devenit subiect de discuție după ce l-a înfruntat la căminul cultural pe un propagandist venit de la Arad să facă educație ateistă în sat. S-a întâmplat într-o bună zi de duminică, atunci când oamenii care se întorceau de la slujba de dimineață din bisericile satului au fost îndrumați/obligați să intre în sala căminului cultural pentru comunicări importante. Dar, aici, surpriză, subiectul era unul care avea ca scop să combată religia. Conferențiarul, l-așezat în spatele mesei de prezidiu, acoperită cu pânză roșie, le-a vorbit oamenilor despre originea omului, insistând pe faptul că acesta se trage din maimuță și că Dumnezeu nu există. Era subiectul de predilecție al acelor ani cincizeci ai secolului trecut. Oamenii ascultau și se minunau că cineva putea să susțină astfel de aberație din perspectiva celor care tocmai se întâlniseră cu Dumnezeu la Biserică. Ce argumente a adus vorbitorul, cât de scilipitor i-a fost discursul nu cunosc dar lumea comenta mai ales finalul, pentru că li s-a dat cuvântul și participanților pentru întrebări lămuritoare. Atunci, moș Ioani s-a sculat în picioare, arătându-și înălțimea impozantă și a întrebat: „Ascultă domnule dragă, spune-mi dacă mama dumitale o fi fost mumuiță ? (maimuță n. n.) La care întrebare

a izbucnit un hohot de râs care nu mai cerea nici un răspuns. Și astfel conferențiarul a plecat cu coada între picioare, batjocorit de oamenii prezenți. Dar el și-a îndeplinit misiunea. Mai specific că bisericile din sat, una ortodoxă și două neoprotestante, au suprafiețuit regimului comunist, iar cu conferențiarul nu știu ce s-o mai fi întâmplat.

Mult mai târziu, pe la începutul anilor optzeci ai secolului trecut, un alt exemplu de inadecvare mi-a fost povestit de către prietenul ziarist Cătălin Ionuțaș. La ordinea zilei era atunci propaganda pentru muncă, singura creatoare de bunuri materiale și spirituale necesare societății socialiste multilateral dezvoltate și pentru aceasta trebuia combătut modul de trai parazitar nu doar prin măsuri coercitive, conform Decretului 153. În campania de educare a tineretului în spiritul muncii, Comitetul Județean UTC a organizat într-una din zile un raid prin municipiu pentru a-i depista pe aceia care pierdeau timpul prin oraș și care nu puteau dovedi că sunt angajați în câmpul muncii. La această acțiune au fost invitate să ajute cadre de miliție și să consmneze acțiunea prietenul Ionuțaș, ziarist la Flacăra Roșie.

După ce au fost adunate și urcate într-un autobuz, cu ajutorul miliției, mai multe zeci de persoane de așa ziși parazitari toate au fost aduse în sala de conferințe de la sediul UTC-ului, pentru a li se administra o lecție despre importanța și valoarea muncii în socialism. Conferința a fost susținută de la masa de prezidiu chiar de către prim-secretarul Comitatului Județean UTC, tovarășul Matei Șimăndan. Acesta a vorbit despre despre necesitatea ca toți cei prezenți să pună umărul la construcția socialistă a țării, la crearea societății socialiste multilateral dezvoltate. Pentru aceasta, fiecare, spunea vorbitorul, trebuia să se angajeze în muncă, în fabrici și uzine pe marile șantiere, după calificarea și priceperea dobândite în școală etc, etc. La un moment dat aruncă o privire în sală și se opri la primul rând, unde se așezaseră fetele de la Astoria, și arătă spre o domnișoară în fustă mini, care stătea picior peste picior și mesteca gumă, primită probabil de la vre-un client: Uite domnișoară, dumneata, de exemplu, ce meserie ai ? La care domnișoara, privind de jos în sus pe bină răspunde nonșalant: „Io-s lucrătoare cu vaginul”! Imediat a izbucnit un hohot general de râs, și fluierături mai din spatele sălii. Tovarășul Șimăndan se făcu roșu ca racul și a părăsit repede sala de conferințe, înspre hazul general.

Rău a pățit-o și directorul Muzeului Județean Arad, rectorul Universității Cultural-Științifice, prof. Doru Bogdan, care, nu îmi mai amintesc de ce, mi-a făcut o vizită la sediul Casei de Cultură, de pe str. Lucian Blaga nr 2-4, unde eram ofițer de serviciu. În acea seară, la parter, dintr-o sală mai mare se auzea muzica de la discoteca organizată acolo. Doru Bogdan și-a exprimat intenția de a intra la discotecă, subsemnatul descurajându-l și spunându-i să lase tinerii în pace. El nu și nu, a intrat în sala în care, pe întuneric în bubuitul muzicii și luminilor ce jucau pe pereți se băteau zeci poate sute de tineri. Am aprins becurile și am rugat să se oprească muzica, după care Doru și-a exprimat dorința de a le spune câteva cuvinte tinerilor despre ziua de 1 Decembrie, care se apropia. Dar, nu a început bine să

cuvânteze că au și început fluierăturile și tropotele, prin urmare conferențiarul inopinat s-a lăsat păgubaș. Nu a mai trebuit să-i spun nimic, s-a convins singur de gafa pe care a făcut-o.

În fine, un ultim exemplu de inadecvare. Era în toamna lui 1989. Într-una din zile la Casa de Cultură a Sindicatelor s-a organizat o întrunire a tuturor lectorilor de la învățământul politic, care se desfășura la fiecare organizație de bază din întreprinderi și instituții publice. Pentru că eram lector la organizația PCR de la Consiliul Popular Municipal, am fost nevoit să particip alături de alți vreo 700-800 de propagandiști asemenea mie. Au luat loc la masa de prezidiu șefii de la Comitetul Județean de Partid, în frunte cu secretarul cu propaganda, Alecu Floareș, care ne-au instruit cu privire la modul în care se va desfășura învățământul, temele abordate, care trebuie să cuprindă cu preponderență dezbaterile documentelor elaborate de recentul Congres al XIV-lea al partidului, în special cuvântarea tovarășului secretar general, Nicolae Ceaușescu. Cine a trăit în acele vremuri cunoaște bine care era starea de spirit a populației, care aștepta cu groază venirea iernii. Întreruperile de curent electric erau frecvente, erau zilnice, cu orele, și trebuia să ai tot timpul la îndemână o lumânare spre a ști cu cine stai în cameră.

Numai că ceasul rău se abătu și asupra Casei Sindicatelor și, dintr-o dată, se făcu întuneric perfect, de nu se vedea om cu persoană. Apoi, spontan izbucni un cor de strigăte și fluierături, de proteste, propagandiștii manifestându-și nemulțumirea cu privire la această evidentă neputință economică de a furniza un minim de confort cetățenilor. Până la urmă s-a intervenit unde trebuia, curentul a revenit, totul durând maxim 10 minute și astfel ordinea a fost restabilită. Dar, a urmat la cuvânt secretarul cu organizatoricul, nu-mi mai amintesc numele lui, care a început să ne admonesteze, să ne adreseze cuvinte grele nouă celor care constituim cadrele cele mai de nădejde și devotate politiciii Partidului, pentru că dacă și noi ne manifestăm astfel ce mai puteam cere de la membrii simpli din organizațiile noastre.

Întâlnirea s-a încheiat până la urmă într-o atmosferă cu totul sumbră. Dar, nu mai trecu mult până când nemembri și membri de partid au strigat așa de tare încât s-a cutremurat întreg sistemul, iar lumina a revenit.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

PATRIMONIUL CULTURAL AL ARADULUI

FABRICA MARTA *Calea Aurel Vlaicu 41 - 43*

Horia TRUȚĂ

Adunarea de constituire a noii societății industriale, înregistrate cu denumirea: *Magyar Automobil Reszveny Tarsasag – Westinghouse Rendzer* (Societatea Anonimă Maghiară de Automobile – sistem Westinghouse), a avut loc la 29 noiembrie 1908.

Ridicarea clădirilor industriale și instalarea utilajelor s-a realizat rapid, pe o structură modernă după proiectul reputatului cuplu de arhitecți arădeni Fodor și Reisinger. Prin numărul salariaților, peste 300, și valoarea producției, fabrica arădeană de autoturisme, a devenit ca mărime, cea de a doua unitate industrială locală, după uzinele Johann Weitzer, din apropiere. Se crede că în perioada 1909 – 1914 la Arad au fost produse peste 650 autobuze, camioane cu sarcină utilă de până la 5 tone și diferite modele de autoturisme, ultimul dispărând din peisajul arădean în 1936.

La începutul Primului Război Mondial, producția civilă a fost înlocuită cu motoare în licență Daimler - Benz și Brandenburg, necesare aviației militare.

După război, în 1921, fabrica MARTA a fuzionat cu Johann Weitzer, fondând o nouă societate industrială și anume: *Astra - Prima fabrică română de vagoane și motoare S.A. Arad*.

În timpul celui de al Doilea Război Mondial a fost grav avariata de raidurile aviației anglo-americane și germane din vara și toamna anului 1944.

Din punct de vedere arhitectural, fosta clădire administrativă se remarcă prin stilul geometric auster și echilibrat al anilor 1900, în prezent imobilul fiind clasat ca Monument istoric. Într-o imagine considerată *mai veche*, construcția cu două nivele este orientată perpendicular pe axul străzii, cu fațada principală desfășurată înspre curte, adosată cu un turn plasat asimetric și o terasă la nivelul streșinei. La parter se disting două ferestre boltite, cu toc și două intrări: una pietonală, cealaltă deservind ca poartă pentru utilaje. Peste streșină, deasupra porții, zidul continuă cu un fronton triunghiular. Acoperișul în două ape, cu învelitoarea din țiglă, este înclinat în pantă abruptă.

Sub aspect utilitar, turnul cu înălțimea de 26 m a fost conceput, pe de o parte ca și casă a scărilor, iar pe de alta, ca rezervor (turn) de apă. Este alcătuit din trei elemente suprapuse: la sol o încăpere prismatică, în secțiune pătrată, înălțată până la streșină

unde se transformă în contur hexagonal cu laturi inegale, făcând loc unei terase deschise. Cel de al treilea element așezat în consolă, este cilindric, luminat circular prin opt ferestre rotunde, terminat cu o turlă conică și învelitoare din tablă. În interior se află scara în rampă, cu grilaj metalic și mână curentă, care permite accesul la nivelele superioare și la terasa în aer liber.

Atelierele anexă, cu hala principală au fost edificate bordae străzii perpendicular pe clădirea administrativă.

O sumară evaluare critică a situației actuale, nu poate să ocolească intervențiile neinspirate asupra ansamblului de clădiri, lipsa de interes al proprietarilor care s-au succedat, în restaurarea corectă și conservarea grupului de imobile.

Fabrica de Motoare

DOCUMENTAR-Aradul în timp

STEMA COMUNEI ALMAȘ, JUDEȚUL ARAD

Augustin MUREȘAN

Comuna Almaș este situată în estul județului Arad, pe malul stâng al Crișului Alb, în depresiunea Gurahonț, la poalele de nord-est ale Munților Zarandului. În componența sa intră satele Almaș (reședința comunei), Joia Mare, Rădești și Cil. Prima atestare documentară: Almaș, 1334, Cil la 1379, Joia Mare la 1441, Rădești la 1441.

Consiliul local al comunei Almaș, județul Arad, a adoptat Hotărârea nr. 53/2022 prin care și-a însușit proiectul de stemă, iar prefectul județului Arad și-a exercitat controlul de legalitate, conform adresei nr. 5269/2023. Proiectul de stemă însoțit de un memoriu justificativ a fost avizat de Comisia Națională de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române.

Descrierea stemei comunei Almaș, județul Arad

Stema comunei Almaș se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, partiționat în mantie (felon chappé). În centru, în câmp de aur, se află un pom fructifer natural (măr) dezrădăcinat încărcat cu patru mere roșii, plasat pe un deal verde, iar mai jos un brâu undat de argint. Scutul este înveșmântat albastru, încărcat în mantaua din dreapta, cu o carte închisă de aur, pe care broșează o cruce treflată neagră, și în mantaua din stânga de trei spice de grâu de aur. Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu un turn crenelat.

Semnificațiile elementelor însumate ale stemei

Mărul face referire la denumirea localității, livadă de/cu meri (în maghiară Hárómalmás, colocvial Almaș, în traducere „Merești”. Mărul reprezintă și bogăția pomicolă din zonă, iar cele patru mere, indică numărul satelor componente ale comunei. Brăul undat face referire la hidrografia localității, râul Crișul Alb.

Cartea pe care broșează crucea treflată (Biblia) evocă credința păstrată cu stăruință de localnici, precum și edificiile de acest fel existente în localitate.

Spicele de grâu reprezintă ocupația de bază a locuitorilor, agricultura.

Coroana murală cu un turn crenelat semnifică faptul că localitatea are rangul de comună. Propunerea de stemă a comunei Almaș asigură concordanța elementelor acesteia cu specificul economic, social și cultural și tradiția istorică ale acestei unități administrativ-teritoriale respectând legile științei și artei heraldice.

Bibliografie: Stema comunei Almaș, județul Arad a fost aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 750 din 18 august 2023 și publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 762 din 23 august 2023; Marcel Sturdza-Săucești, Heraldica, Tratat tehnic București, Edit. Științifică, 1974, p. 53, fig. 49.

Stema comunei Almaș,
județul Arad

DOCUMENTAR-Aradul în timp

DECORAȚIE ACORDATĂ ÎN 1935 LUI EMIL MONȚIA

Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS

În adresa nr. 21156 din 17 iulie 1937 către Ministerul Regal al Afacerilor Străine - Cancelaria Ordinilor, semnată de secretarul de chestură Mazilu Gheorghe și de Iancu Traian, chestorul Chesturii Poliției Municipiului Arad, se menționează: „În referire la Ordinul Domniei Voastre nr. 20892/4.VI.1937, avem onoare a înainta anexat la prezenta, dovada semnată de D-l Emil Monția, din comuna Șiria, prin care confirmă primirea brevetului și a însemnului Ordinului „Ferdinand I” în gradul de Cavaler. Totodată ne permitem a raporta că D-l Emil Monția fiind călătorit, Ordinul Domniei Voastre nu a putut fi executat la termen”. Potrivit adeverinței de primire a brevetului și însemnelor de Cavaler al Ordinului „Ferdinand I”, semnată la Arad, în 17 iulie 1937, Emil Monția s-a născut în Șicula, județul Arad, la 25 decembrie 1881, își avea domiciliul în Șiria, județul Arad, era avocat și compozitor și a fost decorat, prin decretul regal nr. 1.556/1935, cu Ordinul amintit mai sus.

Prezentăm, apelând la heraldică, la sigilografie și la faleristică, descrierea distincției onorifice și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor, dosar nr. 344/1935 (documentele) și de pe site-ul: <https://www.ordersandmedals.ro/> (decorația).

Ordinul „Ferdinand I” a fost instituit la 10 mai 1929, cu scopul de a perpetua amintirea regelui care a realizat întregirea României. S-a conferit numai „românilor care, prin activitatea lor sau prin faptele lor militare, au contribuit la realizarea Unirii sau pentru cei care în viitor își vor câștiga merite excepționale față de țară” (Legea pentru instituirea Ordinului Ferdinand I și a Medaliei Ferdinand I nr. 1.537 din 17 mai 1929, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 107 din 18 mai 1929, p. 3766).

Ordinul „Ferdinand I” în gradul de Cavaler se prezintă astfel: o cruce smălțuită verde, cu marginile argintii, cu brațele egale, cu capetele despicate în forma a două litere „F” adosate și având deasupra coroana regală, argintie, cu toca smălțuită roșu. Panglica este de culoare albastru-închis, având la mijloc o dungă galbenă, străbătută de un fir de culoare roșie.

Ordinul „Ferdinand I” în gradul de Cavaler
(avers și revers).

No. 1566/1937

271

✓ Căpăt
S

Adeverință de primire

Subsemnatul,

Numele de familie: Montia

Numele de botez: Emil

Data și locul nașterii: 25. decembrie 1881 Sărmășel
judetul Arad.

Domiciliul: Sărmășel jud. Arad

Qualificarea profesională (grat și funcționar): Adversar în comerț

Naționalitatea: Română

incredenteaza că a primit brevetul de Cavaler
al Ordinului „Sf. Ștefan” Românii

Arad, în 17. Iulie 1937

(semnatura)

Emil Montia

Adresa Chesturii Poliției Municipiului Arad nr. 21156 din 17 iulie 1937.

No. 1556/1937

271
✓ Căpitan
G

Adeverință de primire

Subsemnatul,

Numele de familie: Monția

Numele de botez: Emil

Data și locul nașterii: 25. Iunie 1881 Sîmbra
judetul Arad.

Domiciliul: Sîmbra jud. Arad

Qualificarea profesională (gradul și funcția): Adversar în comerț

Naționalitatea: Română

incredințarea că a primit brevetul de Cavaler
al Ordinului „Ferdinand I” României”

Arad, în 17. Iulie 1937

(Semnatura)

Emil Monția

Adeverința lui Monția Emil de primire a brevetului și însemnelor de Cavaler al Ordinului „Ferdinand I”, semnată la Arad, în 17 iulie 1937.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

VIAȚA UNUI PASTOR ÎN ARAD DUPĂ AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL: PETRU POPOVICI

Mihai HANDARIC

Introducere

Dacă în articolele anterioare ne-am referit la istoria Aradului începând cu preistoria și ajungând până în secolul al XX-lea, la Cel De-Al Doilea Război Mondial, în lucrarea de față dorim să privim Aradul prin ochii unui locuitor al orașului care a trăit peste un secol de viață (101 ani și o lună), născându-se cu un an înainte de Marea Unire, experimentând mai multe tipuri de sisteme politice de guvernare: monarhie, democrație, regim dictatorial, totalitarism comunist și capitalism post-decembrist, odată cu Revoluția anticomunistă din 1989. A fost un secol de schimbări radicale și uneori dramatice. Petru Popovici a trecut prin experiența a două războaie mondiale, a Holocaustului, a ideologiei comuniste, a persecuțiilor religioase, a revoluțiilor țărilor din Estul Europei din 1989 și a dezmembrării Uniunii Sovietice.

Uitându-ne la viața și activitatea lui Popovici vom arăta cât de important este un lider spiritual potrivit la locul potrivit în a încuraja comunitatea în care a slujit în vremuri grele dar și în vremuri bune.

Ioan Pânzaru fostul rector al Universității din București afirma că firul cunoașterii se cere înnodat „datorită pieirii fiecăruia dintre noi” (Ioan Pânzaru, *Practici ale interpretării de text*, 1999, p. 8.). Experiența unui pastor baptist care a rămas un model pentru comunitatea baptistă română din Arad și din diaspora. George Santayana afirma un adevăr demn de reținut: „Cine nu își cunoaște trecutul este condamnat să îl repete!” (Handaric Mihai, *Istoria Bisericii în spațiul existenței umane*, 2019, p. 46.). Ne referim aici atât la greșelile din trecutul semenilor și comunității umane în general, care ar trebui evitate, cât și la realizările înaintașilor, care ar putea fi un model de inspirație pentru noi în prezent.

Vom observa cât de importante sunt în viața unui conducător caracterul, determinarea și perseverența în momente dificile pe care le parcurge în viață. Vom arăta faptul că Petru Popovici a fost un exemplu demn de urmat. De asemenea o influență puternică au avut-o cărțile pe care le-a scris, și care au fost o mare încurajare pentru credincioșii din vremea respectivă, care au trecut prin presiuni din partea comuniștilor care încercau să combată religia și credința în Dumnezeu. În calitatea sa de pastor și scriitor creștin s-a orientat întreaga viață după principiile Bibliei pe care a propovăduit-o și despre care a scris. A fost ca un apologet înflăcărat al autenticității și istoricității evenimentelor prezentate în Biblie. Vom observa acest lucru în cuprinsul acestui articol.

Origini

Paradoxal este faptul că deși a fost un român înflăcărat pentru poporul său, slujind toată viața comunitatea baptistă românească din țară și din America, Petru Popovici s-a născut în Statele Unite ale Americii în orașul Harrisburg din Pennsylvania, pe data de 12 septembrie 1918; cu aproximativ trei luni înainte de Marea Unire. A mai avut încă doi frați: Alexa și Silvan (Petru Popovici – <http://petrupopovici.com>, accesat 9 august 2023.). Fratele său Alexa a fost de asemenea o personalitate importantă a comunității baptiste din Arad și din România. Alexa a fost mulți ani pastorul Bisericii Baptiste Speranța din Arad

și profesor la Seminarul Teologic Baptist din București. Meritele deosebite ale lui Alexa i-au motivat bapțiștii din Arad să numească liceul teologic baptist din oraș după numele său. În prezent școala poartă numele: Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici” din Arad.

După Marea Unire, în anul 1920, familia lui Petru Popovici a vizitat România. Datorită unor situații politice nefavorabile au fost determinați să se stabilească în România, în localitatea Firiteaz din județul Arad. În acea vreme localitatea aparținea de județul Timiș. În țară s-au mai născut încă doi băieți și o fată, care din păcate nu au supraviețuit.

Educația

Școala primară a făcut-o în Firiteaz, iar liceul l-a absolvit la actualul Colegiu Moise Nicoară din Arad. După liceu, s-a hotărât să urmeze cursurile Seminarului Teologic Baptist din București (Petru Popovici – <http://petrupopovici.com>, accesat 9 august 2023). Armata a făcut-o la marină în timpul Celui De-Al Doilea Război Mondial – între 1941-1945. În această perioadă, teritoriul României cuprindea pe lângă vechiul Regat al României compus din Moldova și Țara Românească și Transilvania, Basarabia și Bucovina. Era ceea ce menționa Constituția României din 1923, ca fiind România Mare. Astfel că în perioada stagiului militar, Petru Popovici a fost dus la Galați și la Reni în Basarabia (Alexa Popovici, *Istoria bapțiștilor*, vol. 2 (1919-1944), p. 240.

Contextul politic și religios din România la Cel De-Al Doilea Război Mondial

Petru Popovici a prins vremuri tulburi de mare criză mondială în Europa, România și în Arad unde și-a început misiunea. A fost nevoit să facă față unor situații sociale și politice dificile din țară. În perioada Celui De-Al Doilea Război Mondial și-a satisfăcut stagiul militar.

Regele României Carol al II-lea a dus o politică filogermană, care ulterior a fost influențată de dictatură politică din Germania. În anul 1938 se promulgează în România noua Constituție impusă de rege care a instaurat dictatura în țară. După un an de la promulgarea constituției se declanșează Cel de-Al Doilea război Mondial. Pe data 1 septembrie 1939, are loc invadarea Poloniei de către Germania, imediat la o săptămână după semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop. Pe 17 septembrie au invadat Polonia și sovieticii. Pe data de 6 octombrie Polonia a fost ocupată în întregime. Au urmat celelalte campanii de agresiune militară ale germanilor și aliaților lor.

Ulterior, politica mareșalului Ioan Antonescu care a fost un aliat al lui Hitler a creat dezbinare și în rândul denominațiilor religioase din țară (Bárdi Nándor, ed., *Transilvania văzută în publicistica istorică maghiară*, 1999, p. 323.). Neoprotestanții fiind o minoritate au fost persecutați, mai ales datorită faptului că au apărut mai târziu. Bapțiștii, Creștinii după Evanghelie și Adventiștii au apărut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, iar Penticostalii la patru ani după Marea Unire din secolul XX – în 1922.

Sentimentul antisemit promovat de Hitler a insuflat și în țară o atitudine ostilă față de evrei, conducând la discriminarea națiunii evreiaști. Evreii au fost luați din România și deportați în lagărele hitleriste de la Auschwitz, Birkenau, etc, unde mulți dintre ei și-au sfârșit viața în camerele de gazare. De fapt punctul culminant al conflictului celui de-Al Doilea Război Mondial a fost Holocaustul. Ne referim la gravele consecințe ale antisemitismului care a ajuns la extreme în această vreme. Politica lui Hitler față de România și Ungaria a creat tensiuni între cele două state. Au apărut conflicte între minoritățile naționale și religioase și populația majoritară. Biserica a suferit de pe urma acestei politici.

După așa numitul al doilea Arbitraj de la Viena, în jur de un milion de români din Transilvania de Nord au fost anexați la Ungaria, producând un motiv de tensiune

permanentă între români și maghiari. Emoțiile trăite de cei care au participat la decizia anexării Transilvaniei de Nord la Ungaria, evidențiază pe deplin stările tensionate apărute. Ministrul de Externe al Germaniei Ribbentrop a dezvăluit că ministrul român de externe a leșinat în timpul discuțiilor (Bárdi Nándor, ed., *Transilvania văzută în publicistica istorică maghiară*, p. 326-328, 333-334). După Arbitrajul de la Viena, în România s-a instaurat dictatura militară antonisciană. Antonescu era aliatul cel mai apreciat de Hitler. Acest lucru este dovedit de faptul că Antonescu a primit cea mai înaltă distincție militară din armata germană. Deși spre sfârșitul războiului, pe 5 august 1944, Antonescu îl asigurase pe Hitler că va rămâne aliat fidel al Germaniei, în mai puțin de o lună România a părăsit alianța cu Germania, alăturându-se puterilor Antantei.

Slujirea ca pastor în Arad

După terminarea studiilor și a stagiului militar, începând cu anul 1945 a fost numit pastor al Bisericii Pârneava din Arad pe care a slujit-o până în anul 1953. S-a căsătorit cu Hortensia Cristea imediat după terminarea Celui De-Al Doilea Război Mondial. Au avut trei fete: Iedidia, Angela și Agnia Rusalina.

Imediat după finalizarea războiului, între 1946-1949 a fost numit președinte a Organizației Școlilor Dumninicale din România (Alexa Popovici, *Istoria baptiștilor*, vol. 2 (1919-1944), p. 66.). Misiunea sa spirituală coincide cu începuturile instaurării Comunismului în România. A deținut poziția de pastor în mai multe biserici și alte poziții de conducere în cadrul Cultului Baptist.

La alegerile parlamentare din țară, care au avut loc pe 19 noiembrie 1946, în Regatul României de pe atunci, comuniștii au câștigat alături de aliații din Blocul Partidelor Democratice. Este vorba despre Uniunea Populară Maghiară, țărăniștii conduși de dr. Nicolae Lupu și Comitetul Democrat Evreiesc. Noile alegeri au dus la îndepărtarea regimului monarhic din țară și la instaurarea comunismului, în anul 1947 (Marius Silvesan, „Istoriografia Bisericii Baptiste în sec. XX”, 2017. Accesat 07 octombrie 2023).

Blocul Partidelor Democratice (BPD) l-au numit ca prim-ministru pe dr. Petru Groza, care a format un guvern de stânga, ce cuprindea Partidul Comunist, Partidul Social-Democrat, Frontul Plugarilor, Partidul Național Liberal al lui Tătărescu, țărăniștii conduși de Anton Alexandrescu și Uniunea Patrioților. Istoricii afirmă că la câștigarea alegerilor, reprezentanții BPD au folosit abuzuri și practica intimidării.

Alegerile din anul 1946 câștigate de Partidul Comunist au dus la instaurarea unei ideologii ateiste în țară. Din acest motiv Biserica din România, indiferent de confesiune a avut de suferit. Biserica Ortodoxă dar și celelalte confesiuni de credință creștină au trecut prin perioade de prigoană (Marius Silvesan, „Istoriografia Bisericii Baptiste în sec. XX”, 2017. Accesat 07 octombrie 2023). Mai mulți preoți au fost arestați și condamnați la închisoare. Acesta a fost contextul în care Petru Popovici a fost nevoit să își desfășoare activitatea.

În anul 1953 a fost numit pastor al Bisericii Baptiste Nr.1 din Timișoara. Aici a slujit până în anul 1967. Datorită hărțuirilor din partea autorităților, în anul 1962 a cerut ambasadei americane de la București să i se recunoască cetățenia americană, el fiind născut în această țară. A căutat să se protejeze folosindu-se de dreptul pe care îl avea, cu scopul de a evita anumite abuzuri din partea comuniștilor. Cu toate măsurile de protejare pe care le-a luat, în anul 1967 autoritățile comuniste l-au destituit din funcția de pastor.

Presiunile din partea autorităților l-au determinat pe Petru Popovici să ia decizia de a se reîntoarce în Statele Unite ale Americii. Astfel că în octombrie 1967 a plecat din țară. S-a stabilit în orașul Chicago, unde sosise mai devreme fratele său Alexa Popovici.

Misiunea în diaspora românească

În exil, împreună cu Alexa Popovici au înființat Biserica Baptistă Română din Chiago, unde a slujit ca păstor alături de fratele său. A fost co-pastor al acestei biserici până în anul 1971. În această perioadă, în anul 1968, în America s-a înființat Societatea Misionară Română, la inițiativa dr. Petru Truța. Petru Popovici împreună cu Alexa Popovici au fost membrii fondatori ai societății alături de Petru Truța. Societatea a înființat și un post de radio care transmitea pe unde scurte, programe creștine pentru comunitatea creștină din România.

În anul 1971 Petru Popovici decide să se mute în California, în orașul Los Angeles. Aici a înființat Biserica Baptistă Română. A slujit ca pastor în perioada 1971-1988, susținând proiecte de plantare a bisericilor baptiste române de pe coasta de vest a Americii de Nord. În poziția pe care a deținut-o a reușit să ajute mai mulți români să emigreze în Statele Unite ale Americii datorită presiunilor guvernului comunist împotriva bisericii în general. Popovici a reușit să le ofere emigranților susținere financiară și morală.

Cu toate că nu a dorit poziții importante în societate, comunitatea baptistă din America l-a ales între anii 1981 și 1983 Președinte al Convenției Bisericilor din Statele Unite și Canada (Ioan Bunaciu, Istoria bisericilor baptiste din Romania, 2006).

În timpul slujirii sale a făcut mai multe călătorii misionare în România dar și în alte 15 țări unde locuiau credincioși români. În mai multe situații a căutat să sprijinească înființarea de noi biserici în zonele unde nu existau. Prima călătorie misionară după plecarea sa în exil din România a făcut-o în anul 1977. S-a întors după 10 ani după ce a fost determinat să părăsească țara în 1967. În anul 1979 a făcut prima călătorie misionară la românii din Australia.

În anul 1990 a fost înființată Societatea Misionară România pentru Hristos, fiind solicitat să accepte poziția de președinte al organizației. Deși se pensionase de 2 ani, totuși s-a implicat mult în proiectele organizației, vizitând pastori și misionari din diferite regiuni din țară. A ținut legătura cu pastorii și misionarii din organizație, oferindu-le sprijin și încurajare.

Activitatea publicistică

La Los Angeles, pastorul Petru Popovici - cunoscut și sub numele de Pitt Popovici - a scris și publicat cele mai multe cărți, pe care a reușit să le tipărească cu sprijinul bisericii pe care o slujea. A scris mai mult de 40 de cărți și broșuri cu mesaj creștin. Multe din aceste cărți au fost tipărite în timpul regimului comunist și introduse clandestin în țară. Cărțile lui erau așteptate cu un extrem de mare interes de către creștinii din România. În vremea aceea, literatura creștină era foarte rară, în țară, și de multe ori interzisă (Petru Popovici, <http://petrupopovici.com>. Accesat 9 august 2023.).

Vom menționa în continuare câteva dintre titlurile cele mai reprezentative ale cărților scrise de Petru Popovici. Aceste volume au fost publicate ulterior de Editura Stephanus din București, dar și de alte edituri. Este vorba despre „Biblia este totuși adevărata” în care aduce argumente din istorie că Biblia este credibilă. Cartea „Promisiunile lui Dumnezeu” în care scoate în evidență autoritatea promisiunilor Scripturii. „Graiul proorociilor” în care arată modul în care profețiile din Biblie s-au împlinit, pot fi verificate în istorie, iar unele sunt pe cale de a se împlini.

Cartea „Lumini peste veacuri - Volumul 1 și Volumul 2, prezintă biografia a unor personalități de seamă a istoriei creștinismului, printre care Policarp, Augustin, Savonarola, Wycliffe, Jan Hus, John Weley, George Muller, și alții. Cartea „Oameni cu

totul deosebiți - studiu biblic asupra epistolei lui Iuda,” cartea „Ești tu sigur ca ești creștin?” și „Omul e creat de Dumnezeu, nu e produsul evoluției,” în care încearcă să susțină creaționismul și să combată evoluționismul. A scris și cărți despre familia creștină. Una din ele se intitulează: „Colțul de rai sau căminul în lumina Bibliei - Principii de casnicie.”

Un rol deosebit l-a avut la producerea unor programe religioase pe undele radio, vreme de mai mulți ani, pentru mai multe stații radio din Europa și din România, cum ar fi: HCJB din Quito, Ecuador, TWR (Trans World Radio) din Monte Carlo, Monaco, IBRA Radio Lisabona din Portugalia, Radio Europa Liberă din Germania, Micul Samaritean din Chișinău, Republica Moldova. A realizat și emisiuni radio la postul Radio KTYM Inglewood din California, pentru creștinii români din Los Angeles.

Finalul misiunii

Petru Popovici s-a pensionat în anul 1988, mutându-se la Sacramento. Însă și aici a susținut înființarea bisericii din Sacramento, cunoscută astăzi ca Biserica Baptistă Harul. În anul 1996 s-a mutat împreună cu soția în Atlanta unde a ajutat prin slujirea sa prima Biserică Baptistă Română din Atlanta, iar în anul 2000 a sprijinit înființarea altei biserici române în zonă, numită Gwinnett Romanian Baptist Church unde a slujit ca pastor alături de pastorul principal (Ionel Tuțac, „Ultimul interviu cu fr Petru Popovici,” YouTube watch. Accesat 9 august 2023).

În anul 2017, soția lui Tenzi Popovici a decedat, după o căsnicie îndelungată de 71 de ani împreună. Petru Popovici a murit pe 21 octombrie 2019, la vârsta de 101 ani și o lună. A avut parte de o înmormântare fastuoasă la Biserica Română Gwinnett din Atlanta, fiind apreciat de comunitatea românească baptistă din România și din diaspora.

Concluzie

Evaluând viața și activitatea lui Petru Popovici care de la vârsta de doi ani s-a stabilit cu familia în județul Arad, a a copilărit aici, a fost educat la gimnaziu și au urmat liceu în Arad. După terminarea studiilor, s-a reîntors în orașul de pe Mureș unde a slujit comunitatea baptistă vreme de 8 ani, la Biserica Baptistă Pârneava din Arad. Prin slujirea sa ca pastor, ca scriitor și redactor de emisiuni radio, Petru Popovici a rămas un exemplu demn de urmat, lăsând urme adânci în conștiința comunității baptiste.

A avut o influență puternică datorită mesajelor predicate și datorită activității sale publicistice. Cărțile pe care le-a scris au însemnat o mare încurajare pentru credincioșii care au trăit în acele vremuri tulburi. Presiunile din partea autorităților comuniste avea ca scop îndepărtarea religiei și a credinței în Dumnezeu. Petru Popovici a rămas în amintirea comunității de credință ca pastor și scriitor creștin, care și-a orientat întreaga viață după învățătura Bibliei. Prin cărțile pe care le-a scris și prin emisiunile radio pe care le-a realizat, a fost apologet înflăcărat al învățăturii Scripturii, pledând pentru autenticitatea și istoricitatea mesajului biblic.

Viața lui Petru Popovici confirmă încă odată faptul că cei care se călăuzesc după principiile Scripturii, devin călăuze și modele pentru cei care vin după ei. Așa cum spunea Mântuitorul Iisus Hristos în Matei 5:13-14: „Voi sunteți sarea pământului... Voi sunteți lumina lumii; nu poate o cetate aflată pe vârf de munte să se ascundă.”

DOCUMENTAR-Aradul în timp

„ARADUL DE ALTĂDATĂ” O ALTFEL DE MONOGRAFIE LOCALĂ

(Recenzie de carte)

Marta GREC

Având norocul să mă număr printre primii cititori ai mult-așteptatului volum „*Aradul de altădată*”, scris de Teodor Stoica, m-am întregat deseori în timpul lecturii în ce categorie de scrieri s-ar putea încadra. Ce înseamnă în realitatea contemporană a orașului nostru o carte științifică? Pornind de la această întregare, am încercat să găsesc răspunsuri analizând cartea, discutând cu autorul și, nu în ultimul rând, urmărind îndeaproape activitățile de pe rețelele de socializare ce au precedat ziua lansării. Concluziile demersului meu se regăsesc în această primă recenzie a lucrării care încununează munca de cercetare din ultimii trei ani a autorului.

Teodor Stoica a fost pasionat încă din copilărie de Arad, chiar dacă nu s-a născut aici. Fascinat de amintirile bunicii lui, a început să caute informații despre istoria orașului și clădirile emblematice. Astfel a descoperit cărțile domnilor Lanevschi și Truță, de unde s-a inspirat să creeze o pagină pe Facebook unde să își stocheze un album cu poze vechi din Arad. Intitulată „*Aradul de Altădată*”, pagina a prins repede la public. Inițial, baza de fani s-a compus din nostalgicii care au depănat amintiri în comentarii, urmând ca pozele să ajungă la tot mai multă lume. În prezent, după 12 ani de activitate, „*Aradul de Altădată*” are peste 39000 de urmăritori, arădeni și nu numai.

Pe lângă pozele inedite cu care Teodor își încântă periodic abonații, el pune la dispoziție și informații prețioase despre locurile pe care le prezintă, documentate temeinic din mai multe surse. Având așa o bază de date bogată despre tot ceea ce înseamnă orașul Arad, apariția volumului ce poartă numele paginii care l-a consacrat a fost un pas firesc. În urma unui concurs de proiecte inițiat de Centrul Cultural Județean, proiectul publicării cărții a câștigat finanțare. Prin intermediul Editurii Universității de Vest „Vasile Goldiș”, sub îngrijirea dr. Teodora Artimon, s-a făcut posibilă lansarea volumului „*Aradul de altădată*” în 25 noiembrie 2023. Prima tranșă de cărți tipărite s-a epuizat chiar în ziua lansării, eveniment la care au participat sute de arădeni curioși să-l cunoască pe autor.

Coperta volumului are o grafică modernă și interesantă, ce reprezintă o fotografie a clădirilor cuprinse între Palatul Neuman și Biserica Romano-Catolică. Aceste veritabile bijuterii arhitecturale reprezintă cartea noastră de vizită în față turiștilor dar, în mod paradoxal, conținutul cărții nu insistă prea mult pe această zonă. Atenția autorului se concentrează pe câteva subiecte mai puțin promovate în lucrările despre oraș, ce au reprezentat pentru el puncte de interes în toți acești ani.

Așadar, lucrarea debutează cu un tur imaginar ce începe de la gară și continuă spre vest, în zonele mai puțin „turistice”. O atenție specială este acordată personalităților aproape necunoscute ale orașului și micilor fabrici care au contribuit la dezvoltarea industrială din secolele XIX și XX. Profilurile industriașilor sunt create prin punerea în relație a datelor biografice cu munca desfășurată în cadrul fabricilor pe care le-au deținut. Acest prim capitol oferă explicații detaliate și inedite despre activitatea unor etaloane în industrie precum CPL, UTA, Electrometal, dar și despre alte afaceri prea mici sau prea vechi ca să intre în mentalul colectiv, cum ar fi fabrica de oxigen a lui Pollak Alexandru

sau fabricile de cărămidă de pe actuala stradă Câmpul Liniștii.

În această călătorie imaginară pe care autorul ne-o propune prin Aradul de altădată, fiecare obiectiv este prezentat prin tehnica detaliului, în evoluție cronologică, începând cu anul fondării până în zilele noastre. Deși întreaga carte este caracterizată de sobrietatea și neutralitatea specifică stilului științific, mărturiile lui Stelian Ponta intercalate cu informațiile precise și bine documentate dau o notă personală și o savoare aparte textului. Pornind de la aceste mărturii, autorul a verificat temeinic informațiile din mai multe surse și a extins subiectul sub forma unei cercetări.

Cel de-al doilea capitol este intitulat sugestiv „Mărturii de evoluție urbană”. Pornind de la detalii aparent ne semnificative, cum ar fi anumite inscripții, plăcuțe sau semne vechi de pe fațada unor clădiri, autorul a reconstituit printr-un amplu demers povestea lor. Metoda folosită este opusă față de cea din primul capitol, de data aceasta se trece de la particular la general, evoluția orașului fiind recompusă din analiza acestor mici dovezi. Printre însemnele analizate în acest capitol se găsesc plăcuțe cu nume de arhitecți, cărora li se prezintă viața și opera, nume de vechi societăți de asigurare, grafitti-uri electorale din diverse perioade, chiar și ghiulele de la Revoluția din 1848-49, rămase înfipte în pereții unor clădiri din „centrul vechi”. Un aspect interesant și mai puțin discutat în lucrările de specialitate se referă la istoria recentă, urmele de gloanțe de pe Calea Romanilor rămase de la Revoluția din 1989 sau reclamele unor îndrăgite băuturi din anii '90 sunt mărturii ale unui trecut mai puțin îndepărtat, dar care merită o atenție deosebită.

Următoarele capitole se concentrează pe perioada celui de-al Doilea Război Mondial și imediat următoare. Bombardamentele din 1944 reprezintă un alt subiect insuficient exploatat în scrierile de istorie locală. Importanța acestuia se reflectă în faptul că, ratându-și adevărata țintă, bombele aliaților au distrus o parte semnificativă din clădirile din zonă gară-Podgoria. Deoarece imobilele bombardate au fost doar parțial reconstruite, astăzi nici nu ne mai putem imagina cum a arătat această parte Aradului de altădată.

Ajutat în cercetarea lui de voluntari care au trăit în perioada respectivă, cartea oferă o voce nu numai autorului, ci și persoanelor pe care acesta le-a intervievat. Pe lângă domnul Stelian Ponta, cea de-a doua voce care ghidează cititorul prin lumea Aradului vechi, documentarea se mai bazează și pe interviuri luate unor cetățeni de vază ai orașului, cum ar fi Virgiliu Jireghie, Dionisie Piroș, Christos Metskas, Mariana Nagy sau arădeni plecați peste hotare (Iulian Szekely Berger, Steve Albu, Malca Golan, Fabian Aronovici).

Volumul se încheie, nu întâmplător, cu un capitol despre mișcarea Esperanto, care a plasat orașul nostru pe harta celor interesați de această limbă. Intitulat sugestiv „Un oraș deschis către comunicarea internațională”, ultimul capitol ne arată ceea ce a fost, este și sperăm că va fi Aradul în viitor: o poartă deschisă spre progres, comunicare și acceptare.

În ceea ce privește resursele bibliografice, acestea cuprind monografii ale Aradului, începând cu primele scrieri de acest tip, până la cele contemporane, inclusiv cele apărute în perioada comunismului. Studiile de specialitate și articolele științifice sunt extrase din reviste de istorie cum ar fi „Ziridava”. O altă sursă importantă de informații și fotografii o reprezintă ghidurile turistice, în special cele din vremea comunismului. Autorul citează lucrări ale celor mai reputați istorici locali, atât români cât și maghiari: Lanevschi, Truță, Ujj, Demșea, Puskel etc. Pentru a reda o imagine cât mai fidelă a celor prezentate, cercetarea autorului se bazează pe fondurile arhivistice din cadrul Serviciului Județean Arad al Arhivelor Naționale. Presa locală din perioada studiată a contribuit cu informații

deosebite cu ajutorul cărora s-a reușit refacerea datelor lipsă, asemenea unui joc de puzzle. Imaginile care însoțesc textul sunt și ele inedite: cărți poștale, reclame vechi, poze din arhiva personală a unor utilizatori care au apreciat pagina, precum și imagini din colecții private, ziare, reviste, fotografii făcute de autor.

Stilul lui Teodor Stoica se remarcă prin claritate, precizie și sobrietate, fiind o reflexie a personalității sale mature și serioase. Cu toate că pentru el a fost un hobby, scrierea acestei cărți s-a transformat într-o căutare de adevăr și o muncă riguroasă de cercetare care a durat trei ani. În acest fel, a reușit să ofere cititorilor o lucrare originală, cu subiecte care au fost neglijate până acum de istoricii locali. De exemplu, primul capitol conține mai multe subcapitole cuprinzătoare despre cartierele Bujac, Checheci, Șega, Confecții, Alfa, Cadaș, Silvaș sau Poltura, dar și despre zonele limitrofe: Ceala, Cărmidărie, Câmpul Liniștii. Începând cu etimologia numelor cartierelor, până la prezentarea detaliată a istoriei clădirilor, a industriei sau activităților reprezentative pentru fiecare zonă, autorul se află mereu în căutarea adevărului și încearcă să demonteze informațiile eronate care circulă în diverse medii printr-un discurs bine argumentat și documentat.

Textul cărții conține referiri la nume de obiective și străzi, atât cele actuale cât și cele vechi, astfel reactualizând și îmbogățind cunoștințele cititorului. De asemenea, nu lipsesc nici legendele urbane, narate cu mult umor de domnul Ponta, povestea hotelurilor din zona gării sau fabrica de ulei supranumită „Berăria Dracului” fiind doar câteva exemple. Abundența de detalii ce predomină în carte poate fi considerată atât un avantaj, cât și un dezavantaj. Deși este o carte de popularizare a istoriei, scrisă într-un limbaj accesibil, prezența datelor și a foarte multor detalii necesită o lectură atentă și anumite cunoștințe de bază despre istoria și geografia locului. Un lucru ce lipsește acestui demers este comparația și analiza evoluției fenomenelor prezentate în carte. Acest lucru nu este neapărat un dezavantaj, ci poate fi fructificat într-un volum viitor.

Concluzia acestei cărți, care deși la prima lectură nu poate părea evidentă, este că industria bogată, activitatea meșteșugărească și cea agricolă, înlesnită de geografia locului, asigurat Aradului autonomie în resurse și produse. Deși nu are istoria bogată a unei așezări medievale precum Brașovul sau Sibiul, orașul a cunoscut o evoluție rapidă în ultimii 200 de ani cu care puține localități se pot mândri. Chiar dacă tendința generală arădenilor este de a se afunda într-o nostalgie prost înțeleasă după anumite valori romanțate ale unui trecut necunoscut și intangibil, volumul reprezintă o gură de aer proaspăt din care orice localnic are ceva de învățat. Așa cum însuși autorul „*Aradului de altădată*” afirmă de câte ori are ocazia, trăim într-un oraș deosebit, cu un patrimoniu valoros, cum mai rar există în România. Datoria noastră este să cunoaștem și să respectăm ceea ce avem, iar lectura acestei cărți poate constitui un prim pas în acest sens.

SPECIAL UZPR

„DIVINA COMEDIE”, ÎN ASPECTELE CELE MAI INEDITE

Roxana ISTUDOR

Puține lucrări literare sunt la fel de epice, de faimoase și de citite pe scară largă precum „Divina Comedie”, a lui Dante Alighieri. Cartea a generat o adevărată cultură proprie, cu turnee prin Italia și se răspândește prin tradiție inclusiv în rândul copiilor, ceea ce îi marchează deopotrivă atemporalitatea și duranța. Pe de altă parte, marea operă a lui Dante are câteva aspecte mai puțin cunoscute, care nu fac decât să-i accentueze capacitatea de a stârni interesul și vădește că o capodoperă generează valuri de elemente inedite, pe care le descoperă cu nesaț generație după generație.

Binecunoscuta poveste îl urmărește pe Dante până în adâncurile Iadului, pe care el îl descrie în toate detaliile sale terifiante, înainte de a se întoarce. Cantitatea mare de detalii pe care Dante le împletește cu măiestrie în formidabila narațiune atestă o mulțime de surprize de descoperit. În primul rând, faptul că se numește „Comedie” nu înseamnă că aparține acestui gen, chiar dacă opera are momentele sale. Pe de altă parte, tehnic vorbind, este, totuși, ... o comedie. Asta pentru că atunci când a fost scrisă, în secolul al XIV-lea, o comedie era pur și simplu o narațiune amuzantă cu un final fericit. Momentele amuzante din „Divina Comedie” vin din pedepsele creative pe care autorul își imaginează că le-a aplicat dușmanilor săi din Iad. Nici „Divină” n-a fost pe copertă de la început - un biograf a adăugat acel cuvânt la titlu mai târziu. Dante a numit-o pur și simplu „La commedia”.

Alături de felul în care cifra 3 străbate întreaga lucrare, ceea ce este explicabil dată fiind simbolistica majoră a Sfintei Treimi în viața creștinilor, este de menționat un alt aspect inedit -

Iadul lui Dante este alcătuit din nouă cercuri, fiecare mai profund și mai pedepsitor decât predecesorul, dar autorul ierarhizează păcatele într-o ordine surprinzătoare din perspective gravității. Al șaptelea cerc este rezervat celor care sunt violenți, iar Dante subîmparte cercurile 7-9 în inele mai mici, cu propriile lor pedepse unice. În cercul șapte, oamenii care comit violență împotriva altora alcătuiesc un inel, în timp ce cei care se sinucid formează un altul.

Ultimul se referă la forme mai puțin literale de violență: blasfemia și fraudă. Dante a considerat astfel că necinstea este chiar mai rea decât violența, iar faptul că ultimele două cercuri îi includ pe cei care au comis fraudă și pe trădători atestă conviongerea poetului că aceștia din urmă sunt cei mai răi păcătoși dintre toți.

Mai departe, deși l-a numit Inferno, Iadul lui Dante... mai și îngheață. De fapt, cel mai adânc cerc în care trădătorii sunt pedepsiți ia forma unui lac înghețat, care este răcit constant de vântul produs de aripile lui Lucifer, el însuși prins în gheață de la brâu în jos.

Un aspect inedit și interesant al „Divinei Comedii” este felul în care Dante își „reglează scorurile” cu contemporanii săi. Unul dintre aceștia a fost inamicul său din

viața reală, Papa Bonifaciu al VIII-lea, considerat priceput și ambițios, dar și un artizan al abdicării predecesorului său. Bonifaciu l-a exilat pe Dante din Florența, iar ca „răzbunare”, în „Divina Comedie”, Dante îl întâlnește în Iad pe un alt suveran pontif, pe care îl „confundă” cu Bonifaciu, dând de înțeles unde estima poetul că își va petrece veșnicia prigonitorul său.

Unul dintre motivele majore pentru care cartea lui Dante a avut un asemenea impact asupra culturii italiene și universale a fost că nu a scris „Divina Comedie” în latină, limba folosită pentru literatura importantă a vremii, ci în toscană florentină, dialectul vorbit în orașul Florența. În acest fel, opera a contribuit la crearea unui limbaj comun pentru toată Italia, oamenii alfabetizați învățând toscana florentină doar pentru a citi celebra călătorie în Infern. Două secole mai târziu, alegerea lui Dante i-a inspirat pe protestanți să traducă Biblia în limbile locale, astfel încât oamenii să o poată înțelege ei înșiși.

Efectele se văd și astăzi, continuă și se perpetuează – „Divina Comedie” a fost timp de șapte secole și rămâne o sursă de inspirație pentru nenumărați artiști: există referiri la opera lui Dante în literatură, în muzică (Franz Liszt a fost unul dintre numeroșii compozitori care au scris lucrări bazate pe această lucrare), opera sculptorului Auguste Rodin include teme din Dante, la toate acestea adăugându-se prezența referirilor la „Divina Comedie” în cinematografie, televiziune, benzi desenate și jocuri video.

Povestea „Divinei Comedii” continuă...

ÎN UNIVERSUL LUI ION CREANGĂ

Vasile FILIP

Dorin N. Uritescu m-a bucurat cu o nouă carte: „Ion Creangă magician al cuvântului”

În urmă cu cațiva ani, am fost surprins să primesc de la prof. Dorin N. Uritescu, o personalitate complexă – filolog, cercetător, critic literar și scriitor – patru cărți: „Firimituri literare”, „Pe Rio Costa”, „Pentru o lectură adevărată și o percepere corectă a temei”, „<MATO-GROSSO>-ul social și politic postrevoluționar”. Domnia sa și-a exprimat dorința să scriu și eu câteva rânduri despre aceste lucrări, să le fac cunoscute cititorilor arădeni prin intermediul presei din județul nostru. Ceea ce am și făcut...

Satul natal, marea iubire

Spuneam atunci că pentru Dorin N. Uritescu respectul pentru înaintași, dragostea pentru Vinerea - pe Rio Costa (adică Râul Cugir) - locul unde s-a născut și s-a format -, rămân veșnic în suflet. Am remarcat, în „Firimituri literare”, un buchet cu povești pline de tâlc, spuse de oameni ai locului și că, în această carte, găsim „mici perle literare” cu o impresionantă galerie de personaje - cuvântători sau eroi ai întâmplărilor pe care le spun celor ce îi ascultă.

Anul trecut, profesorul Dorin N. Uritescu m-a surprins cu o nouă carte: „Cronica pictată antocomunistă a copiilor școlari din comuna Vinerea, raionul Orăștie, regiunea Hunedoara, ROMANIA, 1950-1961”

De această dată, eroii lui nu mai povestesc în cuvinte ci prin desenele pe care le-au făcut în copilărie, în care găsim „imaginea tragică a societății românești surprinsă sub teroarea îndochinării comuniste” „Este vorba – cum precizează autorul în „Câteva lămuriri” – de desene făcute în secret în perioada școlii primare și generale...” care reprezintă „câteva aspecte de incontestabilă importanță pentru cunoașterea atitudinii protestatate, partizane, a fiilor (copiilor) celor bântuiți de <ciuma roșie>”

De la Vinerea, la Humulești

Zilelele trecute, am primit iarăși un pachet de la profesorul Dorin N. Uritescu. Mi-a trimis ultima lui carte: „Ion Creangă magician al cuvântului”, apărută recent la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România.

Privind coperta, mi-am zis, în prima fază, că domnul profesor e fascinat de universul copilăriei chiar dacă, de această dată, este vorba de cel prezentat de marele clasic al literaturii române Ion Creangă. De asemenea am fost șocat de îndrăzneala lui de a căuta comori (noutăți) pe un „teren” atât de cercetat (de critici literari) precum opera humuleșteanului. Dar, deschizând cartea, am remarcat că autorul e conștient că demersul

său este la limita aventurii și, într-un capitol, „Critica literară față de opera prozatorului” își justifică „îndrăzneala”

Farmacul scrierilor lui Creangă

„Mulți contemporani – scrie autorul – s-au referit la opera literară a lui Ion Creangă caracterizând-o în fel și chip (...) s-au exprimat în formulări cu caracter general mai mult sau mai puțin – și acelea – îndreptățite, dar, în orice caz, departe de ceea ce constituie trăsătura esențială, prin excelență marcată de geniul creativității, adică mânuirea, cu un profund și original simț artistic, al cuvântului românesc – cel literar și cel divers colorat regional, într-o sinteză a limbii, de armonie și de o frumusețe inegalabile”.

Dorin N. Urișescu se oprește apoi asupra scrierilor unor analiști care „s-au referit mai insistent asupra operei prozatorului”. Cu precizia metodică a unui dascăl de marcă, prezintă contribuția câtorva critici literari în înțelegerea universului lui Ion Creangă: Tudor Vianu, George Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vladimir Streinu, Valeriu Cristea, Gheorghe Mitrache, sau... chiar manuale.

Despre arta cuvântului

„Multe dintre caracteristicile definitorii ale artei cuvântului, care l-au impus pe Ion Creangă ca pe un scriitor genial ne întâmpină, la tot pasul, străbătându-i chiar cea dintâi lucrare literară” – spune Dorin N. Urișescu în capitolul „Arta cuvântului în opera prozatorului”.

„Amintesc, continuă profesorul, pe unele dintre ele: debitul fluent al istorisirii celor pe care autorul și le aduce aminte și pe care le înfățișează cu un lexic, pe cât de colorat, pe atât de original. Apoi, interceptarea povestirii obiective a celor întâmplare, esențial, în anii copilăriei, fie cu propriile observații adiacente momentelor evocate, fie cu unele expresii din bogatul patrimoniu paramiologic al poporului, fie prin apelul frecvent la la interjecții de uimire, de mirare implantate în funcție de însăși semnificația celor istorisite”.

Acest capitol este dedicat analizei celor mai de seamă scrieri ale marelui clasic Ion Creangă. Evident, începe cu „ampla frescă epică” „Amintiri din copilărie”, și continuă cu povestiri (adesea numite nuvele) ori povești precum „Moș Nichifor Coțcariu”, „Popa Duhu”, „Soacra cu tri nurori”, „Prostia omenească”, „Povestea unui om leneș”, „Povestea porcului”, „Povestea lui Stan Pățitul”, „Dănilă Prepeleac”, „Ivan Turbinca”, „Povestea lui Harap Alb”...

Nu mi-am propus să fac o analiză a analizei lui Dorin N. Urișescu. Poate că ar fi fost și plictisitor. Nu am dorit să intru în laboratorul de cercetare al domnului profesor pentru las această plăcere celor pasionați de literatură, filologi (adevărați), profesori, studenți și chiar elevi. Rândurile mele se vor a fi doar o deschidere spre această carte deosebită.

Ceva din concluzii

În „Concluzii”, prof. Dorin N. Urișescu arată că a „străbătut de câteva ori opera literară a lui Ion Creangă” până i s-a dezvăluit „tot mai seducător, viziunea unei creații artistice bogate în acțiuni fascinante, în personaje captivante, prin gândirera și sensibilitatea lor, totul înfățișat în formele noi, originale ale limbii mânuite cu acel geniu,

fără seamăn, în specificitatea sa complexă, greu sondabilă, care mi-a dat îndreptățirea să-l apreciez drept făuritor al frumuseții stilistice inedite, sau, cu o formulă mai expresivă, drept un magician al cuvântului.

El spune că „este vorba de a pătrunde – atât cât este cu putință unei anume judecăți științifice – în tainele acestui miracol creator al inegalabilului nostru prozator”.

O personalitate complexă

Ultimele patru pagini ale cărții vorbesc „Despre autor”. Aflăm despre copilăria d-lui Dorin N. Uritescu, despre școlile făcute, despre studii și cărți publicate, despre titluri, diplome și medalii, toate întregind o personalitate complexă.

Dar cel mai mult m-a bucurat când am primit (recent) un e-mail cu adresa de confirmare că prof. dr. Dorin N. Uritescu a devenit membru onorific al Academiei Oamenilor de Știință din România. Felicitări dom academician!

LE
T
E
C
A
R
E
D
E
L
E
M
S
E

PRIMA ZĂPADĂ

Hans DAMA

Întâiul alb – un dans de fulgi greoi
În spumegânda lor cascadă –
Decembrie, din agonii, vioi
E smuls de-a vântului tiradă.

Natura, o mireasă-n alb veșmânt,
Orbind-o vâlul în cădere,
Coboară maiestos abandonând
Văzduhuri în atrofieri.

Vreo frunză singură, cu chipul pal,
În jindu-i efemer bruscată,
Nutrește doar un gând, esențial:
De ger să știe că-i scăpată.

Anemic, cântecul obișnuit
A gârlei gură și-l îngână;
Ca un bătrân, tufi șul părăsit
La drum suspinele își mână.

Eternitățile-mi stropesc cărări
Prin naturalele marea?
Năucitor și ne-nterupt, din zări,
Să cadă totuși neau-acee!
4.11.1995

ARTA CUVÂNTULUI

SERENITY LAND (2023) DIN GRĂDINA UNIVERSULUI (2014): MARGARETA NERON

Anton ILICA

Ce este *Serenity Land* și unde se regăsește *Grădina universului*? Nu căutați vreunde pe pământ și nici printre stele și nici printre nori. "Tărâmul fericirii" imaginat într-o virtuală "grădină a universului" se regăsește în sufletul atât de pur și candid al tinerei candidată la glorie, purtând nume serenic și de margaretă. E autoarea unui volum de lirice, elegant arcuite în jurul dragostei, adăpostită de fermecătoarea "grădină a universului", loc special pentru o iubire adevărată, deplină, fără urme de tristețe și mâhnire. E un volum de lirice poetice, cu aripi de fluturi, de libelule grațioase ca niște îngeri, sau zâne, sau prințese ori prinți. O lume a inocenței, a frumuseții, a fericirii depline:

*"și zbor strecurându-mi freacățul interior, /
Acolo unde trebuie să privesc din înalturi / La
neputința oamenilor de a înțelege / Că pot trăi frumos
într-o viață / Ce crede-n frumusețea sa!" (p. 33)*

Autoarea, Serena Marga, pseudonim pentru Margareta Neron, licențiată în psihologie, dar mai ales iubitoare de copii, de lumea lor inocentă, concepe un spațiu asemuit Raiului. Il populează cu personaje dintre cele mai delicate, de care nu s-a lipit vreodată răul, mânia, invidia ori ura.

Dacă în *Grădina Universului*, Serena își imagina un "a fost odată ca niciodată o clipă magică", cu "două minunate stele zărite pe bolta senină în domnia nopții", *Serenity Land* e cu adevărat spațiul nu doar al literaturii, alcătuit din cuvinte izvorâte din imaginație, ci un loc al purității, real, în care Margareta Neron ne invită să pășim în tărâmul de poveste, să mângâiem elfii, să dansăm cu zânele, să râdem cu păsărelele, să devenim personaje într-o frumoasă poveste într-o lume nebună de fericire. Unde poate exista o asemenea lume, o insulă pe harta imaginației, dacă nu în mijlocul unui spațiu în care imaginația ocupă tot mai mult din realitate?

Tărâmul SEREN, imaginat de Margareta NERON, este locuit de elfi, zâne și zâni, fiind un spațiu al bunătății, iubirii, adevărului, un fel de Rai binecuvântat de Dumnezeu.

Așa că cei care doriți să intrați, scuturați-vă toate, dar toate gândurile rele, invidia, mânia, ura, chiar orgoliul. Purificați-vă sufletul, așa ca într-o rugăciune. Aici se află Grădina Universului, un tărâm (spațiu) seren (îngeresc), de poveste, fermecat, locuit de elfi (ființe ale candorii, purității și grației), de mici zei, de Zâna Miriam și Regele Edmond, micuțele ființei ce stăpânesc atmosfera de rai din *Grădina Universului* sau *Serenity Land*, adică pământul seninătății, calmului, liniștii. (din fr. *sérénité*, lat. *serenitas*). E LUMEA Margaretei NERON, care e a ei și ne-o oferă cu generozitate NOUĂ prin intermediul unui volum purtând titlul *Serenity Land* (Editura Ștef, Iași, 2023).

Lansarea volumului a avut loc, cu generoasa îngăduință a responsabililor, în Parcul Lunca Mureșului, un spațiu ecologic din Pădurea Ceala, loc în care proiectul Margaretei a căpătat viață. În Parcul Lunca Mureșului, alături de frunze, coaja copacilor, care au suflete, închipuindu-ne culorile vesele ale naturii, însoțiți de zâne, de Zâna cea Bună cu numele Margareta NERON. Au cuvântat cu aceeași candoare Florica R. Câdea, conturând virtuțile afective și valoarea textelor și proiectelor Margaretei Neron, debutul acesteia în publicația Gutenberg, atașamentul Margaretei pentru frumos, fermecător, candid și dumnezeiesc. Observă că în sală se află Mircea Neron, tatăl poetei, el însuși autor de roman și pasionat de scriere.

Ieșirea în tărâmul seren, alcătuit în jurul Parcului Natural Lunca Mureșului, cu cei mulți copii prezenți, a creat o atmosferă specifică. Cu ajutorul indicatoarelor confecționate și montate în spațiul seren, a căsuțelor pentru veverițe și păsările, a hărților de orientare, atmosfera îmbietoare s-a finalizat prin acordarea de diplome și mici cadouri pentru copiii prezenți.

Împreună cu Alina Cornelia, Natalia, Andrei, Cristina, Emanuela, Kibali, Magdalena, Cristian, Heri, Consuela, Daniel, Denisa, MARGARETA, nume de floare cu petale albe, ne conduce, asemenea Beatricei lui Dante în Paradis. Numai Margareta putea imagina o asemenea LUME pură, curată, cinstită, adevărată, un fel de RAI dumnezeiesc.

Mie nu mi-a fost dat vreodată să întâlnesc un OM atât de pur, cinstit, pasionat, demn, curat și călăuzit de idei sfinte ori sfințite. Nu are pic de răutate, pare acoperită de raze aurite, are în jurul său raze de sfințenie, iar gândurile îi sunt totdeauna scăldate în bunătate, candoare, frumusețe. Toate vorbele îi sunt calde, calme, liniștite, încât pare cu adevărat o zână printre muritori. Fostă studentă și devenită elf în textele scrise, a publicat *O GRĂDINĂ A UNIVERSULUI* (2014, Editura Tiparnița, Arad), iar acum cartea *SERENITY LAND*, în română și engleză, un volum frumos, de o eleganță copleșitoare. Tonifiantă, zâmbitoare, harnică, model de comportament și generozitate, bună cumpănire, credincioasă, nu are altă voință decât de a vedea lumea mai bună, asemenea sufletelor de copii. E un copil adult, care se dedică existenței tuturor celor frumoase, bune și adevărate din jurul nostru. Lumea nu e rea, ci unii oameni o fac astfel, obsedați de răutate, bârfă, griji, purtători de urătenie, vorbe grave, invidii și priviri ca niște săgeți înveninate.

Nu putem vedea personajele și nici spațiul cu imagine de rai dacă nu credem că există. **Nu poți vedea elfi dacă nu crezi că ei există în realitate.** Nu poți vedea zâne (și nici nu poți visa), dacă nu ești zânat, poetiza Nichita. Margareta, Regina Miriam ne invită să observăm, în aceste zile sărbătorești, lumina cea solemnă a sfințeniei. Prin scrisul său imaginat, Margareta încalcă granița dintre realitate și metafizică, dintre lumea reală și lumea imaginată, dintre spațiul pământean și spațiul cosmic. Mai mult, aduce între oameni o lume model, un tărâm al fericirii, în care vietățile sunt elfi, zâne, prințese, îngeri și zâmbete, iubire, cinste, sfințenie și puritate. Sufletul Margaretei se răsfrațe, prin cuvinte și atitudine, în acest tărâm (land) al beatitudinii.

MITUL SALVAȚIONIST AL VENIRII AMERICANILOR

Valeriu ILICA

Mișcarea românească de partizani – formă de luptă și de protest, de opoziție și de rezistență anticomunistă – își are, și la nivelul județului Arad, istoria și legendele sale. Așijderea, eroii și exponenții, martirii și victimele colaterale – cu toții, oameni puternici și adevărați, energici, de cuvânt și de ispravă. Români dispuși la riscuri și la renunțări. Capabili de gesturi salutare și de supreme sacrificii. Într-un cuvânt, români care au avut un crez și care au crezut într-un ideal. Într-o stea norocoasă. În mitul salvaționist al venirii americanilor, ca s-o spunem chiar de la început. Salvaționist! – repet și insist, pe care protagoniștii acelor evenimente cu impact l-au perceput ca sumă, sinteză și simbol al deznădejdiei, al disperării și al durerii colective, toate convertite atunci în așteptare mesianică. Într-o speranță puternic motivată. I-aș zice reparatorie și recuperatorie. Într-o mult dorită prezență. Necesară și vindicativă. Garantă și proteguitoare.

Așadar, într-un vis frumos și temerar. Într-o cauză nobilă și mare. Una de viață și de moarte. Chiar dacă astăzi sunt prea puțin cunoscuți, ei – partizanii din pădurile României și povestea lor eroică – există. Fie în vechi manuscrise, în varii relatări și amintiri de familie, fie în memorii ori scrieri de sertar, e foarte adevărat, cele mai multe rămase necunoscute sau, între timp, uitate. Pe nedrept și nemeritat! – mă grăbesc să adaug și să subliniez. Dar chiar și așa, acolo unde sunt, fiecare în parte și toate la un loc, aceste date, dovezi și documente reînvie, fie și pentru o clipă, o pagină, o dramă sau un episod de eroism românesc. În egală măsură, susțin sau confirmă un adevăr dureros, dar, mai ales, devoalează acea cruntă și cumplită, tristă, tragică și terorizantă realitate, cea a anilor '50 din secolul trecut. A oprimentului deceniu, ca să-l parafrazez puțin pe marele Marin Preda, cu al său ... obsedant deceniu.

Un asemenea manuscris, atent și îngrijit redactat, unul de peste o sută de pagini, poartă semnătura lui Ilie Motorca, zis Țighertu, din Iosășel – un țăran cum ar fi bine să fie cât mai mulți în țara asta. Un român adevărat! Deștept, descărcăreț și dezghețat. Un autodidact luminat. Cu dar și cu har. Un om al pământului, dotat, orientat și inspirat. Un „hâtru bun de glume”, în compania căruia nu te puteai simți decât confortabil. Un moș Ion Roată, un Badea Cârțan al văii Crișului Alb! Darnic, falnic și frumos. Ca un Moș Crăciun. În fine, un adevărat simbol al modestiei și al bunului simț. O cuprinzătoare sinteză a înțelepciunii noastre țăărănești: veche și verificată, cunoscută și recunoscută, profundă și proverbială.

Scriș în mare taină, cu perdelele trase și poarta zăvorâtă, și-apoi păstrat sub cheie, la loc sigur, timp îndelungat, manuscrisul a fost scos la lumină atunci când s-a putut. Celor cărora îl oferea spre lectură și luare aminte – și mă bucur că m-am numărat printre ei – le mărturisesc că l-a scris în speranță, dar și cu convingerea că odată și odată, se va găsi cineva să se aplece asupra paginilor sale. Să le studieze și să le folosească sau numai să le recomande și altora spre consultare și lectură. La cât mai mulți cu putință. Să se afle că am avut și noi un gulag al nostru. E adevărat, la început impus și de împrumut, dar, până la

urmă, profund românesc: prin zel, excесе și doctrină. Se vedea din gesturi, din mimică și priviri, că tare își mai dorea acest lucru. Că e un manuscris de care se simte legat. Tainic, trainic și emoțional.

Ca unul care a fost în focul evenimentelor și care a avut parte de șicane, pericole și prigoană, de reprimări și represalii, considera cu tărie că „odiseea” partizanilor este un capitol, un fenomen care face parte din istoria noastră recentă și care – vrem, nu vrem, ne place, nu ne place – trebuie consemnat, conservat și cunoscut ca atare. Să rămână peste vreme. Și asta, susținea Țighertu, dintr-un simplu și singur motiv: ca asemenea atrocități să nu se mai repete. Să nu se mai întâmple. Nimănui! Niciunde!! Niciodată!!!

„Memorialul” începe cu prezentarea de ansamblu a localității Iosășel – sat mic, cu puțin peste o sută de fumuri, sat locuit de gospodari harnici, așezați și cu stare. Oameni simpli, cinstiți și credincioși, peste care, însă, valurile, vitregiile și vicisitudinile vremilor au trecut adesea absurd, pedepsitor și violent, lăsând în urmă chinuri și suferințe, deznădejde și durere. În răstimpuri – fac cuvenita precizare – dar îndeosebi în perioada oprimentului deceniu, cel despre care am mai amintit. Potrivit cronicii lăsate de Țighertu, în vremea aceea, optsprezece consăteni de-ai săi au fost arestați, cică, pentru legături cu partizanii. Unii, ca gazde și călăuze, alții, ca foști complici, curieri de ocazie sau numai simpli tănuitori. Toți, dar absolut toți, au avut parte de rele tratamente. De percheziții și interogatorii. De arestări și anchete. Țighertu i-a cunoscut îndeaproape. Își aduce aminte de ei cu pietate. Îi compătimește și-i pomenește pe toți. Ca într-un adevărat pomelnic. Ca la un creștinesc parastas. Emoționante sunt rândurile despre Aurel al lui Danu. O „comoară de român! Bland ca un miel, înalt ca un brad și frumos ca un praznic. Pâinea lui Dumnezeu, ca om” – conchide Țighertu. Cu nimic mai prejos este portretul făcut altui arestat, Faur Iustin. Ascultați! „Înalt și bine legat, păr creț și fața smeadă. Avea ochi mari, scânteietori, metalici. De-un vânăț rece ca granitul”.

Pagini de adevărată literatură conține și capitolul rezervat familiei Motorca, evident, cu accent pe olaturi și acareturi, păsări și animale. Pe casa părintească! O casă mare, veche, găzducească. O casă gândită cu cap și clădită cu rost. Una care să aibă de toate și ... care să-i încapă și să-i mulțumească pe toți. Cât despre gazde, numai de bine. Din tată în fiu, un model de cinste și de omenie. De onoare și de ospitalitate. Urmează la rând și punem la socoteală iazul, peștii și „moara lui Țighertu”. Moara! Căci la moară vreau să mă opresc! Ca orice lucru făcut să dureze, moara de la Iosășel „își are povestea și parfumul, faima și farmecul ei. Performanțele și tainele sale. Cât despre taine, ca orice femeie frumoasă și discretă, preferă să le păstreze și să rămână doar ale ei. Să fie cunoscute și retrăite numai de ea” – o pisicește și se pisicește Țighertu.

Centrul de greutate al manuscrisului îl constituie, după părerea mea, descrierea evenimentelor petrecute în zorii zilei de 12 aprilie 1949, undeva, pe valea Zimbrului, oricum, în perimetrul și pe proprietatea familiei Motorca. Aici, mai exact în podul grajdului, erau găzduiți de câteva zile bune șase cunoscuți și foarte căutați partizani: Lazăr Ioan, zis Pasărea, din Roșia, Darău Igna din Cil, Lupei Ioan din Baltele, Lulușa Pavel din Pescari, Jurcuța Ioan și Hagea Iulian, zis Leanu, din Tălagiu. Locul, ferit de ochii curioșilor, părea și era convenabil. Cei șase aveau unde dormi, mâncare era destulă pentru că le oferea bătrânul Motorca, dar în același timp îi aprovizionau discret și ritmic neamurile, prietenii și cunoscuții. Se vede că lumea era de partea lor. Și ar fi fost, dacă nu s-ar fi întâmplat nenorocirea. Fiind trădați, au fost înconjurați. De

milițieni, securiști în civil și soldați de la armată. De membri de partid din zonă. De cozi de topor și de tot felul de iscoade. Cei șase au fost somați să se predea. Refuzând să se supună somației, s-a trecut la atac: petarde și fumigene, schimburi de focuri și aruncări de grenade. Era prăpădul de pe lume – își aducea aminte și consemna în cronică Țighertu. Se vedea că Duhul Răului, piaza rea și eșarfa morții hălăduiau pe aproape. Rezultatul?! Răniți grav. Și de o parte, și de cealaltă. Văzând că lucrurile se complică, că cei baricadați în pod rezistă, s-a trecut la incendierea grajdului. A fost momentul în care partizanii s-au predat, mai puțin Hagea Iulian, un om al pădurii, care nu împlinise treizeci de ani. Cuprins de flăcări și de disperare, striga din podul grajdului către Țighertu:

„Ilie! Eu astăzi o să mor. Pentru mine, nu vor mai veni americanii. Am jurat că o să-mi port crucea și o voi face până în clipa răstignirii. Trebuie să merg acolo unde mi-a fost scris. Așa ca fiecare. Sunt hotărât să-mi beau paharul. Tu, dacă scapi, să spui alor mei și tuturor celor care m-au cunoscut de ce și cum am murit. Iertați-mă, Ilie, pentru dezastrul pe care vi l-am pricinuit. Tu știi prea bine că n-a fost cu voia noastră. Adio, lume! Adio, Ilie! Dumnezeu să fie cu tine și cu toți ai tăi. Doamne, binecuvântează România! Trăiască libertatea! Jos comunismul!”

Urmă un moment de tăcere. În curând – notează în cronică Țighertu – flăcările dogoreau ca un cuptor sub presiune. Învăluiseră grajdul, ieșind prin acoperiș ca niște limbi otrăvitoare de balaur. Fumul, un fum negru și gros, acru și înecăcios, se ridicase în slăvi, împrăștiindu-se până departe. Trecuse de Băița, un delușor ciobit, cândva o fostă carieră, îndreptându-se, dus de vânt spre Megeș și pădurea Lăzureștilor. Până către Zimbru și Butoaia. Speriate, vitele o luaseră la fugă pe platoul dintre Vălăul Morii și pădure. Toți cei de față, fie că eram noi, oamenii casei, fie domnii din organe, cu toții stam încremeniți și așteptam să se petreacă minunea. Și s-a produs – consemnează cu durere, cu resemnare tristă, amară și cernită cronicarul Țighertu. În scurtă vreme, se auzi un geamăt stins, înecăcios, înăbușit de fum, urmat de o rafală scurtă. Cu ultimele două cartușe, anume păstrate pentru o situație ca asta, Hagea Iulian se împușcase. Urmă încă un geamăt, la fel de stins, dar dureros, curmat brutal de o groaznică bubuitură. Cuprinse de flăcări, grenadele din tolba partizanului Leanu explodaseră deodată. Când l-au recuperat dintre ruine, din maldărul de moloz și de cenușă, din bietul Leanu nu mai rămăsese mare lucru – își amintește cutremurat și cu durere în suflet pășitul, păgubitul și împricinatul Țighertu.

Cele ce au urmat, deși Ilie le relatează pe larg, obiectiv și explicit, cronologic și convingător, dovedind o memorie de invidiat, trebuie să recunosc că mi-e foarte greu până și să le reproduc. Au fost cincini ani de bațjocură și de temniță grea! Un ocean de lacrimi și un munte de durere. De umilințe, amenințări și înjurături. De interogatorii, zarcă și anchetă. De bruscări, bătaii și percheziții. A fost foame, frică și frig. Plus 12 – 14 ore de muncă epuizantă pe zi. Nu! Categoriec, nu! Sunt orori și atrocități. Sunt silnicii și samavolnicii pe care mintea nu le pricepe, condeiul le refuză, iar hârtia protestează. Se revoltă. Așadar, din decență și din respect pentru durerea și toate cele câte a pățimit, mă voi opri aici cu apocalipsa și cu calvarul acestui brav Român. Sunt mai mult decât convins că orice cuvânt în plus ar fi o impietate. Sper că voi cruța astfel cititorii revistei, dar și pe prietenii, apropiații și cunoscuții săi de o cumplită și cutremurătoare provocare. Știu sigur, sunt oameni și oameni, iar unii acceptă și suportă mai greu.

* * *

Și totuși, iată, fără să vreau, mă răzgândesc, revin și îmi rectific afirmația. Da, pentru că s-au petrecut excese și abuzuri, silnicii și lucruri de neimaginat, care, tocmai pentru gravitatea și tragismul lor, merită știute. Trebuie relatate. Subliniez: succint, în rezumat și numai cât se poate. Atât cât permit emoția și empatia, rânduiala scrisului, simțul măsurii și cuvântul.

Așa, bunăoară, pentru o anume perioadă, Țighertu și alți câțiva condamnați din lotul său s-a nimerit să împartă celula cu judecătorul care îi condamnase la Tribunalul Militar din Timișoara, între timp, el însuși devenit pușcăriaș. Ștefănescu Mihail îl chema pe taliban – își aducea aminte și nota cu mână tremurândă Ilie. Reproduc pasajul! Selectiv, cu zgârcenie chiar, dar cu fidelitate. „Tremura tot când a dat cu ochii de noi, pentru că ne-a recunoscut imediat. Cititorul, istoria și generațiile viitoare trebuie să știe că ne-am purtat creștinește cu el. Ne este martor Dumnezeu. Ne duceam cu rândul la patul lui, că era bolnav, și îi dădeam câte un sfert din rația noastră de pită. El se mira, începea să plângă și ne întreba de fiecare dată de ce facem asta, iar unul dintre noi, Jurcău Dumitru îl chema, îi răspundea invariabil: Taci și mănâcă, bestie bătrână.

Este răsplata pentru cei zece ani de temniță grea la care m-ai condamnat. Este pita pe care am dat-o cândva partizanilor flămânzi și hăituiți de voi. Da, pita pentru care tu, om fără suflet și fără Dumnezeu, m-ai condamnat. Un altul, găsit vinovat și priponit pentru activitate creștin – penticostală, îi răspundea tot printr-o întrebare: de ce-ți dau din rația mea? Pentru că atunci când m-ai condamnat, mi-ai dat maximul posibil, deși puteai să mă pedepsești mai blând. Știai că am acasă opt prunci și o nevastă disperată, cu toții dați acuma afară din casă pentru că, pe lângă condamnare, mi-ai confiscat și casa. Tu știi, javră ordinară ce ești, că toți ai mei au ajuns muritori de foame și sunt acum pe drumuri? Era momentul în care fostul magistrat se întorcea cu fața la perete și începea să plângă. A cerut că fie mutat în altă celulă, ținea Ilie să sublinieze, dar și acolo a dat tot peste foști condamnați de el. Spre nenorocul lui, aceia n-au fost ca noi. Aceia nu l-au iertat. Nu știu dacă-i adevărat, dar se vorbea printre deținuți că până la urmă, s-ar fi spânzurat. N-a mai putut suporta. Pentru mine, „banditul, hiena și năpârca”, după cum mi se adresase la proces, a fost o dovadă că, mai devreme sau mai târziu, nimeni și nimic nu rămân fără plată – notează pedepsitor și trage o primă, pilduitoare și pertinentă concluzie Țighertu. Păcat de-atâta școală! – îl judeca, în judecata lui, Ilie. Un cap cu carte, dar fără căpătâi și fără minte.

Un alt episod tulburător, unul care se cere neapărat consemnat, se referă la întâlnirea absolut întâmplătoare dintre Ilie și tatăl său – bătrânul morar Motorca. Se întâmpla la începutul lui iunie 1951, în colonia de muncă și reeducare Peninsula. Cei doi – tată și fiu – nu se mai văzuseră din septembrie 1950.

În acest răstimp, bătrânul fusese transferat de la Poarta Albă la Gherla, iar de la Gherla, la Peninsula. Era un procedeu prin care trebuia să treacă toți. Cum am aflat că e în colonie, consemneză în cronică Țighertu, am încercat să dau de el. Și l-am găsit. Era numai piele și os. Primul lucru, mi-a spus că e tare flămând, iar eu i-am făcut rost de o ceapă și o bucată de pită neagră și uscată. Le-a apucat grăbit și temător. A început să mănânce. Doamne, cu câtă poftă mânca! Nu vă puteți imagina ce fac foamea și frica din om!! Și totuși, întâlnirea cu tata a fost un moment fericit. A fost ziua fericită a pușcăriei mele. Singura, de altfel, de vreme ce toate celelalte au fost un iad. Oribile, e puțin spus! Au fost absolut abominabile. Până la mutilante, prin cruzimea și hidoșenia lor. Toate,

foarte greu de suportat și de depășit. Una mai grea și mai cumplită decât alta, dar cea mai neagră dintre toate rămâne cea blestemată zi de ianuarie 1954, când, după patru ani de pușcărie grea, sunt anunțat de brigadierul șef să-mi fac bagajul, pentru că a doua zi, urmează să fiu pus în libertate. Pe toți zeii! N-am dormit toată noaptea.

Am vorbit cu prietenii și cu camarazii de celulă. Mi-am făcut planuri. Deja mă vedeam coborând din tren în gara de la Honț. Îmi pregătisem lucrăsoarele și așteptam să primesc hârtia de ieșire. Îmi venea să scurm cu piciorul, așa cum face calul cu copita când e ținut în frâu și nu mai are astâmpăr. Nu! Nu mai aveam răbdare. Dar ... să nu dea Dumnezeu omului cât poate să îndure! A doua zi, același gardian a dat buzna în celulă, dar ... fără hârtie. Mi-a spus răstit că pedeapsa mea s-a prelungit cu încă douăsprezece luni. A trântit ușa și a plecat nervos, înjurând, iar noi, cei din celulă, am încremenit. A fost o lovitură cum nu mai primisem niciodată. Nu-mi venea să cred. M-am blocat complet.

În timp ce-și povestea povestea și-mi prezenta condescendent letopisețul, l-am întrebat într-un moment, i-aș zice, de respiro: În toți cei cinci ani de temniță grea, ce te-a ținut cu mintea limpede și trează? Și ... și ... (nu-mi găseam nicicum cuvintele!) ... în viață ... viu ... întreg și pe picioare? Răspunsul a venit imediat: Speranța în Dumnezeu, convingerea că sunt nevinovat și dorul de Iosășel. Dorința de a mă reîntoarce în sat. La familia care mă aștepta acasă.

Parcă-l aud și parcă-l văd cu câtă decență, discreție și deferență vorbea despre pățania și patimile partizanilor. Despre calvarul său și despre prigoana familiei sale. Despre cum, când și de ce a scris acest letopiseț. Despre destinul, destinația și destinarii acestor amintiri din viața morților. În tot acest răstimp, eu, prin voia sorții, devenit confidentul de taină, de proiect și de condei, îl ascultam cu atenție, îmi luam convins și tot mai concentrat notițe, iar din când în când, îl priveam admirativ, aprobator și cu luare-aminte. Mândru și demn în modestia sa, mulțumit de „operă”, dar, mai ales, încrezător în steaua lui, morarul Iosășelului și gazda partizanilor de altădată, avea în ochi sclipiri de apă limpede și liniștită.

PS : Iată de ce au visat și au sperat, au luptat și au sângerat, au făcut pușcărie grea și au murit eroic partizanii din pădurile României! Da, ei, partizanii, gazdele și călăuzele, curierii, complicii și tăinuitorii lor. Pentru libertate și pentru democrație. Pentru limbă și credință, pentru glia străbună și pentru tradiții. Pentru dreptul de a fi oameni. De a vorbi neîngrădit și de a se manifesta în voie. Pentru a putea scrie și publica fără teama de tovul de la propagandă, de șefa de la cadre și fără acordul sau avizul cenzorului de la editură. În fine, dar nu în ultimul rând, pentru credința lor nestrămutată în mitul salvaționist al venirii americanilor.

ARTA CUVÂNTULUI

CUVÂNTUL, CA BAGAJ LOCAL

Ioan Alexandru ARDELEAN

„Cuvântul, ca bagaj local” un titlu de- a dreptul incitant, îmi place să cred că autoarea în această formă aparte a cărții: „le livre a la poche” s-a gândit la buzunarul sufletului, acolo unde ar trebui să se găsească la fiecare dintre noi, „Cuvântul mumii” - cum bine zicea cândva un prieten comun din Banatul orfan.

Cuvântul, unitatea de bază a vocabularului care reprezintă asocierea unui sens și a unui complex sonor, așa ne spune DEX-ul, dar tot cuvântul ne ajută să ne înțelegem, tot cuvântul ne ajută să ne redăm gândurile și sentimentele în diverse forme scrise sau rostite.

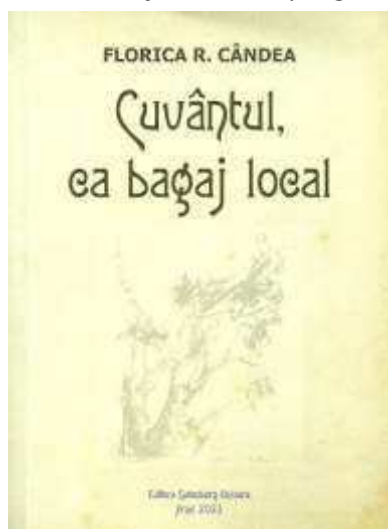
Cartea a fost scrisă cu sufletul, acolo printre filele ei, printre cuvintele(peste 2000) vechi și noi, întâlnim multă sensibilitate, multă dragoste pentru satul natal, pentru oamenii de acolo, pentru graiul lor, pentru „limba măcenească”, așa cum numea profesorul nostru măcean graiul local.

Poate cartea aceasta ar trebui să-și găsească locul în casa fiecărui măcean, să se odihnească pe masă lângă Biblie, chiar titlul cărții sugerează aceasta: „Cuvântul, ca bagaj local”, da, un bagaj care să însoțească măceanul în locul lui de baștină. Toți suntem interesați de cei care au fost înaintea noastră, de viața lor, de graiul lor, la fel și noi măcenii, am observat asta: atunci când sunt manifestări locale de gen, lansări de monografii locale, festivaluri în grai local..., participarea măcenilor este masivă, chiar dacă

astăzi, gadgeturile fac concurență acerbă manifestărilor clasice pe scenele caselor de cultură sau a căminelor culturale.

Deschizând „bagajul local” al cuvintelor am fost transportat aproape instantaneu undeva în Macea anilor copilăriei mele, atunci când auzeam cuvinte și expresii întâlnite în această deosebită „le livre a la poche”. Parcă ieri bătrânii satului adresau copiilor dojeni care sunau mai mult a mângâieri: „Dumnecatu mătii” sau „Dumnecatu tău” sau parcă-l văd pe bunicul meu ieșind din cămară unde avea „vasele”, butoaiile cu vin și constatând parcă supărat sau poate doar dezamăgit: „Îi pă drojdie vinu”. Altădată după ce scotea în uliță(pentru ciurdă) animalele, intra în curtea lui măturată și stropită cu apă zicând în timp ce își freca palmele lui mari, crăpate de țăran mulțumit: „Am dat drumu la iosag”.

Viața pe ulițele satului era diversă și uneori poate complicată: copil fiind salutăm pe toți consătenii c-un „Bună zăua”, spus aproape strigat, să audă cei bătrâni, răspunsul era invariabil cam același, „Să fii sănătos, ficiorule! Daa, a cui iești?”,

atunci când oamenii auzeau că un consătean a trecut la cele veșnice, întodeauan ziceau: „Odihnească-l Dumnezeu” sau „Iertie-l Dumnezeu”.

Cuvântul face bine, cartea face bine, nu ne lasă să uităm rădăcinile noastre, autoarea cărții a fost preocupată mereu de satul său natal și va face asta până la capăt. Autoarea o bună mânăitoare a cuvântului scris și a celui rostit, după ce ne poartă prin tot alfabetul cu mici popasuri polisemantice după fiecare literă nu încheie cartea ci ne aduce aminte de „CULORI...vorbite” : „alboiet, ca cafea”..., apoi ne poartă puțin prin universul sudalmelor măcene: „Mânci-te spurcu!”, bineînțeles că nu putea fi uitat dobașul, „VOCEA SATULUI”, „COSELELE(PĂRETARELE)” le găsim în toate satele din țara noastră, nu lipsesc nici din Macea și nici din carte, unde le găsim de la pagina 184 la pagina 194, un capitol consistent, numele, poreclele sunt și ele amintite și explicate pe larg.

Ultimul capitol „Nota autorului” ne explică ce a stat la baza acestui nou concept de carte tip portmoneu, carte de buzunar, de aici reiese dorința de a fi citită și va fi citită de către cei care nu au uitat de strămoșii lor.

Pe coperta IV găsim 7(șapte) titluri de cărți pe coperta cărora scrie numele autoarei, Florica R. Câdea:

Baladă măcenilor care s-or pierdut de șireglă, 2005;

Carte, vouă, fiilor satului, (colab.) 2006;

Macea, alean și dor, (colab.) 2007;

Rapsozi și rapsodii măcene, (colab.) 2009;

Mărturii măcene, 2011;

Macea, vatră, chipuri, rânduieli, 2013;

Macea. Înscrieri monografice, 2018.

Toate aceste cărți au legătură cu Macea, toate au fost scrise(colab.) de către o fiică a satului, profesoara

Florica R. Câdea, aceste cărți dau identitate peste timp satului, toate au la bază o dragoste fără pereche pentru Macea, o zbatere fără seamăn pentru tot ce aduce aminte de Macea chiar și în titluri găsim această dragoste și această zbatere.

Mănușa a fost aruncată: „Cartea întâi” se află în casele noastre, așteptăm cei care am citit pe prima și pe celelalte, așa cum am aflat pe scena Căminului cultural din Macea la Festivalul Internațional de Satiră și Umor Sătesc „Gura satului” și când cei prezenți au avut surpriza transformată în bucurie și mândrie să primească „Cuvântul, ca bagaj local”. Mulțumesc!

ARTA CUVÂNTULUI

OMUL ZILELOR NOASTRE VEȘNIC NEMULȚUMIT

Daniela GUMANN

Mă tot uit de o bună bucată de vreme la oamenii care par să fie într-o căutare continuă de mai mult, de ceva nou, de altceva și oricât ar schimba, tot nu pare a fi ce caută. Prima dată când sunt tentată să analizez, pornesc de la persoana mea, ca să nu mă expun ca demagog în fața celor care mă cunosc. Dar de ce este omul modern veșnic nemulțumit? Omul modern trăiește într-o eră de progres tehnic și informațional, o epocă în care posibilitățile par nelimitate, iar orizonturile se extind cu fiecare zi care trece. Cu toate acestea, paradoxal, în loc să se simtă mai mulțumit și împlinit, individul contemporan se confruntă frecvent cu sentimente de nemulțumire, neliniște și gol interior.

În încercarea de a răspunde la această dilemă, trebuie să analizăm mai multe dimensiuni ale existenței umane în societatea contemporană.

În primul rând, suprasaturarea informațională poate fi o sursă majoră de stres și anxietate. Suntem bombardați zilnic cu informații, știri, reclame, mesaje și solicitări. Această avalanșă informațională ne creează adesea o stare de confuzie, de neputință în a distinge esențialul de inutil.

Apoi, mediul digital și rețelele sociale joacă un rol crucial în modelarea percepțiilor noastre. Prin intermediul lor, suntem tentați să ne comparăm constant cu ceilalți, să aspirăm la o viață "perfectă" prezentată în postări, deseori distorsionată de realitate. Aceasta generează frustrări, sentimentul că nu suntem suficient de buni, că viața noastră este monotonă sau lipsită de sens în comparație cu cea a celorlalți.

Consumismul exacerbă ne împinge, de asemenea, către o căutare constantă a fericirii în lucruri exterioare nouă. Ne dorim ultimul model de telefon, hainele în tendințe, mașina nouă, în speranța că aceste obiecte ne vor aduce satisfacția și recunoașterea dorită. Dar de cele mai multe ori, bucuria este efemeră, iar golul rămâne.

La acestea se adaugă și presiunea societății, care ne impune standarde adesea nerealiste de succes, frumusețe și realizare personală. Dorința de a ne conforma acestor așteptări ne poate conduce la sentimente de inadecvare și la o evaluare negativă a propriei persoane. În acest context, ce înseamnă să investești în tine? Înseamnă să acorzi timp pentru introspecție, pentru a descoperi ce te face cu adevărat fericit. Înseamnă să te cultivi, să înveți și să te dezvolți, nu doar din punct de vedere profesional, ci și personal. Înseamnă să fii prezent în moment, să trăiești cu adevărat fiecare experiență și să apreciezi frumusețea și unicitatea fiecărei zile.

Investiția în propria persoană nu presupune doar cursuri, cărți sau workshop-uri, ci și momente de liniște, meditație și recunoștință. Este despre a înțelege că adevărata valoare a vieții nu se află în ceea ce avem, ci în ceea ce suntem. Esența acestei dileme stă în faptul că viața, în profunzimea ei, nu este despre ceea ce avem, ci despre ceea ce suntem. Să fii, înseamnă să trăiești autentic, să te conectezi cu tine însuși și cu ceilalți la un nivel profund și semnificativ. Să fii, înseamnă să iubești, să sperii, să visezi, să râzi, să plângi, să te bucuri de momente mărunte și să înfrunți provocările cu curaj.

Valorile, principiile, integritatea, compasiunea, empatia - acestea sunt lucrurile care definesc adevărata valoare a unei persoane. Acestea sunt lucrurile care rămân atunci când posesiunile materiale dispar sau când circumstanțele vieții se schimbă.

Adevărata bogăție a vieții nu se măsoară în monede sau bunuri, ci în relații, în amintiri, în învățături și experiențe. Este despre a lăsa o moștenire, nu doar materială, ci și spirituală și emoțională.

Trebuie să ne reamintim că suntem ființe umane, nu ființe care au. Și în această reamintire, să ne regăsim sensul și bucuria de a trăi. Pentru că, în final, nu contează cât de mult am acumulat, ci cât de mult am dat, cât am învățat și cât am iubit. Momentele în care râdem cu prietenii, împărtășim povești cu familia sau ne oferim sprijin unii altora în momente grele – acestea sunt momente care ne umplu inima și ne dau sentimentul de împlinire.

Experiențele trăite, fie ele bune sau rele, contribuie la maturizarea și la formarea noastră ca indivizi. Fiecare călătorie, fiecare greșeală, fiecare succes ne învață ceva nou și ne ajută să creștem. Valorile vieții nu sunt întotdeauna în punctele culminante, ci adesea în lecțiile pe care le extragem din fiecare moment.

Împlinirea personală vine, de asemenea, din contribuția pe care o aducem lumii înconjurătoare. Fie că este vorba de un act de caritate, de a fi un mentor pentru cineva sau de a contribui la o cauză în care credem cu adevărat, a da înapoi adaugă o valoare inestimabilă vieții noastre.

Dar poate cea mai profundă formă de valoare este auto-descoperirea. A înțelege cine suntem, ce ne pasionează și ce ne propulsează înainte este esențial. Acest proces de introspecție și autenticitate ne oferă o ancoră în lume și un sens clar al direcției noastre.

În lumea modernă, această perspectivă poate părea contraintuitivă, chiar revoluționară. Dar, poate că este timpul să ne reevaluăm valorile și să redescoperim adevărata esență a existenței noastre. Pentru că adevărata valoare a vieții nu se află în ceea ce avem, ci în ceea ce suntem.

În concluzie, în timp ce lumea modernă ne împinge către o căutare constantă de mai mult, poate că este timpul să ne reevaluăm prioritățile. Poate că adevăratul "mai mult" pe care îl căutăm se află, de fapt, în profunzimile noastre, în acea conexiune sinceră cu noi înșine și cu cei din jur.

Dedicăm acest număr al revistei
memoriei celui care a fost Gheorghe Rancu Bodrog
profesor, arădean și fondator al revistei Almăjul,
care și-a dedicat viața unui nobil scop: cultura.
La petrecerea pe ultimul drum (1946-2023),
a fost condus și de prietenii din Arad:
Eugeniu Criste, Mircea Boran, Mircea Irimescu și Florin Coita.
Veșnică amintire, Colegiul Editorial Gutenberg.

**CARTE SCRISĂ DIN PLĂCERE ȘI CU PRICEPERE.
DIN CONVINGERE ȘI CU DRAG**

Valeriu ILICA

Preocuparea oamenilor noștri de cultură, fie ei scriitori, filologi, lingviști sau folcloriști, de a aduna, studia și promova cuvântul bătrânesc, mă rog, vorba înțeleaptă din bătrâni ori, pur și simplu, vorba țărănească bine spusă este veche și continuă, laudabilă și fructuoasă. Primii au făcut-o cronicarii. Mai apoi, Cantemir, Țichindeal și Ispirescu. Au preluat ștafeta Negruzzi, Iuliu Zanne, Hașdeu și simpaticul Pann – „finul Pepei, cel isteț ca un proverb”. Cu râvnă și cu folos au cercetat fenomenul folcloriștii Moses Gaster, I. C. Chițimia sau G. Dem. Teodorescu.

Un loc aparte și-au câștigat Alecsandri și Eminescu, Slavici și Coșbuc, Creangă și conu Mihalache – Sadoveanu. Și alții, foarte mulți alții, pe care, cel puțin deocamdată n-o să îi numesc. În schimb, o să semnalez recenta apariție a unui volum/compendiu intitulat simplu, dar sugestiv, Cuvântul, ca bagaj local. Deși cartea poartă semnătura doamnei Florica Ranta Câdea, adevărata autoare nu este poeta și profesoara mai sus amintită, ci copila din ea. Măceanca din naștere. Cea de odinioară. Crescută printre ai săi și în mijlocul lor, a învățat de timpuriu să le citească gândul. Să le demanteleze dorul off-ul și durerea.

Bucuriile, tristețile și aleanul. „Localismele” care fac obiectul și subiectul recentei sale cărți, că au fost auzite întâmplător, în crucea uliței, ziua-n amiaza mare, la târg sau în biserică ori seara târziu, în colnă, în tindă sau șopriță, toate au fost receptate și trecute prin filtrul propriei sale sensibilități. Selectarea și sortarea, glosarea și sistematizarea lor în vederea încredințării tiparului a presupus pricepere și pasiune. Dar și niscaiva osteneală. Osteneală și alergătură, pentru că asemenea culegeri sunt cărți pretențioase. Se vor și se cer muncite. Oricum, sunt foarte greu de încropit. Dar, odată lucru terminat, pentru autoare nimic nu mai contează. Ba, da! Contează rezultatul. Iar rezultatul se vede: o carte inspirată, interesantă, inedită. Că sunt vorbe de duh, ziceri din vechime ori uzuale expresii populare, odată asamblate, formează un singur tot: plastic, proaspăt și pitoresc. Citită cu ochi critic, dar avizat, cartea în sine are savoare și candoare. Rigoare și pudoare. Armonie și eufonie. Încântări și incantații. Dacă aș încerca o definiție, le-aș zice adevărate bijuterii stilistice dialectale.

Comori de limbă, caracterizate prin ingeniozitate, fantezie și ironie fină. Nu încape îndoială, adunarea lor într-o carte este o ofrandă adusă limbii și o ofertă făcută celor care cochetează cu cuvântul. Trebuie spus, și o spunem deslușit că „localismele” de care ne ocupăm au materialitate. Rimate sau ritmate, gen „ocoșag de pui beteag”, multe au un umor autentic și trainic. Robust și sănătos. Explicații există și-mi sunt la îndemână. Umorele este apanajul oamenilor inteligenți. A minților odihnite, iar țăranul, spre cinstea și norocul lui, le are pe amândouă. Așa stând lucrurile, „localismele” sunt o oglindă fidelă a psihologiei și a mentalității omului simplu de la

țară. În cazul de față, a măceanului de azi, de ieri și dintotdeauna.

Cât despre stilul acestora, aş spune doar atât: e metaforic. Concis și sugestiv. Scurt și clar. Până la exact. E doldora de sensuri, semnificații și simboluri. Adevărate jocuri de cuvinte!

Au farmec poetic și amprență locală. Sunt pline de pilde și de povățuiri. E încă o dovadă că „localismul” cere multă artă, iar țăranul, ca și când ar ști acest lucru, e suveranul absolut al spuselor sale. Cântărește atent, judecă îndelung, măsoară corect și cu grijă ... și numai după ce se dumirește bine dă drumul „localismului” să zboare. De pe alt palier privite, în virtutea unei filosofii ancestrale, țăranul, prin zicerile sale, e bun cu cei buni și rău cu cei răi. Asta, ca regulă generală. Cu toate acestea, pentru țăranul nostru, până și înjurăturile sunt filtrate prin prisma pudorii și a moralei creștine. Potrivit „pieselor” pe care le oferă cartea, chiar și atunci când înjură, blestemă sau afurisește, creștinul din el recurge la cuvinte, expresii ori sudalme care atenuează imprecăția. Câteva exemple: mân-ci-te binele! ; bată-te norocul!; să te aibă Dumnezeu în grija lui!

Alte câteva; nițel mai nesărate: calci-te nevoia!; bată-te focul tău! sau mân-ci-te ocară! Toate ca toate, dar cea mai „expresivă” expresie, prin chiar polisemantismul său, este, după părerea mea, cea consemnată la pagina 176: taie popa limba – avertisment ce se adresează de regulă copiilor. Idiomul e folosit și astăzi. Frecvent și eficient. În buna sa creștere, dar, mai vârtos, în înțelepciunea sa proverbială, țăranul știe că părintele, preotul, parohul sau duhovnicul sunt oameni buni și blânzi. Prietenoși și protectori. Ca atare, în niciun caz n-ar fi în stare să recurgă la o agresiune. La un gest violent, reprobabil și necugetat. Nu permit canoanele. Dimpotrivă, ei trebuie să promoveze binele, să predice iubirea aproapelui. Morala creștină pledează pentru recuperarea păcătosului, nu pentru pedepsirea lui. În schimb, popa, da! Un sinonim – aici – cu conotații ușor peiorative! În literatura cultă (Creangă, Rebreanu, Galaction), în basme sau în tradiția populară, îl întâlnim adesea pe trimisul Domnului cu briciul la îndemână și părul vâlvoi, cu barba-n vânt și mânecele suflecate, gata să taie limba celui ce a vorbit urât sau ce nu trebuie.

Autorul „zicerii” a sesizat cu multă finețe diferența, popa din conținutul acesteia fiind personajul distant, oficial și rece. Justițiar și exigent. E gâdele invocat să oficieze, preventiv sau pedepsitor, gestul ritual al tăierii limbii, căci ea, limba, este autorul și organul vorbirii vinovate. Mă opresc aici, deși, slavă Cerului, exemplele ar putea continua. La fel și comentariile pe marginea lor. Mă opresc, dar nu înainte de a încerca o primă concluzie, fie ea și aproximativă. „Bagajul” de Macea al doamnei Florica Ranta Cândea este un loz câștigător. Un eșantion de „limbă veche și-nțeleaptă”. Apariție editorială meritorie, este o frumoasă și mereu repovestită poveste.

P.S.

Dacă aş fi avut-o în timp ce scriam Culdușii, recunosc cinstit, mi-ar fi fost de mare trebuință.

ARTA CUVÂNTULUI

ADAM MÜLLER-GUTTENBRUNN (1852-1923) UN PRIETEN AL ROMÂNILOR LA 100 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE Hans DAMA

Adam Müller-Guttenbrunn se detașează ca scriitor în cel mai larg sens al cuvântului, nu numai datorită faptului că a cultivat în mod intens diferite genuri beletristice, ci și ca folclorist, critic literar și teatral, publicist și om de cultură. Creația sa este de dimensiuni impresionante, marcată în liniile esențiale de semnele neșterse ale unei adânci preocupări sociale și implicit de o sensibilitate mereu vie pentru actualitatea cotidiană, de o hotărâtă fermitate în acțiunile puse în slujba maselor populare.

La 22 octombrie 1852 se naște la Zăbrani, lângă Arad, copilul nelegitim Adam Müller; tatăl său, fiu de țaran înstărit, nu se interesează deloc de băiat, care urmează școala primară în sat, continuă apoi la Timișoara și Sibiu, ajungând în cele din urmă la Viena, unde termină școala comercială și intră în serviciul poștei, lucrând ca telegrafist la Linz și Bad Ischl.

Scrie versuri și piese de teatru. Drama „Des Hauses Fourchambaults Ende“ („Sfârșitul casei Fourchambault“, 1881) a constituit un punct de cotitură în creația scriitorului, directorul Heinrich Laube de la Burgtheater din Viena încurajându-l să se transfere la Viena, unde va funcționa ca jurnalist și critic literar (studiile critice le va aduna în volumele *Gegen den Strom/ Contra curențului* și *Wien war eine Theaterstadt/Viena a fost un oraș al teatrelor*).

În 1893 devine director al nou-înființatului Raimund-Theater; visa un adevărat teatru popular, ca în viziunea lui Schiller,

un centru de promovare a creației autohtone. Teatrul fiind însă o societate pe acțiuni, Adam-Müller-Guttenbrunn a trebuit să cedeze după trei ani în fața multiplelor interese particulare ale membrilor comitetului, care urzeau intrigi împotriva lui.

Adam Müller-Guttenbrunn s-a străduit din răspuțeri să aducă la Raimund-Theater numai actori de prim rang. Printre aceștia se afla și renumita acriță română Agatha Bârsescu(1857-1939), considerată de Müller-Guttenbrunn „prima artistă a casei“, care, după o perioadă de studii la Viena, a plecat în 1883 la Deutsches Theater din Berlin, obținând apoi, șapte ani la rând, succese răsunătoare la Burgtheater din Viena.

La gală inaugurală a Teaterului Raimund, la 28 noiembrie 1893, declamă prologul piesei *Die gefesselte Phantasie/Fantezia înlănțuită* de Ferdinand Raimund.

În amintirile ei (Memorii. Din Germania, Austria, Ungaria, America și România. Editura Adevărul S.A. București, 1933 p. 128), marea acriță găsește cuvinte pline de laudă pentru Adam-Müller-Guttenbrunn, care a nutrit înțelegere pentru artista româncă și

fi era un adevărat povățuitor părintesc, deși pomenește prea puțin despre asta în scrierile sale autobiografice. Cu atât mai de preț sunt „Memoriile“ ei, în care notează:

„...mă atrăgea și Viena, unde se construise un nou teatru, Raimund-Theater, al cărui director a fost scriitorul și dramaturgul Adam Müller-Guttenbrunn. El mă cunoștea și mă aprecia foarte mult, rugându-mă să vin și promițându-mi un minunat angajament. Și, într-adevăr, el s-a ținut de cuvânt, căci mi-a fost un foarte bun prieten și povățuitor. Aș putea spune că după Dr. Wilbrandt, directorul Müller-Guttenbrunn a fost singurul căruia i-am acordat toată stima și toată prietenia mea și i-am procurat omului acestuia multe supărări și amărăciuni“.

Agatha Bârsescu se referă la o întâmplare tristă petrecută cu puțin timp înaintea premierei din iunie 1893 cu drama lui Schiller *Intrigă și iubire*. În memoriile ei, marea actriță găsește cuvinte pline de laudă pentru Adam-Müller-Guttenbrunn care, în urma încercării ei de sinucidere, a vizitat-o zilnic la spital. Actrița, fiind cuprinsă în zilele premergătoare premierei de o crescândă depresiune psihică, în zorii zilei de 5 iunie, aruncându-se la Klosterneuburg (la nord de Viena) în Dunăre, a fost salvată printr-o întâmplare fericită. În seara premierei a fost înlocuită de o colegă, bineînțeles nepregătită, în rolul lui Lady Mildford.

Îngrijorarea era generală, iar Müller-Guttenbrunn era preocupat de salvarea ei. Din modestie, Müller-Guttenbrunn nu pomenește nicăieri de aceste strădanii. Agatha Bârsescu însă, relatând întâmplarea în memoriile ei, relatează: „...timp de opt zile în șir am stat în pat greu bolnavă. După aceea am fost internată într-un sanatoriu unde direcția teatrului mi-a purtat cel mai mare interes. Nu voi uita niciodată bunătatea și blândețea acestui director“. Müller-Guttenbrunn a vizitat-o zilnic la spital, găsind întotdeauna cuvinte bune și de îmbărbătare, rugând-o să urmeze cu strictețe tratamentul medical pentru a se însănătoși cât mai repede posibil. Artista mărturisește mai departe că, activând după însănătoșire încă mulți ani sub direcția lui Müller-Guttenbrunn, a participat și la inaugurarea altui stabiliment teatral vienez, Kaiser-Jubiläums-Theater (azi Volksoper), dovăndindu-și virtuozitatea pe noua scenă, până când Müller-Guttenbrunn, instalat în anul 1898 la conducere, a fost silit, în 1903 să renunțe la funcția de director. Cu toate că activitatea ca director la Raimund-Theater i-a adus mai mult critici decât elogii, Adam-Müller-Guttenbrunn închiriază în 1898 Kaiser-Jubiläums-Stadttheater, eșuând și de data aceasta și părăsind în 1903 definitiv teatrul, cu toate că era unul din reprezentanții cei mai distinși ai vieții teatrale vieneze în perioada de după Heinrich Laube.

Din 1907, scriitorul publică peste o mie de foiletoane, revine în același an în Banat, pe care nu-l mai văzuse de decenii, și se confruntă aici cu realități social-politice revoltătoare. Întors la Viena, publică, într-o astfel de stare sufletească, romanul *Götzendämmerung/Amurgul idolilor*, (1910), o carte străbătută de mânie, care a stârnit, mai ales în Ungaria, multă vâlvă.

Între 1910 și 1921 publică o serie de romane cu subiecte istorice sau social-politice: *Der kleine Schwab/Micul șvab* (1910), *Die Glocken der Heimat/Clopoțele meleagului natal* (1910), pentru care a fost distins la Viena cu premiul Bauernfeld; *Der große Schwabenzug/Exodul șvăbesc* (1913), *Barmherziger Kaiser/Împăratul milostiv* (1916), *Joseph der Deutsche/Iosif Germanul* (1917), trilogia *Von Eugenius bis Josephus/De la Eugenius la Josephus* (1917), *Meister Jakob und seine Kinder/Meșterul Iacob și copiii săi* (1918) și un roman-trilogie (1919-1921) al vieții marelui poet născut în Banat, Nikolaus Lenau ș.a.

(Va urma)

IDEI. OPINII. ESEURI. RECENZII.

EMIL MUREȘAN UN POET LA CURȚILE IUBIRII

Carina A. Baba

„Când iubești, umbli cu inima-n palmă / Să-ți lumineze calea. /Nu te abate de la lumina inimii tale, / Încrede-te în această singură lumină / Ce-o ai!...” Emil Mureșan

Emil Mureșan este un scriitor clujean, licență și master în Științe juridice (Cluj-Napoca), pasionat de artă, istorie, filosofie și teosofie. Este cunoscut cititorilor din țară și de peste hotare datorită poeziilor și prozei publicate atât în reviste precum „Cervantes” (Revistă Internațională de cultură) și „Vâlcea literară”, cât și în volume, „Pene de păun” / „FEATHERS OF PEACOCK” (traducere în engleză: Mădălina Mitroi, poezie, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2017), „Dragostea neagră” (proză, Triade Foundation, Timișoara, 2020), „Ierusalime” / „Jerusalem” (traducere în engleză: N. Marianne, poezie, Triade Foundation, Timișoara, 2020). Unele dintre poeziile sale au fost traduse în limba germană (antologia de poezie contemporană „Wort Vergessen – Editura Dionysos, Boppard am Rhein, Germany Rheinland-Pfalz – 2020).

Volumul „Pene de păun” (300 pagini) reprezintă o reușită editorială, atât prin texte, cât și prin ilustrațiile realizate de Eugenia Mureșan. Poemele, în spirit de haiku („Vesel ciripit / Ridică perdeaua nopții; / Tăcerea ta...”) sau autentice metafore ale lumii și ale iubirii, sunt străbătute de fascicule care evidențiază amănuntele din care este creată însăși viața. Astfel, ne este surprins corbul de pe cărările pădurii („Cărarea șerpuind printre mesteceni... / - Oare cine te crezi de umbli așa de mândru? / Măntreabă corbul...”) sau grădina metamorfozată în iubită („Doar o grădină vreau să fac; / Bucuria sufletului meu, / Fii tu ascunsa mea grădină!...”), dar ne încântă cu adevărat în poezia lui Emil Mureșan ideea reîntoarcerii la mit („Doi oameni o biserică sunt; / Pe unul îl cheamă Manole / Și celălalt e femeie...”). De asemenea, poetul ne propune o poezie caleidoscopică, fiecare detaliu al lumii fiind observat, admirat, memorat: „Ascunsele lucruri mie mi-s dragi, / Eu pe toate le văd; / Doar să mi le-arăți cu drag...”, chiar dacă Transilvania rămâne „țara dorului și țara iubirilor” lui. Pe alocuri, dulcele stil al câte unui vers ni-l aduce în amintire pe Nichita Stănescu: „Pasăre de vād, / Pasăre sunt, pasăre maiastră! / Floare dacă vād, / Floare sunt, floarea vieții! / Iarbă dacă vād, / Iarbă sunt, iarba fiarelor! / Munte dacă vād, / Munte sunt, muntele vrăjit! / Minunea lumii-o vād: / Minunea minunilor, sunt om...”

Drumul, privirea atentă, pasărea, zborul, aripa, dorul, inima, floarea, lumina, umbra, întunericul, lacrima, stropul de ploaie, oglinda, ogindirea în cel de lângă noi, până la metamorfozarea în celălalt sau dimpreună cu celălalt în altceva „mult mai înalt și mult mai curând” (Nichita Stănescu) reprezintă motive care duc înspre frumos, care pot fi sintetizate într-un singur vers: „Doar înțelepciunea iubirii este un lucru frumos!”, dar, chiar și așa, poetul nu se teme să ne prezinte o „zonă” aparte,

precum cea din „Călăuza” lui Tarkovsky sau, mai degrabă, o culme a Muntelui Taborului, în care este posibilă o „schimbare la față”, o privire până dincolo de privire, până în cel mai profund punct al sufletului: „Există o zonă în sufletul meu / În care mi-e frică să vorbesc / Sau să șoptesc cuvinte; / Aici orice șoptă / Și orice cuvânt / Este în pielea goală...”

Așadar, volumul „Pene de păun” prezintă o poezie a omului transfigurat de iubire în așa fel încât să ajungă la frumusețea absolută, conștientă și, tocmai din acest motiv, prevenită pentru a nu cădea în păcatul mândriei: „Toți ochii păunului sunt într-ai mei; / Chiar dacă coada lui / Este cam mare...”; „Păunule al meu, / Tu ești tot în mine; / Și țipăt de păun este în mine / Și plâns de păun este în mine / Și cântec de păun este în mine / Și ochii tăi toți sunt într-ai mei, Păunule al meu!...”

SEMN DE CARTE

Toma ENACHE

„Orice viață, oricât de banală sau inutilă a fost, lasă în urmă măcar un vers.
O dâră de poezie...”

„Păcat că nu ai două inimi. Nu ai două inimi, dar ai putea să iubești
ca și cum ai avea.”

„Dacă o să-mi vină să-mi scuiț propria viață?
Ce mă fac... unde să o scuiț că pentru așa ceva nu există coș de gunoi.
Să o ascund sub preș?
Să o mototolesc și să o bag în buzunar?
Să-ți cer altă viață?
Să-i dau foc ăsteia?
Ar face o flacăra mare până la Tine!”

„Între noi nu mai încap nimic,
nici măcar sărutul cu parfum de studenție
pe care mi l-ai dat în singura mea noapte de beție.”

„Dar viața nu e film, nu se filmează... bătrâne!
Și totuși, dacă e film, dacă sufletul e rola de celuloid.
Dacă după, cineva developează tot ce e filmat
și spune: ce filme plictisitoare se fac!”

IDEI. OPINII. ESEURI. RECENZII.

HOMERIC DOINA RUȘTI

Mira ODAGIU

Doina Ruști, autoarea romanului *Homeric*, prozatoare contemporană, apreciată pentru forța epică, pentru originalitatea și erudiția romanelor sale, a fost recompensată cu cele mai însemnate premii literare românești, printre care și Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române. Tradusă în numeroase limbi, inclusiv în chineză, invitată la evenimente internaționale de prestigiu, a scris zece romane, dintre care amintim: *Zogru* (2006), *Fantoma din moară* (2008), *Lizoanca la 11 ani* (2009), *Manuscrisul fanariot* (2015) și *Mâța Vinerii* (2017).

Am împrumutat romanul ” *Homeric*” al Doinei Ruști la îndemnul elogiilor ale unor colege, însă o forță neînțeleasă m-a împiedicat să-l încep până într-o zi toridă de vară când l- am deschis fără prea mult entuziasm - și... am fost subjugată de la primele fragmente de cursivitate narativă puternică și densă dar, extrem de elegantă și elaborată ca țesătura unei mătase naturale desăvârșite. Eram pregătită! Am avut atunci revelația descoperirii unei mari scriitoare contemporane, care mai era și româncă, dar și regretul de a o fi descoperit atât de târziu.

În roman autoarea realizează o ferescă homerică a mahalalei Gorgani din Bucureștiul fanariot (zona din jurul parcului Cișmigiu până la Cotroceniul de astăzi), o lume balcanică cu puternice influențe orientale în care boierii, domnii bogați, negustorii, vracii, chiramelele, slugile și cerșetorii trăiesc sub teroarea unor forte oculte, malefice care viețuiesc în pădurea Cotroceni și care la anumite intervale de timp fac să dispară oameni.

Târgul este populat de personaje memorabile precum: temuta vrăjitoare Criptoreanca, lunaticul pictor Pantelimon Iorga, vizionara răutăcioasă Mărmănjica, vizionarul cafegiu Mărin, fatala domniță Despina Băleanu, duhul pădurii Năltălogul cel ”fără nume”, dar mai ales ”floarea-diavolului” (drogul profeților, elixirul vieții și al morții, aurul vracilor/alchimiștilor) ea însăși având forța unui personaj.

Viermuiala mahalalei este întreruptă de povestea de dragoste dintre Despina Băleanu - o bastardă căreia mama ei, Mușa, i-a dat naștere ca urmare a unei iubiri vinovate cu enigmaticul și înțeleptul Mărin cafegiu, și Pantelimon Iorga, „zugravul”- pictor lunatic și instabil , care își lasă casa, nevasta și copiii pentru această femeie frumoasă, orgolioasă și imprevizibilă. O iubire scandaloasă care consternează și fascinează ochiului vigilent al mahalalei și care apoi urzește intrigi și încearcă conexiuni cu întâmplările paranormale și disparițiile inexplicabile.

Citit în cheia unui roman de dragoste autoarea ne amintește într-un stil personal răvășitor de mitul androgenului și de sufletul pereche : „Cum poți să știi dacă omul pentru care plângi și te rogi este acea bucată din tine rătăcită prin lume și pe care fiecare celulă a cărnii tale o strigă? Nu știi. Te învinovățești de nebunie, de boală.

Există totuși o probă care nu dă erori, proba chemării. Rătăcești aiurea pe străzi, strigând un nume în gând, iar omul care poartă acel nume apare exact în locul întâlnirii din minte.”

Problematica iubirii absolute este tratată cu profunzime și umor în fragmente care vor rămâne de referință în mintea cititorului : „Nu cred în elixire, Despina, și nici îi iubirea pe viață! Dacă un om este lângă tine, dorințele tale dispar, uite-așa, luate de niște drăcușori puși pe șotii. Nu iubești decât pe cine nu poți să ai!”

Personajele neînsemnate au în roman obsesia celebrității și vor ca oamenii să să le știe numele (plătindul pe Pantelimon să le picteze numele la vedere), trădând astfel un ridicol complex al vanității despre care Marin cafegiul, devenit la finalul romanului înțeleptul-vizionar, filozofează cu amărăciune: „Știi ce înseamnă vanitas vanitatum? Sfârșitul lumii! Nu ciurma, nu holera și nici războaiele, ci micul vierme din suflet - adevăratul dușman. O vietate mărunță, care trăiește în vintre și care, în loc să-și facă acolo viața mai bună, vrea să iasă, să fugă, să-și arate fața într-o lume mai mare. Să se uite toată lumea la el!”

Romanul are o structură epică studiată și abil construită deși are doar patru capitole. Primele trei intitulate Personajele, Povestea lor și Povestea din spatele poveștii reprezintă corpusul narațiunii pentru ca în ultimul capitol Povestea mea elementele fantastice, năucitoare de-a lungul întregii cărți, să se de-mistifice cu ajutorul misterioasei voci narrative subiective, aceea a Năltălogului, cu o simplitate dezarmantă, care demonstrează că Doina Ruști și-a constuit dinainte planurile narrative.

Romanul Homeric aparține realismului magic (ce dă vibe-uri marquezienne) poate fi citit și ca narațiune orientală, și ca roman de aventuri, și ca frescă fanariotă, și ca roman fantastic, dar este toate acestea la un loc și mai mult decât suma lor. Este, asemeni epopeii la care face un clin d'œil, o poveste magică despre Lume, despre destine tumultuoase din care, cu timpul, se alege praful. Iar Naratorul, care, deși trăiește sute de ani, ajunge și el să îmbătrânească, recunoaște că ceea ce poate dura este numai... Povestea, adică Literatura.

Doina Ruști este o scriitoare inteligentă cu o forță narativă de povestioare înnăscută care zămislește o narațiune puternică, documentată, rafinată - ce se dezvăluie în numeroase chei de lectură (realistă, fantastică, ezoterică, alchimistă, istorică, filozofică) - dar și arhitecta unor personaje care îți bântuie memoria pentru mult timp.

O prozatoare fascinantă a cărei opere ar trebui studiată în manualele de literatură română de la liceu.

CRONICA UNEI CĂRȚI ȘI PROMOVAREA EI. DE CE SCRIU FEMEILE?!

Florica R. CÂNDEA, Carina BABA

Context:

Ca o predestinare a toate câte ne sunt pe acest pământ, de „Ziua Crucii”, a fost botezat cu „aur, smirnă și tămâie” volumul semnat de Corina Ileana Ciuraș, „Picături din scrierile mele” (Editura Gutenberg Univers, 2023, Arad).

La Ziua Crucii, înspre uzină, clopotele au tras a închinăciune! Și soarele topea vitraliile Bibliotecii Județene Arad, ca un felinar. În semn de cruce ne-am început evenimentul, printre flori și chipuri umane, ca niște icoane.

Crucea e simbol de evlavie și e răspândită acolo unde o vrem: în biserici, în morminte, la răspântii de drumuri și îi dăm cuvenită închinare. Dar, crucea este simbol de povară și nu se smintește să ne aducă mereu aminte: „ai de grijă cum îți porți povara crucii, de e grea ori de e pe umeri, de lemn ori de iluzii deșarte”.

Acum, că picăturile s-au împletit cu petale de flori, credem că și a scrie o carte „e tot o cruce”, frumos de dus!

Despre carte:

Cartea conține una sută douăzeci de pagini și este alcătuită din douăzeci și șase de povestiri. Este precedată de o Prefață (semnată de Florica R. Cândea) și de un Eseu dedicat Sfântului Doroftei, patron spiritual al autorului. Titlul cărții este fără predicat, dar are subiectul

„Picături” împletit de două atribute, unul substantival (din scrierile) cu prepoziția „din” și unul pronominal genitival (cu pronumele „mele”). Coperta semnifică o „mare” de picături într-un ocean de albastre „semne” (și este concepută de Ecaterina Mehesz).

Dacă ne raportăm la polisemantismul conținut de Picături în contexte, vom atribui aici câteva: o picătură de venin, de senin, de apă, de vin, de anafură ori de sărut (în viața fiecăruia dintre noi). Aceste sensuri dau valoare cărții, pentru că autorul a ales a ne da cu „picătura” scrieri, să le sorbim din plin. Adresarea este la persoana întâi, spre a da cărții o liniaritate aparte.

Povestirile-picături din acest volum sunt specii ale genului epic, au toate componentele, au incipit, cuprins și încheiere (chiar dacă uneori formula de adresare este „A fost odată”, ele nu ne conduc spre povești cu zâne și împărați). Ele, povestirile, sunt explorarea Sinelui autorului cu tot ceea ce i-a dat condeiul muzei să aștearnă pe file de pagini. Autorul nu e pătruns de starea aceea de a fi propria exasperare creatoare, ci își parcurge drumul printre personaje reale și vecinătăți comune. Convițuirea cu acestea e reală, dar podobită în stil prozaic.

Omnisciența și omniprezentă, heterodieceza și homodieceza autorului, sunt caracteristici ale prozei scurte gen story mărturisire și fac din volum unul de mare forță. Nu ne vom întâlni cu proză tradițională (Sadoveanu, Slavici ori Creangă), ci vom regăsi amintiri și stări (ori ce a văzut și a trăit autorul). Numele acestuia se compune din două sensuri: Corina/fecioară și Ileana/torță ori flacără, de unde rezultă o perfectă simbioză a unei altfel de întâlniri (aici), adică forță și destin sau regăsirea de sine prin exprimări

tactile. (conform Dicționar de simboluri, 2002). Formarea autorului este dată de proza narativă modernă cu imagini dinamice ori pendulă semantice, o proză a realului și a descriptivului în variate moduri. Firul epic degajă sensuri și valențe, iar timpul și anotimpul îi sunt ochii firii. Metafore comparative și descrieri îi compun modurile de exprimare. De exemplu: „Cuvântul ce m-a înviat”, „Era o toamnă frumoasă cu duminici calde”, „Zăpada se așternea de parcă lumea întregă era un tort”, „Ontologic, toată lumea tânjește după veșnicie, după veșnicie și viață fără de moarte”, „În fiecare dimineață se luminează tot mai repede, de parcă trilarile mierlelor cheamă nerăbdătoare ziua”.

Iată cum, în câmpul creației sale, Corina Ileana Ciuraș are mărturisiri de eresuri psaltice și psalmice, cu irizări proprii și filon blagian. Nu avem intrigi, dar e o mirungere, o tămâiere și o tămăduire ca o teamă în fața propriului destin. Cartea se aseamănă cu un amfiteatru al lăuntricului care, aici, sparge tipare. Anotimpuri, timpuri și stări dau volumului un caracter meditativ-reflexiv, eseistic, fluid și ușor de lecturat. Anotimpurile tantrice fac parte din seva subiectelor, iar mindfulness'ul e simbioza concretă a ființei scriitorului cu starea ce i-o creează credința, ca stâlp. O credință consfințită și predilectă a fi împărțită. Cu har și dar.

Prin aceste considerații, am dorit să deconstructurăm protocolarul și să dăm cărții drumul ei, un drum al poveștilor mărturisitoare cu parfum și iz ideatic nou.

Despre lansare în concluzii:

A fost o lansare între prieteni de condei, de familie și neamuri ori cititori, dar, mai cu seamă, un frate drag și colegi iubți de serviciu, iar Casa Domnului plină de cărți, Biblioteca Județeană Arad, a avut ferestrele cu vitralii și ușile calde primitoare.

Moderatorul, un iubitor as de carte și popas de glas, Lucia Bibarț, scriitor și jurnalist a spus: „Autobiografia, nu cu răzmerițe, ci cu aspect de grădină, proprie colegei noastre, se ordonează azi în proză, cartea de versuri o precede pe aceasta în proză. E bine din când în când să ne vedem în oglinda propriei vieți” (iată cartea demnă de o prezentare aidoma). Au mai fost cuvinte declarative despre „Cuvânt” în context (Anton Ilica, Valeriu Ilica).

Mirela Minuța Alexa a citit o povestire și-a conturat personalitatea autorului (în calitate de președinte al Ligii Scriitorilor arădeni).

În sală a fost prezentă și o parte din Salonul Gutenberg (Carina A. Baba a selectat foto colajul reprezentativ), precum și o parte din membrii Ligii Scriitorilor arădeni.

Din partea Bibliotecii, întreg filmul s-a derulat prin filtrul doamnei Maria Truță, un iubitor de carte și alese învățături.

Momentele lirice au fost susținute de studenta Noemy Gabriela Szentesi, iar încheierea a fost apoteotic/declarativă: „Să duceți mai departe crucea în ale scrisului și să urcați cu mare izbândă Golgota pe care ați pornit. Calea să vă fie presărată cu floarea păpădiei, pe care Blaga a numit-o ecumenica floare!” (Prof. Iuliana Pinteș).

Desigur, acest fericit final a aparținut Frumosului oferit chiar de autor pentru distinsa asistență cu toate reverențele ce se întrepătrund în astfel de întâmplări cultural-literare.

Emulație, sincretism, trăire și dedicare, iată clipa ce ni s-a dat!

Facem precizarea că doamna Corina Ileana Ciuraș s-a născut la Arad, la 13 decembrie 1966, este de profesie asistent social la DAS Arad și nu este la prima carte (scrie versuri, proză și eseuri, este prezentă și în volume colective și deține o seamă de premii și distincții pe care le binemerită, fiind și membră a Ligii Scriitorilor Filiala Arad).

IDEI. OPINII. ESEURI. RECENZII.

ÎMI PLÂNGE RÂSUL DE NECAZ. GÂNDURI DESPRE O LUME AȘA CUM E EA.

Paul KRIZNER

În vârtoarea zilelor pe care le trăim, sau doar ne prefacem că le trăim pentru noi, când de fapt murim de grija altora, nu observăm că ne trece timpul vieții noastre repede, mult prea repede, care practic este un timp ireversibil, timp pe care nu-l vom mai întâlni niciodată, și probabil după care vom tânji fiecare în parte la un moment dat, e timpul sacru al vieții noastre, e distanța dintre bătăile inimii și gândul la cei dragi, la cei pe care-i iubim necondiționat.

Ce taină, iubirea, prea mult discutată prea puțin trăită, și dacă am ști că e singurul lucru care rămâne în urma noastră, în inimile oamenilor, dacă am ști că e scara ce ne duce spre Dumnezeu nu am fi atât de egoști.

Uneori, când arunc o privire efemeră în jurul meu și văd atâtea priviri încruntate, pline de tristețe, chiar îmbătrânite de ură, până și răsul meu începe să plângă..., da, îmi plânge răsul de necaz, nu neapărat pentru întristarea mea ci pentru că oamenii nu mai știu să zâmbească, să râdă, parcă și răsul e impozitat. Am sentimentul că în ultima vreme, voit, ni se transmite o stare de agitație permanentă, fiind ținută într-un stres continuu, de nemulțumire, de ură, doar ca să ne țină departe de starea de beatitudine, de liniște de gingășia oamenilor pe care-i iubim și de care nu mai avem timp.

Parcă nici să râzi nu mai ai vreme darămite să te bucuri de o clipă de tihnă, de o clipă de fericire după care uneori chiar vărsăm o lacrimă.

Sincer, uneori am sentimentul că IQ-ul unor persoane nu depășește temperatura din livingul meu, și totuși postează în niște intelectuali desăvârșiți, un fel de immaculata conceptio intellectus, trăiesc falsa iluzie că ei dețin răspunsul la toate problemele existențiale ale umanității și chiar își impun adevărul lor trunchiat ca fiind adevăr general valabil, într-un cuvânt un fel de imbecillitas.

L-au fărâmițat pe Dumnezeu în mici cioburi de adevăr chiar dacă, uneori, zicem că Dumnezeu este pente tot, eu cred că Dumnezeu e totul în toate, El este omniprezent, El e iubire sau mai bine spus infinit de iubire, și nimeni, dar absolut nimeni nu poate spune că deține adevărul atâta vreme cât adevărul lui e rigid și plin de ego-ul personal, din care lipsește iubirea.

Da..., iubirea poate schimba oameni, suflete, stări, și te poate înălța spre cer cum credea și Bonarroti, că iubirea e o aripă pe care Dumnezeu ne-o dă ca să urmăm la El, restul sunt simple supoziții ieftine, într-o lume unde minoritatea de orice fel vrea să domine firescul vieții și a umanității.

E trist, și acum înțeleg de ce-mi plânge răsul de necaz, parcă nu vezi nici un chip pe lume râzând, parcă trăim într-o vale a plângerii, parcă ne-am răcit atât de mult încât nici razele soarelui nu pot dezgheța sufletul condamnat la nefericire.

Ce lume ciudată, oamenii azi știu prețul la orice însă nu cunosc deloc valoarea la absolut nimic. Avem acces la atâtea informații dar, nu vrem să coborâm în adâncul

inimii să o vedem cât este de rănită și însângărată, nu vrem să vedem cum suferă și tânjește după o clipă de iubire, de pace, de mângâiere, după o clipă de gingășie, nu vrem să părem sensibili în fața lumii pentru a nu mai suferi, pentru a nu mai trăi experiențe ce odinioară ne-au durut, iar azi ne amintim cu nostalgie de ele.

De cele mai multe ori oamenii judecă viața altora fără să țină seama de viața lor, fără să se gândească măcar o clipă că nici viața lor nu e perfectă și cred că doar atunci ar avea dreptul, și nici măcar atunci, să arunce cu piatra în drama vieții altuia, uitând că tu, poate i-ai ajutat atunci când alții nici măcar nu răspundeau la telefon.

Dar până la urmă cel mai bun remediu la toate este să taci și să-ți vezi de drumul vieții tale chiar dacă ai avea multe de spus...așa că măcar tu nu lăsa răsul să-ți plângă de atâta necaz, trăiește cum poți și bucură-te de oamenii care te iubesc așa cum ești, bucură-te ce tot ce-i frumos, pentru că lumea asta nu e decât o antecameră a fericirii viitoare., și îmi aduc aminte de Shopenhauer care spunea că din nefericire aruncăm la gunoi trei sferturi din ceea ce suntem, doar ca să fim cum(sau cum vor) sunt ceilalți.

LE
A
R
T
E
C
A
R
T
E
D
E
L
E
M
E
N
T
E
S

ABSENT ȘI TOTUȘI PREZENT

Anca DRILĂ

Nu ești aici, dar te văd
Ori de câte ori închid ochii;
Nu ești aici, dar te simt
Ori de câte ori în minte te apropii.

Fără de sfârșit, întru eternitate,
Căci mintea creează o infinitate
Tu ești când eu nu sunt,
Eu sunt doar când tu ești.

Trăim povești când ochii-mi întâlnești,
Imaginația-i încărcată, electricizată, fascinată,
Pentru că sunt doar când tu ești,
Pentru că ești doar când nu sunt.

Când eu nu sunt, tu ești
Printr-un alt vis, abis,
Trăiești și stăpânești
Când eu nu sunt, tu ești... în alte povești.

SUNT SAU NU IMPORTANTE REVISTELE?

(inițiem un anume gen de interviu cu privire la această temă)

• **Carina A. BABA** (Redactor șef adjunct, Gutenberg – Universul cărții; Redactor șef, Corola speranței)

FRC - Care este titlul revistei pe care o coordonați?

CAB: Evident, revista „Gutenberg – Universul cărții” este revista mea de suflet, datorită dnei Florica R. Cândea, care m-a primit cu atât de mult drag în familia Gutenberg. Desigur, dumneaei este sufletul revistei și al Salonului Gutenberg, astfel că o voi prezenta doar pe mezină, „Corola speranței”. Această revistă școlară(!) este destul de tânără, ajungând abia la nr. 3/anul II, apariție semestrială, format digital, aproximativ 120 de pagini.

FRC - Urmând titlul, care este publicul țintă?

CAB: Publicul țintă este reprezentat în principal de către elevii Liceului Special „Sfânta Maria” Arad, deoarece „Corola speranței” este revista (școlii) lor, dar, fiind în format digital, nădăjduim ca această publicație să ajungă la cât mai mulți tineri din Arad și din țară. De asemenea, revista le este destinată și profesorilor, prin articole specifice, care urmăresc formarea și perfecționarea lor. Și fiindcă părinții fac parte din echipă, nu îi lăsăm nici pe ei deoparte. Citind revista, pot să înțeleagă ce activități școlare și extrașcolare se desfășoară în cadrul instituției, ce parteneri educaționali ni se alătură și, mai ales, cu ce copii minunați au fost binecuvântați.

FRC - În ultima vreme, nu mai vorbim de tiraj, ci de like online. Cum comentați?

CAB: Vremurile se schimbă, iar noi ne adaptăm acestora, fie că ne place sau nu. În privința unei reviste digitale... nu putem să vorbim de tiraj, ci de distribuire, de selectare a unor pagini, de likeuri, de emoticoane. M-aș bucura să cred că revistele noastre, fie că e vorba de „Gutenberg – Universul cărții”, fie că e vorba de „Corola speranței”, sunt citite. De fapt, acesta este scopul... ca revistele să fie citite. În zadar likeurile, dacă nu trecem (nici măcar) dincolo de titlu, în zadar emoticonale. Bine ar fi să apară comentarii sincere ale unor cititori atenți, care să ne spună ce e ok, dacă e ok, ce nu e așa cum trebuie, unde mai trebuie lucrat, schimbat etc. M-ar bucura mai mult o critică sinceră, decât un like de conveniență.

FRC - Salonul boeme sau o revistă fac parte din monden sau din desuet? De ce?

CAB: Nici gând de desuet. Salonul Gutenberg reprezintă o călătorie într-un timp în care era la modă eleganța și rafinamentul. Un timp în care oamenii știau să stea de vorbă, să comunice, să se comunice, să se cuminece... din frumusețe.

FRC - Cum vedeți viitorul revistei pe care o coordonați și în ce categorie o încadrați?

CAB: Fiind o revistă școlară, viitorul „Corolei...” depinde de foarte mulți factori. Sperăm să aibă o viață lungă, cititori pasionați, colaboratori loiali...

FRC - Care ar fi formatul pe care îl propuneți și de ce?

CAB: Ca o cârtică, numai bună să încapă într-o geantă sau într-un buzunar, pentru a o avea mereu la îndemână... așa mi-ar plăcea să fie „Corola speranței”, dar, totuși, și următoarele numere vor fi digitale, accesibile tututor printr-un singur click...

FRC - Sunteți colaborator și la alte reviste și care este genericul la care vă raportați?

CAB: „Stindard”, „Condeierul diasporei”, „Cuvânt românesc” sunt câteva dintre

revistele la care am publicat „cu sfințenie”, în fiecare număr din ultimii ani.

FRC - Aradul universitar și literar și localitatea (țara pe care o reprezentați) este/sunt „îndestulat” (e) de periodice? Motivați, vă rog, mulțumesc!

CAB: Aradul are câteva reviste importante - „Arca”, „Gutenberg-Universul cărții”, „Stindard”, „Ateneu arădean”, reviste de profil, publicate de cele două universități - în cadrul cărora se găsesc articole, eseuri, studii, proză, poezie etc. de primă mână. Prefer întotdeauna calitatea în detrimentul cantității, așadar primesc cu bucurie orice nouă publicație care respectă această condiție.

Florica R. CÂNDEA

• **CRIȘAN SANDU** (Redactor șef-STINDARD)

FRC : Care este titlul revistei pe care o coordonați?

CS: STINDARD

FRC : Urmând titlul, care este publicul țintă?

CS: Cadrele militare în rezervă și în retragere, cadre active, elevi și studenți.

FRC: În ultima vreme, nu mai vorbim de tiraj ci de like on line. Cum comentați? Noi în continuare vorbim de tiraj, am început cu numărul 20 trimitere în pdf a numărului 19-20

FRC: Salonul boeme sau o revistă, fac, încă parte, din monden sau din desuet? De ce?

CS: Eu zic că face parte din revistă, din monden, având în vedere că este o revistă de informare civică, istorie militară, cultură și educație patriotică

FRC: Cum vedeți viitorul revistei pe care o coordonați și în ce categorie o încadrați?

CS: Viitorul va fi unul normal, în limitele actuale, cu o cooperare pe măsură cu colaboratorii actuali

FRC: Care ar fi formatul pe care îl propuneți și de ce?

CS: Revista are un format A4, parțial (uneori complet) color cu scris de 12.

FRC: Sunteți colaborator și la alte reviste și care este genericul la care vă raportați?

CS: Colaborator mult spus, am participat al dialoguri neconvenționale legate de viață, profesie și istorie locală într-o mică măsură.

FRC: Dacă aveți propuneri sau recomandări pentru revista Gutenberg, vă rugăm!

CS: Îmi place să citesc revista, să aflu persoane noi să le citesc cele scrise de ele. Eu am văzut revista de la format de ziar la formatul actual, este o muncă colosală, bine făcută, profesional. Recomandări, să continuați pe acest drum.

FRC: Aradul universitar și literar, și localitatea (țara pe care o reprezentați) este/sunt "îndestulat" (e) de periodice? Motivați vă rog, mulțumesc!

SC: Eu zic ca da.

Dorim prin articolele, amintirile, povestirile trăite să reușim să aducem macar 1% din istoria locală a orașului și județului care este minunată, în fața cititorilor noștri.

Florica R. CÂNDEA

• Anișoara Laura Mustețiu

Mă numesc Anișoara Laura Mustețiu și sunt fondator și redactor-șef al revistei culturale EMOȚII ȘI LUMINĂ cu sediul în Sydney, Australia. Revista a fost înființată în luna martie, 2023. Colaboratori onorifici, George Roca, Prof. Florica R. Câdea, Camelia Florescu.

FRC : Care este titlul revistei pe care o coordonați?

ALM: Revista internațională de cultură EMOȚII ȘI LUMINĂ.

FRC: Urmând titlul, care este publicul țintă?

ALM: Revista se adresează românilor iubitori de cultură din toate colțurile lumii.

FRC: În ultima vreme, nu mai vorbim de tiraj ci de like online. Cum comentați?

ALM: Aceasta este o realitate care s-a așternut în aproape toate domeniile. Computerul a înlocuit tipărirea cărților, a revistelor, a modului de cultivare intelectuală.

Revista EMOȚII ȘI LUMINĂ este foarte tânără și și-a luat avântul online. Încă nu am remarcat dorința cititorilor de a o citi în format tipărit.

FRC: Salonul boeme sau o revistă, fac, încă parte, din monden sau din desuet? De ce?

ALM: Consider că încă fac parte din monden. Cultura, în general, este influențată de pasul rapid a tot ceea ce o înconjoară și trece prin schimbări. Dar va supraviețui oricăror încercări ale vieții. Căci cultura reprezintă omul și spiritul lui creativ. Cultura va exista. Așa cum vor exista cei îndrăgostiți de ea. Cei care o vor cultiva, o vor promova, o vor venera în lăcașul lor, într-un salon boem sau printr-o revistă. Dar poate, în viitor, aceste lăcașuri spirituale vor avea o altă înfățișare.

FRC: Cum vedeți viitorul revistei pe care o coordonați și în ce categorie o încadrați?

ALM: Revista a atras în scurt timp un număr impresionant de cititori români, din România dar și din toate colțurile lumii. Este greu de făcut o predicție pentru viitor. Nu mă tem de lipsa de a avea cititori. Însă, este un proiect voluntar care implică o muncă aproape zilnică. De aceea, viitorul revistei depinde și de inspirația și energia pe care o investesc în a merge mai departe cu ea. Bineînțeles, viitorul ei depinde și de scriitorii colaboratori, de cititori, cărora le sunt recunoscătoare și îi prețuiesc!

FRC: Care ar fi formatul pe care îl propuneți și de ce?

ALM: Formatul cel mai bun este acel care satisface cel mai bine cititorii, fără a îngreuna prea mult munca celor care mențin revista în viață. Formatul online este pentru noi, în Sydney, cel preferat. Suntem prea izolați și prea departe de România.

FRC: Sunteți colaborator și la alte reviste și care este genericul la care vă raportați?

ALM: Am colaborat în ultimii ani, ca scriitoare, cu nenumărate reviste din țară și din străinătate. Bineînțeles că aceste relații au rămas și pentru revista EMOȚII ȘI LUMINĂ. Sunt onorată și entuziasmată în special de colaborarea cu dumneavoastră și cu revista GUTENBERG. Atenția rămâne spre cultură în general, artă, muzică, poezie, proză, evenimente culturale.

FRC: Dacă aveți propuneri sau recomandări pentru revista Gutenberg, vă rugăm!

ALM: Sunt impresionată de calitatea și profesionalitatea revistei GUTENBERG

atât cât și de originalitatea și talentul scriitorilor publicați. Și îi doresc o nesfârșită putere, de a publica și de a exista!

FRC: Aradul universitar și literar, și localitatea(țara pe care o reprezentați) este/sunt "îndestulat" (e)de periodice? Motivati vă rog, mulțumesc!

ALM: Cred că cele mai multe locuri în lume sunt inundate de reviste cu scopuri politice, economice și de reclame. Dar sărăcite de periodice care ilustrează cultura. De aceea este atât de important ca revistele de cultură să-și urmeze mai departe menirea, să informeze, să delecteze și să înmiresmeze cu frumos sufletele și gândurile cititorilor.

Florica R. CÂNDEA

•Constantin Gumann

FRC : Care este titlul revistei pe care o coordonați?

CG: Condeierul Diasporei

FRC : Urmând titlul, care este publicul țintă?

CG: Românii ce trăiesc în afara Patriei și NU numai.

FRC: În ultima vreme, nu mai vorbim de tiraj ci de like on line.

Cum comentați? Publicațiile online sunt viitorul, dar nefiind tipărite, mai sunt persoane încă, ce preferă presa scrisă, așa că la fiecare serie de 10 apariții scoatem o antologie format A4 tipărită și în culori.

FRC: Salonul boeme sau o revistă, fac, încă parte, din monden sau din desuet? De ce?

CG: Cuvântul "boem" are rădăcini în Franța și făcea referire inițial la populația nomadă a boemienilor (un fel de rromi). Cu timpul, semnificația sa, s-a schimbat. În cultura populară și în literatură, un "boem" este o persoană artistică, nonconformistă, care trăiește în afara normelor și convențiilor sociale. De obicei, este asociat cu artiști, scriitori și muzicieni care adoptă un stil de viață liber, adesea caracterizat prin sărăcie, pasiune pentru artă și respingerea valorilor burgheze.

Un boem este adesea văzut ca o persoană care dă prioritate expresiei artistice, aventurii și auto-descoperirii, chiar în detrimentul securității financiare sau a stabilității. Cuvântul "mondene" provine din franceză, unde "monde" înseamnă "lume" sau "societate". Se referă la o persoană care este elegantă, sofisticată și preocupată de viața socială înaltei societăți. O persoană mondenă este de obicei bine informată despre evenimentele și noutățile din lumea socială, participă la petreceri exclusiviste, expoziții, lansări de carte sau alte evenimente importante.

Viața unei persoane mondene este adesea dominată de dorința de a fi văzută în locurile potrivite, cu oamenii potriviți. Acestea pot pune mare accent pe aparențe, haine de marcă, și conexiuni sociale.

În concluzie, în timp ce un boem trăiește în afara convențiilor sociale și dă prioritate libertății și expresiei artistice, o persoană mondenă este profund angajată în lumea socială și pune un accent puternic pe aparențe și status.

FRC: Cum vedeți viitorul revistei pe care o coordonați și în ce categorie o încadrați?

CG: Revista, suntem noi colectivul de redacție, care iubim cultura, literatura, respectăm tradițiile poporului Român și vrem să ducem mai departe moștenirea ce ne-au lăsat-o înaintașii noștri de mare valoare (fiind așa de mulți nu am să-i menționem

aici). Ei sunt modelul și motivația de a merge înainte. Mai trebuie să fim sănătoși și voioși.

FRC: Care ar fi formatul pe care îl propuneți și de ce? Formatul Revistei "Condeierul Diasporei": Copertă: O fotografie relevantă sau o ilustrație care ilustrează tema principală a numărului respectiv.

Titlul revistei și o listă a celor mai importante articole sau colaboratori.

Editorial: O pagină în care redactorul-șef Mag. Daniela Gumann discută temele centrale ale numărului, precum și orice eveniment sau dezvoltare relevantă în lumea diasporei.

Eseuri și articole de fond: Lucrări scrise de autori diferiți care discută diverse aspecte ale experienței diasporei, fie ele personale, istorice, culturale sau sociale.

Portrete și interviuri: Interviuri cu personalități notabile din diaspora sau cu cei care au făcut contribuții semnificative la comunitate; personalități, lideri, preoți, poeți și scriitori.

Poezie și proză scurtă: O selecție de lucrări literare scurte care reflectă experiențele și sentimentele românilor din străinătate.

Recenzii: Recenzii de cărți, filme, evenimente culturale sau muzicale relevante pentru diasporele românești.

Fotografie și artă: O secțiune dedicată lucrărilor vizuale; picturi, pirogravuri, sculpturi, metaloplastie, costume naționale, etc. care ilustrează și completează narativele scrise.

Anunțuri și evenimente: O secțiune care oferă informații despre evenimentele viitoare, lansări de cărți, expoziții și alte activități relevante pentru comunitatea diasporei.

Argumentație: Tema diasporei este complexă și pluridimensională. O revistă care dorește să acopere această temă trebuie să aibă un format care să permită explorarea mai multor fațete și perspective.

Prin includerea atât a conținutului literar, cât și a celui non-literar, revista ar oferi o imagine completă a experiențelor diasporei, mai ales că Românii au migrat pe tot mapamondul. Colaborăm și cu cei din Australia, Canada, Liban, Israel, etc. Interviurile și portretele pot ajuta la personalizarea experiențelor, aducându-le mai aproape de cititori.

Recenziile și anunțurile mențin cititorii informați și conectați la comunitatea internațională, având în vedere imensa migrațiune românească cca 5 milioane persoane. În Austria au urcat pe locul doi depășind-ui pe turci.

Dincolo de formatul de bază, este esențial ca revista să fie receptivă la feedbackul comunității pe care o servește și să se adapteze nevoilor și intereselor acesteia.

FRC: Sunteți colaborator și la alte reviste și care este genericul la care vă raportați?

CG: Colaborez cu revistele; PORTO FRANCO, ASTRALIS, GUTENBERG.

FRC: Dacă aveți propuneri sau recomandări pentru revista Gutenberg, vă rugăm!

CG: Scrieți și nu vă opriți, citiți, consemnați și dați mai departe, aveți responsabilitate mare, dar și satisfacțiile vă motivează lucrarea. Să fiți sănătoși !

FRC: Aradul universitar și literar, și localitatea(țara pe care o reprezentați)este/sunt "îndestulat" (e)de periodice? Motivați vă rug, mulțumesc!

CG: Sunt plăcut impresionat de colaborarea cu dumneavoastră, este de nivel foarte ridicat. Ne străduim să promovăm tot ce este cultură, această hrană a sufletului. Cultura nu este doar un lux sau un divertisment; este o necesitate fundamentală pentru dezvoltarea noastră ca indivizi și ca societate. Ea ne hrănește sufletul, ne îmbogățește viața și ne conectează cu ceilalți în moduri profunde și semnificative. Iată câteva motive pentru care această afirmație este pertinentă:

Dezvoltare intelectuală: Cultura, prin literatură, muzică, artă și filozofie, ne stimulează gândirea și ne extinde orizonturile. Ne ajută să vedem lumea din perspective multiple și să înțelegem contexte și ideologii diferite.

Conexiune emoțională: Operele de artă, fie că sunt filme, piese muzicale sau picturi, au capacitatea de a trezi emoții puternice în noi. Ele ne pot face să râdem, să plângem, să simțim compasiune sau să ne confruntăm cu temerile noastre interioare.

Înțelegerea umanității: Cultura ne oferă o fereastră în trecut, prezent și viitor. Prin intermediul ei, putem înțelege mai bine cine suntem, de unde venim și unde ne îndreptăm ca societate.

Mediu de exprimare: Cultura oferă indivizilor un mediu în care își pot exprima ideile, sentimentele și viziunile despre lume. Acest lucru este esențial pentru dezvoltarea personală și pentru construirea unei identități.

Construirea relațiilor: Experiențele culturale, cum ar fi mersul la teatru, la un concert sau la un muzeu, ne oferă oportunitatea de a interacționa cu alți oameni și de a construi relații bazate pe interese și valori comune.

Resiliență și vindecare: Multe forme de artă, de la scrierea jurnalului la terapia prin dans sau muzică, sunt utilizate în mod terapeutic pentru a ajuta oamenii să își proceseze traumele și să găsească vindecare și consolare.

TRUFIA LITERARĂ

Laurian LODOABĂ

e cald afară
ne lipim
ca limacșii
de frunza de salată
unii scriu de parcă
este o iarnă neterminată
în crezul lor de mari poeți
maculatura maculată
o văd ca pe o operă neterminată
și scriu și scriu bezmetic și trufaș
pentru imense cimitire literare
când moartea are propriul său orar
și viața pare o glumă proastă
(cine mai scrie cine mai citește...)

FURTUNA

Ioana CRIȘAN

Simți și tu apăsarea?
Cerului...
Lumii...
Pământul nu e protejat
De soartă,
Dar destinul nu și-a aranjat
Încă greutatea:
De care nor se agață
Libertatea?
În ce direcție te înclini,
Te inspiri de la înalții pini?
În ce viteză ești,
Cu câte trepte crești?
Cât de tare luminezi,
Câte bătălii finalizezi?
Câte în jurul tău dobori,
Ai reușit să zbori?
Câte atmosfere ai strâns...
Suficiente pentru al tău plâns?
Cerul tău e metamorfozat:
Sunet în lumină confundat,
Iar inima ta a aprofundat
O viață c-un curcubeu mat.

IZBĂVIRE

Eugenia PONTA PETE

Și încă ne mai hăituiesc lupii flămânzi
de prin cotloane
cu limbi uriașe și colți sângerânzi...
rămâne doar să-i îmblânzim
cu statornicia
născocitoare de clipe magice...
spectacolul marelui circ
victorios
ne ține echilibrul
pe funii im

SALON

G U T E N B E R G

TIMPUL
Adina LĂPĂDUȘ MATEI

Poate că...
timpul se măsoară
în iubiri pe care le trăim...
Cu fiecare dimineață,
găsesc copacii tot mai goi,
sub fiecare pas
îmi înfloresc ghiociei,
poate-mi vorbesc despre noi
sau poate-nchid în ei
umbra ce-a rămas,
despuiată de vise.
Cândva,
în miez de noapte,
ne-am sorbit amintiri
amestecate cu noi,
apoi trupurile noastre
s-au trezit înlănțuite
de piatra lunii,
cerșind doar o secundă
pentru a împrăști vântul,
să ne rămânem,
să nu ne trecem,
să ne-nmugurim
fermentați în lumină,
la picioarele unui alt Cronos.
Acum,
te retrăiesc prin tăceri
și mai primesc în dar,
cu tine, câte-un vis,
privesc cum timpul se-mpietrește,
fără noi,
sub un sărut strivit
de amăgiri și ploii.

DEBUT GUTENBERG

SĂ NU ZUITĂM COPILĂRIA!

Lavinia FLUERAȘ

Cre că orișe om cumince
Șe pr – aișea o vinit
Îș adușe – odat – amince
Dăspr – a lui copilărie
Șe prea iuce o trecut.
Șî îi pare că îi vege
Pră a lui părinț cumiņț
Șî pră moșu șî pră buna
Șe acuma – s în mormiņț,
Cum să mai speceau cu toți
Ca ai miși s – o ducă bine,
Să nu șcie șe –i năcazu
Șî s – aibă zîle sânine,
Cum buna să îngrija
Să ai haine d – alea bune
Că îi zî dă sărbătoare
Nu ce fași dă răs la lume.
Cum merjea cu cotărița
La piaț să facă bani,
Să pună pita pă masă
Să nu fie – a ei sârmani.
Șel mai mult m – aduc amince
Cum coșea pita pă vatră
Șî șe tare ne plășea
Pră dricala înfoiată
Șe – n tăt anu să schimba
Tumna la Sfântă Mărie
Când casa să primenea.
Dă nu ne plășea mâncarea
Buna iuce ne –ntreba:
- Să vă fac scoverz ori ouă,
Cârtofi fript sau zupă nouă?
Șî noi iuce răspungeam
Ș – apoi buna să punea
Să ne facă bunățacea
Care nouă ne plășea.
Iară moșu ne purta cu coșia
Pră la holge, tare mult lui îi plășea
Să cânce șî să doinească

Cât timp glia o lucra

Șî iară îi mai plășea

Să beie la veselie

Să îș joașe – a lui nepoată

Șî să aibă omenie.

Iar în zî dă sărbătoare

Era sfânt a lui program:

Să meargă la biserică

Șî să slujască la hram.

Toace – or fost ș – or să măi fie

Însă nișicum n – om pucea

Să – ntoarșem dân temelie

A noastră copilărie.

VENUS DE LA RĂSĂRIT LA APUS

Grațiana IENĂȘEL

ora cinci dimineața...

noapte de vară...

picurii de cerneală cad rar...

noi suntem un mister.

se dă un joc curat-murdar al minților.

ploaia fierbinte se aude din ce în ce mai rar.

jocuri.

în noi joacă tainic Venus.

eu nu te plâng,

nici tu nu mă plânge.

pentru că între noi nu s-a format

un cuplu perfect adamic.

jucăm iambic într-un joc,

un joc al minților, un joc al stelelor...

între noi jucau sânzienele,

între noi erau ielele.

tu nu mă plânge,

nici eu nu am să te plâng.

cântă-mă din nou,

ca apoi să putem juca

un joc pur al minților,

în atmosferă ridicol de mitică.

SUNT MĂRUL EI...

Aida VOIVODICIAN

și lângă geam i-am înflorit
și i-am rodit, an după an...
Acum, mai mult decât oricând,
mă-mpodobesc
s-o văd din nou răsând.
De m-ar lăsa,
poemele pe ram i le-aș cânta
în tril de ciocârlii,
fereastra de-ar deschide-o
înspre mine
parfum de floare iarăși ar simți
și...poate,
gust uitat de mere coapte ar pofti.
Visul ei poetic urgisit, l-aș reînvia,
de m-ar lăsa...
mere verzi i-aș azvârli în poală,
de drag, pe loc le-aș rumeni,
iar raza soarelui ar oglindi
bujori și brebenei
pe chipul ei.

Să pot tomni și eu mai liniștit,
e vremea de-amintit la anii-n care
mă vedea...
Cât mă iubea, și ce corimb m-a făurit!
La umbra mea citea poeme,
iar uneori, din nu știu care gând
sau nu știu ce ungher nătâng al stângii,
chiar ea, pe rând
le năsocea...
și eu, cu tot alaiul meu de cântătoare,
de fluturi și de flori,
-o prea cinstită adunare-
țineam de spectatori.

Sunt mărul ei
și-i bat la geam în fiecare seară
cu degete de ram...
o chem cu floare-n primăvară
și-o ispitesc cu rod în fiecare vară.

Aseară până-n vârf ea mi-a urcat,
să prindă soarele în scăpătat.

ÎNSERARE

Daniela GUMANN

Eu nu știu ce poate să însemne
C-atât de tristă sunt din nou.
Să fie oare o simplă întâmplare,
Să fie oare un ecou?
Răcoarea serii, încet, subtil, coboară
Iar liniștea amurgului, devine tot mai clară.
E timpul, când stau la geam cu condeiul în mână,
Să văd când Doamne, vine o furtună.
Eu nu știu ce poate să fie
Că somnul la mine n-a mai fost
Și totu-mpreună ne leagă cu rost,
Ca o gară care-a fost!

Sava SIFORA

La ceasul cel din flori...
la ora dimineții în Parcul Orașului,
î-mi savurez cafeluța.... scriu versuri
pentru voi...
dar în mine-i toamnă, permite-ți-mi
să dau timpul înapoi....
la ceasul cel din flori.

MINI FILOZOFIE

Romulus MUSTEȚIU

Sunt născut din dorințe și flori,
Mă mai îmbăt câteodată de dor,
Aștept cu speranță noi călători,
Într-un moment de răscruce hotărâtor.

Mă pândește destinul la fiecare pas,
Acum, când mai am ceva de spus,
Aștept să rețineți că așa am rămas,
Fidel, unei credințe ce nu a apus.

Mi-am împletit din îndoieli o frânghie,
Cu care mă biciuiesc nemilos,
O, vise frumoase, veniți înspre mine,
La orice oră, vă aștept bucuros!

Romantic e jarul iubirii ce trece,
Prin cercul de fum al scurtei vieți,
Nori și văpaie, frig și durere,
Așa îmi închipui agonia deșartă,
A tăcutei mele tristeți.

PESTE...

Liviu NADIȘ

Eu acum peste ani
aș semăna câmpiile tale
cu lanuri de pădăii
ca primăverile ce vin
să le umple de galben
iar copile nevinovate
să-și facă minunate lanțuri
din fostele noastre iubiri
și primăvăratice vânturi
să le ducă peste stâncile
munților ce ne-au despărțit
alături de puful pădărilor
și de tinerețile noastre care
au rămas încă în lanuri...

FOCURI

Lazăr MAGU

Vorbind despre vremuri grele,
adunați pe-un câmp ceresc,
mii de îngeri se-ncălzesc
la un foc de stele.

Povestind de-un Fiu Ceres
lângă oi și lângă teascuri
mulți păstori se încălzesc
la un foc de vreascuri.

Iar în hanul cel domnesc,
negustori cu fețe demne,
obosiți se încălzesc
la un foc de lemne.

Doar în staul vechi din lunci
înfruntând și legi și datini
Prunc și Mamă se-ncălzesc
la un foc de lacrimi.

Spectator al întâmplării
ce zâmbești cu-ngăduință,
hai, aprinde-n casa ta
un foc de credință.

Și poștește-i pe cei doi
călători să se-ncălzească,
viața ta va fi apoi
uliță cerească.

Îngeri mii și heruvimi
îți vor trece pragul.
Să se-ncchine, va veni,
cu tămâie, magul.

DRUMUL VIEȚII (1)

Lucian GEVELEGIAN

În viață ne jucăm mereu cu destinul,
Uneori cădem și ne ridicăm din nou,
Dar mereu ne lăsăm purtați de frumos,
De muzica ce ne face să uităm de tot.

În acorduri de chitară ne pierdem,
În note ce ne umplu sufletul de fericire,
Iar viața devine o melodie plină de farmec,
În care căderea e doar o mică dezamăgire.

Ne continuăm jocul cu zâmbetul pe buze,
Cu încrederea că vom reuși să fim liberi,
Iar destinul nostru va fi așa cum ne dorim,
Un dans al frumuseții și al iubirii.

Deci lasă-te purtat de muzică și de viață,
Și nu uita să te joci mereu cu destinul,
Pentru că frumosul se ascunde în fiecare clipă,
Și totul poate fi o joacă a fericirii într-un final.

CHEMĂRI

Eugen PĂDUREAN

Seara cheamă norii
Norii-n asfințit cocorii
Noaptea naște roua
Roua cheamă zorii,
Zorii-ciocârlia,
Trilul-elegia.
Colo-n margine de sat ,
Holda așteaptă-un secerat ,
Iubita un sărutat ,
Zori-un tril de ciocârlie
Sufletul o elegie .
Seara , noaptea , roua , zorii
Satul ,holda ,draga ,norii
Ciocârlia și cocorii
Elegia-stanțe pentru România .

SINGUR ȘI LIBER

Laurian LODOABĂ

sunt un refugiat interzis
revenit în patrie dintr-o naivitate
uitat de toți
singur și liber
iubita este o farsă
ne-am pierdut vârstele
hălăduind pe străzi fără nume de poeți
reîntors
între linii drepte și pătrate albastre
tăișul pensulei lui Vasarely
este mângâierea mea divină
speranța?...ce glumă
mi-a interzis să văd realitatea!

glonțul spune adevărul
pe care îl irosim
în fața destinului

POEMUL DINTRE ANI...

Nicolae Nicoară-Horia

Duminică, ce liniște turbată
Umblă prin pădurea mea de fagi!
Se duce anul și cu el deodată
Mi-au plecat din viață prieteni dragi,
Au plecat și au lăsat în urmă
Cuvintele pe care-aici le scriu,
Durerea, ca rugina în fier scurmă,
Îmi cer iertare dacă eu sunt viu!
Stă sufletul pe toți să vă petreacă
Până își ia spre veșnicie zborul,
Întotdeauna după cel ce pleacă
Rămâne cineva să-i poarte Dorul.
„Rămânerea” nu știu câtă mai este,
Numai Dumnezeu din cer, Cel Sfânt,
Aștept să vină Anul Nou pe creste,
Să-mi lumineze Clipa-n care sunt...
Duminică, 31 Decembrie 2023

Din volumul în curs-Poeme neterminate...

SALON GUTENBERG

NEVOIA DE A ÎNȚELEGE

Celus CIOBANU

Avea o dispoziție mizerabilă. Simțea cum timpul se prelinge pe lângă el, fără noimă. Trecuseră șaptezeci de ani! Ce a făcut cu viața? Cât a realizat din ce și-a propus? De fapt, își propusese ceva anume? Nu-și amintea. A lăsat lucrurile să curgă, iar ele - episoade ale existenței – îl scufundaseră în fluviul legat de care, înțeleptul din Efes afirma că nu te vei putea scălda de două ori.

Eu, cu o altă ocazie, îi spuseseam că m-am scăldat de mai multe ori în fluviul existenței, chiar și de câte ori poftisem, numai că, de fiecare dată, de pe un mal diferit... Nu scăldatul în sine mi se părea determinant, cât intrarea propriu-zisă în vâltoare. Ea reprezintă unicitatea, te marchează și-ți poate schimba definitiv întreaga traiectorie...

Se așezase, pentru a avea parte de un răgaz. Simțea nevoia de organizare intrinsecă, de a înțelege bine și pe-ndelete. În asemenea situații, nu strică o discuție pe tema în cauză, înainte de a continua ce ți-ai propus. Asta, dacă ai cu cine. Nu era cazul... Îl urmăreau subiecte grele, iar acestea nu-i dădeau pace în lumea ce îi fusese hărăzită fără drept de apel. Despre ce era vorba, mai exact?

Nimic nu i se părea mai fascinant și misterios în același timp, decât „motorul” capabil să împingă lucrurile într-o direcție sau alta, cu rezultate adeseori spectaculoase, alteori sinistre: natura umană. De acolo, de la natura umană pornind, se pot desluși, înțelege și gestiona toate miracolele, dar și catastrofele, de care s-a dovedit capabilă specia cocoțată în vârful piramidei vieții, pe un grăunte cosmic - planeta Pământ.

Nu se putea pronunța, cu certitudine, dacă existența pe care o parcurgea în această lume ar trebui considerată un dar. În schimb, era convins de faptul că, zăbovind aici o vreme, avem datoria să lăsăm ceva în urmă, pentru cei care urmează. Ar fi, să zicem, tot un „dar”, transmis peste timp. Majoritatea noastră este de părere că, producând urmași, ne-am fi făcut datoria pe dea-ntregul. Nimic mai greșit! Degeaba sporim populația, contribuind așadar cantitativ la excedentul mondial, dacă nu umblăm și la calitate, iar aceasta nu este sinonimă cu natalitatea. Câți oameni geniali pot fi numiți, ai căror urmași îngroașă rândurile anonimilor? Destui... ca să nu zic majoritatea. Am rămas cu ceea ce a însemnat fiecare dintre aceia în parte și putem ignora generațiile de urmași ai lor, mediocri, buni doar la împins căruța și nicidecum în aflarea căii de urmat.

Există mentalitatea potrivit căreia, indivizii din grămadă devin utili doar recunoscând, respectând și urmându-i pe „aleșii” care le-au fost hărăziți. Este adevărat că, de la aceia, ne rămân daruri inestimabile, adevărate ”indicatoare” în evoluția noastră, fără de care am trăi ca și acum mii de ani. Așa funcționează sistemul.

Totuși, nu-i suficient. Ceva trebuie adăugat: fiecare dintre noi, la rândul său,

trebuie să fie capabil a lăsa în urmă o contribuție. Oricât de neînsemnată ar părea, nu se va dovedi inutilă pentru semenii săi, în speță cei care, la fel, caută să înțeleagă... Acest gând mă preocupă din ce în ce mai intens. Eu ce pot lăsa urmașilor?

Cu ce ne-am putea învrednici, orice, pentru a conferi efortului nostru un dram de apreciere din partea urmașilor beneficiari? Drept este că nu putem fi cu toții ”brilanți” și nici măcar niște subtil inspirați, pentru a ne lega numele de vreo nemaipomenită găselniță.

Oleacă prea mare-i orgoliul, vor gândi unii. Trebuie să ne știm de lungul nasului, să ne obișnuim cu anonimatul, să trăim cuminți și resemnați în turmă, dacă nu suntem în stare de ceva aparte – vor spune alții. Pe de altă parte, am senzația că, dintre cei care au răsturnat lumea prin decizii besmetice, unii au făcut-o din simpla nevoie de a ieși din conul de umbră, fără a mai lua în calcul consecințele... Să fie și aceasta o cale? Nu m-aș grăbi la așa ceva. Totuși, caut explicații și mă gândesc.

Am în vedere trei personaje celebre din istoria umanității, indivizi care la un moment dat dețineau infinit mai mult decât reprezentau nevoile lor personale, decât visaseră vreodată că ar putea avea. Totuși, n-au stat liniștiți, cum s-ar zice pe c.... lor. Respectivii și-au pus în mișcare întreaga putere și au purces la satisfacerea propriului orgoliu, de care se agățaseră și interese ale anturajului, firește. Rezultatul? Trei vremelnice imperii, trei masacre istorice, milioane de victime, valuri de sânge! Îi voi pomeni doar cu inițialele: M, B și H. După toate acestea, a învățat omenirea ceva? Nicidecum! În prezent, doar spectrul nuclear, faptul că de acum încolo nu va mai exista câștigător, ține taberele vrăjmașe cu botul pe labe... Nu pot să nu-mi amintesc de ”gluma”, sau poate realitatea avându-i ca protagoniști pe celebrul Einstein și un jurnalist mai băgăreț:

Jurnalist: Excelență, în opinia dumneavoastră, cu ce se vor lupta oamenii în Al Treilea Război Mondial?

Einstein: În legătură cu următorul război mă abțin, dar pot să-ți spun cu ce ne vom bate în al patrulea.

Jurnalist: ?

Einstein: Cu ciomege, stimate domn...

Omul, deși nu-i mai ajunge timpul și adesea fără dispoziția necesară, trebuie să gândească mult și bine înainte să se miște în orice direcție. De nu, va plăti pentru cele necugetate, cât să-i ajungă și să învețe pentru viitor. Eroul meu, Brăican, nu fusese scutit de surprize, atunci când coborâse garda în raport cu semenii, de la care nu se aștepta la nemernicie. Treptat și nu întâmplător, de la cele aflate despre oameni și mai cu seamă trăite pe propria piele, devenise un critic nemilos al tot ce se prezenta drept „uman și evoluat”. Analizând în profunzime și exact, a descoperit o adevărată schizofrenie a disimulării, când în fapt, mai totul se rezuma la o bestialitate rar întâlnită.

Unii dintre noi – filozofii – nu fac decât să gândească. Gândesc toată viața, gândesc și pentru ceilalți, prea ocupați cu producerea faptelor mărețe. Mă întreb, s-ar putea stabili, oare, un raport optim gândire/acțiune? Ar fi, după milenii de evoluție mentală cvasilineară, un salt imens pentru specia bipedă, deocamdată condamnată la repetarea sine-die a erorilor, iar acestea o costă imens... E drept că situațiile diferă, urgența diferă, spre a nu adăuga în calcul și capacitatea individuală de soluționare,

fluxul informațional, etc. Una peste alta, ar fi de reținut cum este mai bine să pornească o acțiune: dintr-o cugetare prelungă și profundă.

Adesea, nici nu ne amintim dacă sau cât ne-am gândit la ceea ce deja înfăptuim. Ne trezim pur și simplu în plină acțiune - bună-rea cum s-a nimerit - și în iureșul faptic fără de întoarcere. Ceva total nesatisfăcător, iar rezultatele confirmă că s-ar fi putut mai bine. Așadar, ce facem cu neuronii? Ne comandă ei doar trupul într-o frenezie motorie, spre mai repede și mai mult? Acesta să rămână sensul uman al acțiunii?

Originile lui homo sapiens nefăcând obiectul dezbaterii, cel puțin pentru un evoluționist convins cum era Artistul, în discuție intra doar teroarea animalică instaurată planetar de către stăpânitorii bipezi. Caius observa fenomenul de o bună vreme încoace și era horipilat pe măsură ce continua să afle. Hotărârea de a se exprima era cu atât mai fermă, cu cât pe nimeni nu părea să intereseze problematica incriminată de el. Era exact ceea ce apreciam mult la Brăican: modul de a se lansa în dueluri de principii și idei, în ciocniri ipotetice și uneori chiar patetice, din care își imagina că unii, înțelegând la rândul lor, vor învăța vreodată ceva... Un mare idealist Artistul nostru, dispus să continue efortul cu aceeași tenacitate și energie, față de o lume în cel mai bun caz indiferentă... Uneori îl mai temperam, considerându-mă consilierul său. De regulă, ascultam doar și-mi luam materialul pentru ceea ce urma să fie dezvăluit în următorul capitol al unei cărți care tot creștea.

Nu constituie o noutate faptul că, orice motor, numească-se el și „natura umană”, trebuie obligatoriu alimentat cu ceea ce îl pune în mișcare, iar sub acest aspect „fluidul energetic” - motivația, se regăsește în gândirea și interesul evoluate peste nivelul instinctual. La așa ceva se rezuma activitatea sa preferată, cu mențiunea că, în cazul său, gândirea și interesul se contopeau, rezultând o bucurie tainică doar de el trăită, după cum învățase să și-o ofere.

Urmărisem fenomenul oferit de Caius din belșug și apreciam din ce în ce mai mult acea înclinație spre introspecția creativă, pe care amicul o dezvoltase și stăpânea bineșor. Recurgea la neprețuita echilibrare interioară ori de câte ori presiunea mizeriei existențiale creștea amenințător. Ajunsesem să îl cunosc destul de bine în ultimii ani, de când cu „aventura” din 2015, care îi marcase viața fundamental.

Mi-l imaginam la birou, înconjurat de liniște absolută, cu capul sprijinit pe o mână și cu ochii închiși, urmărindu-și gândurile lăsate libere să exploreze, să caute, să afle. O activitate „neproductivă” și chiar plictisitoare pentru mai tot omul ”normal”... Nu și pentru amicul meu, care extrăgea o anume sevă vitală din procesul mental-creativ, disecând minuțios câte o temă, pe baza informațiilor obținute cu timp și răbdare. În paralel, starea ce și-o inducea cugetând și consemnând, marca desprinderea din teluricul pestilențial și sublimarea în armonia stabilă a imaginarului. La acel nivel intervenea o anume transcendență, ca placă turnantă între stările conducând spre o anume revelație. Urmărind mecanismului de producere al acestora, Caius experimenta pe propria piele, inducându-și și apoi evaluând efectele din perspectiva complexă a dinamicii spirituale. Devenise un explorator al trăirilor provocate voluntar, pe ruta cunoașterii de sine, un căutător a tot ce puteau însemna criteriile și modalitățile de autocunoaștere. Pe acel plan al cercetării, temele așteptau la rând, răbdătoare, conștiente parcă de onestitatea gânditorului, care nu ar fi neglijat-o pe vreuna dintre ele.

SALON GUTENBERG

RENAȘTERE

(Poveste din cartea Crâmpie din viața unei femei)
Anișoara Laura MUSTEȚIU

„În adâncul iernii am învățat că în mine există o vară invincibilă.” (Albert Camus)

Pășesc pe poteca vieții... E prăfuită cu întâmplări, cu trăiri, reci, fierbinți, sau încă în flăcări, cu miresme de iluzii, cu bălți de lacrimi și odor de fericiri, cu suflete vii sau plecate, și așchii cioplite din marele adevăr.

Gânduri sleite se scaldă în tăceri magice, și se răsfiră în înălțimi cerești. Privesc în adâncimea faptelor, și simt că mă apropiu de adevăruri înălțătoare. Îmi las sufletul să se scufunde pe o câmpie nesfârșită cu lavandă, îl las să se piardă în feerice miresme de natură divină.

Mă așez lângă un stejar singuratic ce-și respiră vremelnicia sub privirile universului. Îi ating ușor scoarța maronie, și inspir din aroma lui densă, fragedă și lemnoasă. Îi simt puterea și liniștea. Mi se strecoară printre degete și intră în celulele firavului meu trup. Îl umple cu armonie.

Mă așez la poalele lui și închid ochii... Ascult rugăciuni de îngeri ce se lasă lin, mi se aștern pe chip, și-mi zăresc gândurile spulberându-se în lumina pură și binefăcătoare a credinței.

Căldura ei îmi alină neliniștilele trăiri. E atâta pace în jurul meu... Lumina împrăștează cu un farmec ocrotitor văzduhul zilei.

Rămân lângă stejarul credinței până târziu în noapte, și absorb din nectarul experienței noi recunoașteri, noi înțelepciuni. Destinul mă privește gânditor. I-am alterat puterea. Am trăit nu numai ceea ce mi-a adus în cale. Am luptat și am trăit și ceea ce mi-am ales să trăiesc. Nu m-am predat neputincioasă în fața lui.

O corabie cu gânduri frumoase plutește liniștită sub stelele speranțelor. În ea, fiecare moment prinde viață, respiră, se zbate să iasă la suprafață într-o nouă șansă.

Crâmpie din viață se aștern lin în interiorul ființei... Par milenii de secunde, milenii de trăiri metamorfozate în fulgi tandri de ninsoare. Fulgii răcoroși și binefăcători se aștern lin, și se topesc pe scânteii de răni. Le vindecă prin puritatea și gingășia lor, cu esența lor tămăduitoare. În adâncimi adoarme și glasul copilului părăsit, odată cu strigătele tinerei blestemată cu frumusețe. Pier în tăcere...

Femeia matură ce-și găsisese puterea învingând nefirescul, evadează încă o dată în negura trecutului, pentru a înțelege, pentru ierta, pentru a se lepăda de dureri, pentru a-și lăsa sufletul pur, dezgolit, să renască...

SALON GUTENBERG

CUM SĂ CRESC MARE -fragment-

Livia CIUPAV

În fiecare seară Tudor își deschidea telefonul și căuta: „înălțime băieți nouă ani”, urmată invariabil de întrebarea: „cum să cresc mai repede în înălțime”. Întâmplător sau nu, perioada coincidea cu disparițiile misterioase de prin casă. Cum a fost cazul semințelor de floarea soarelui, evaporate din cămară imediat ce aflase că ajută la creșterea musculară și a oaselor. Tot citea și citea, mâncând semințe și ofta. După care privirea i se muta din ecran către colțul dreapta jos al camerei, spre liniile trasate fără pic de milă peste zugrăveala proaspătă. Și ofta din nou, un oftat din adâncul sufletului.

– Phuuu! Toți cresc, numai eu rămân mic!

Era foarte îngrijorat. În scurt timp împlinea nouă ani și avea doar 1,25 metri înălțime, în timp ce Rareș ajunsese deja la 1,32, iar Andreea avea 1,4 (o fată să-l întrecă, ce rușine!). Se măsoara de cel puțin trei ori pe zi: dimineața, înainte să plece la școală, la prânz, când se întorcea de la școală și seara, după ce dădea gata norma de semințe. Însemna datele pe suprafața peretelui, dar le nota și pe coperta caietului de matematică. Asta nu-l ajuta să crească mai repede.

– Măsoară-mă încă o dată, își rugă tatăl.

– Sssssât! Am un apel importat!

Nici mama nu avea mai mult timp:

– Fii cuminte! Vrei să ard mâncarea?

Iar bunica:

– După serialul îți spun o poveste.

Când începea serialul nimic nu o putea urni din fotoliu. Putea să vină tsunami, să erupă Popocatepetl, chiar să aterizeze klingonienii! N-o interesa nimic.

Până și Azorel, când era vorba de măsurat, se ghemuia sub pat, cu coada covrig, labele la urechi și se prefăcea că doarme.

Deodată:

– Ciao! se auzi un glas.

– Cine-i? se miră băiatul.

– Bau! sări cuțu din așa-zisul somn, adoptând poziția de joacă.

– Hârrr.

– Mârrr.

– Ham.

– Miau.

– HA! HA! HA! hohoti vocea necunoscută. Ai spus „Miau” și tu ești cățel!

Azorel luă poziția de vânătoare, începând să amușine în jur până o găsi. Trase cu dinții ascuțiți de funda cutiei din care se auzea glasul. Capacul cutiei căzu într-o

parte și din ea țâșni un leu ... de pluș.

– În sfârșit, spuse el, scuturându-și coama și întinzându-și coada. Acum o să ne măsurăm! Adu repede o riglă, îi ordonă cățelului. Iar tu un creion, îi spuse băiatului.

Apoi, fluturând instrumentele către Tudor:

– Trage burta, capul sus, așa, boss îndreaptă umerii. Iar tu, Azorel, șezi, să pot urca pe tine.

De ce aș accepta așa ceva? Să nu uităm că am și eu demnitatea mea de câine.

Să nu uităm că ești cam scund. 84 centimetri. Și asta dacă te ridici în două labe!

Tu ești mai mic decât mine, protestă câinele.

Te rog frumos, îl întrerupse leul. Am multe alte calități. Nici nu încap pe o singură pagină! Și pentru un leu de jucărie, nu sunt chiar atât de mic.

Asta așa e, se resemnă Azorel, adoptând poziția cu botul pe labe.

Leul sări în spinarea lui, cățelul se ridică, leul se întinse, dar tot lipseau câțiva centimetri să ajungă la capul lui Tudor.

– Ridică-te pe vârfuri, îi veni leului ideea salvatoare.

Cățelul încercă să imite o poziție de balet văzută în treacăt la televizor, leul se ridică în vârful cozii, Tudor își ridică bărbia din piept, iar leul fixă rigla și reuși cumva să traseze linia decisivă, înainte să se rostogolească împreună cu Azorel pe covor.

Apoi, măsurară distanța de la semnul trasat la podea: 1,25 metri, niciun centimetru mai mult. Abătuți, începură să ronțăie semințe, scuipând îngândurați cojile. Tudor în creștetul lui Azorel, Azorel în ceafa leului, iar leul direct pe podea. Plesneau semințe între dinți și meditau. După o jumătate de oră de cugetare adâncă, timp în care grămada de coji crescuse vertiginos și leul se scărpinase intens după urechi, tot el dădu glas chestiunii ce îi frământa pe toți:

– Avem o problemă de înălțime, care se cere rezolvată în regim de urgență.

– Așa e, scuipară ceilalți aprobator.

– În primul rând trebuie să fim atenți la postură. De acum înainte o să dormim doar pe spate, fără saltea sub fund și fără pernă sub cap. În acest fel, până dimineață, coloana se va întinde și noi vom fi mai înalți.

Zis și făcut.

Noapte bună, îi ură băiatul leului.

Sper că n-ai obiceiul să visezi copaci, îl chestionă leul pe Azorel. Nu vreau să faci pipi lângă mine în timp ce dorm.

Câinele mârâi vinovat.

Țîî. Nuuu.

Dă-te mai încolo, boss.

Ba nu.

Ba da.

Bine, bine, bine.

Într-un final adormiră. Atâta că dimineața se treziră cu niște dureri de șale...aaaoleu! Cu chiu cu vai se măsurară. Procedura nu dădea roade.

– Nu mai vreau să dorm pe podea, se vaită Tudor.

– Nu pot gândi decât dacă-s scărpinat, mărturisi leul. Scărpi-nați-mă repede! Mai spre stânga! Mai jos! Mai tare! Grăbiți-vă! Aaa...Așaaa... Gata. Am o idee. Care?

Sărim. În felul ăsta oasele se vor lungi. Testăm mai târziu, când te întorci de la școală.

De ce nu acum? protestă copilul. Renunț la spălatul pe dinți. În felul ăsta câștigăm timp. Cât de sus sărim?

Cât de sus putem. Până la tavan.

Până la tavan se dovedi a fi o cale destul de lungă. Așa că urcară toți trei pe canapea. Arcurile elastice îi propulsau în sus, din canapea ieșea praf de ziceai că era fum. Iar ei săreau și nu se mai opreau.

Ești gata, Tudor?

Tresăriră la glasul tatălui.

Eu nu șterg praful, îi avertiză leul. Să nu ziceți că nu v-am spus.

Ce-i gălăgia asta? se auzi și vocea bănuitoare a mamei. De ce latră câinele? Doar n-ați spart ceva?!

Pe raft leul, sub masă câinele, în spate ghiozdanul, sub pat cojile de semințe, împinse cu piciorul.

Apoi obișnuita luptă a lui Tudor cu fermoarul de la trening, până se îndură bunica să-l ajute.

Moa, moa, îl smotoci ea, doar de două ori, înainte de ieșire.

Se grăbea să nu rateze reluarea serialului. Tudor mai apucă să vadă cu coada ochiului cum aprindea televizorul. Apoi urcă în mașină.

Livia CIUPAV

drum de țară
străbătând valea pârâului
cruci de lemn indicatoare șterse
podețul și undeva în dreapta
craterul înconjurat de o apă măloasă
pompând dioxid de carbon

apă care vorbește
celui ce știe
să pună întrebarea potrivită
și să asculte răspunsul

ușoară amețeală închipuire
uneori ciobanii găsesc
păsări moarte
prinse în ghimpii uscați
peste umărul meu bunică-mea
bolborosește ca un ochi
de vulcan noroios
pierdut în fâneață
printre furnici și cosași
încearcă să-mi spună
ceva important

SALON GUTENBERG

NU EXISTĂ TRANDAFIRI FĂRĂ SPINI

Valeriu ILICA

Nu există trandafiri fără spini – spune un aforism croat contemporan. Și nici artă fără trudă, fără mari renunțări ori fără suferință – aș adăuga în completare. Nu e mai puțin adevărat că e o suferință nobilă și „dureros de dulce”. Una purificatoare, dar, din păcate, fără vindecare. Așadar, îndrăznesc să continui și să mă alătur celor care, generație după generație, declară deschis și recunosc unanim că arta presupune dăruire de sine și ardere permanentă. Credință într-un țel înalt și înaripare. Zbucium interior, puternic și profund. Iar dacă e cazul – și uneori a fost cazul – până la auto nimicire. Cât despre artist, fie el pictor, compozitor, scriitor, constructor de piramide ori de catedrale, îl văd ca pe un Sisif, condamnat să-și caute, să-și cioplească singur și să-și care-n cârcă bolovanul. E „alesul” care alege să moară pentru ca să reînvie prin perfecțiunea artei. Prin trăinicia, permanența și absolutul ei. Sigur, sunt și excepții, cazuri fericite în care actul de creație e un lux și o iluminare. E un „joc secund”, o „nobilă zădărnicie”. Dar tocmai pentru că ele, excepțiile, există, nu fac decât să întărească, să confirme și să legitimizeze regula. Prin urmare, în cele trei mii cinci sute de ani de când se face artă, toți cei chemați să o slujească – sau aproape toți – într-un fel sau altul, s-au plâns că tufele cu trandafiri au spini, după cum, tot ei s-au bucurat că tufele cu spini au trandafiri. Asta, ca să parafrazez o altă vorbă de duh, de această dată, a părintelui democrației americane, prezidentul Abraham Lincoln. Câtă dreptate avea Lincoln în spusele sale, voi încerca să demonstrez în cele ce urmează. Succint, în modul cel mai simplu și restrângându-mă la arta de a scrie, de a opera cu cuvântul – domeniu din care voi aduce și câteva exemple. Până atunci, mă grăbesc să adaug că pentru artist, actul creator este un cult. E un ritual. O procesiune. E o liturghie laică. Revin la exemple:

Cap de listă și model de ardere, de suferință în artă, de suferință sublimată în artă, nu pot fi altele decât legendarele cântece orfice ale și mai legendarului Orfeu. Moartea tinerei și frumoasei sale soții, Euridice, i-a produs – spune legenda – o abisală și proverbială suferință. Una care a stat la originea cântecului orfic, dar, în egală măsură, și la baza unor capodopere muzicale ori literare de mai târziu. E greu de spus dacă s-ar mai vorbi astăzi de anticul Orfeu, de lira sa și de cântecele sale, în situația în care nefericitul eveniment nu s-ar fi produs sau dacă otrava șarpelui nu și-ar fi făcut efectul.

Exilul la Tomis al firavului dar rafinatului poet Ovidiu este un alt exemplu de tristețe și durere, de amărăciune, singurătate și de suferință sublimate în artă. La fel de celebru ca al celebrului Orfeu. Categorie, literatura universală, elegia, în mod special, ar fi mult mai săracă dacă n-ar fi fost scrise Tristele și Ponticele. Cântecele tristeții absolute! – după cum, pe bună dreptate, le-au denumit unii dintre exegeții poetului tomitan. Și categoric, n-ar fi fost scrise dacă n-ar fi existat acel dureros și foarte serios pretext: cei opt ani petrecuți în exil de poetul „iubirilor gingașe”. Un surghiun departe de Roma, de glia natală, de prieteni și de Fabia – soția sa dragă. Aici – undeva, la marginea lumii – la Pontul Euxin! Dar, să-l lăsăm pe marele exilat să ni se confeseze, citând un fragment dintr-o elegie scrisă în timpul călătoriei pe mare sau la puțin timp după ce ajunsese la locul ispășirii osândeii:

***Sunt galben ca o frunză în tristul toamnei vânt!
Din ce am fost odată acum o umbră sînt!
Nici sufletul mai zdravăn și mai puternic nu-i!
O, numai suferință citesc în ochii lui!
Și Roma e departe, departe-amicii mei,
Departe e soția cu mîngâierea ei!***

Din nou, aceeași suferință! Una adîncă, eliberatoare, capabilă să înalțe imaginația și inspirația poetului pe culmile artei. Să le conducă spre absolutul și la desăvârșirea ei. Scris în urmă cu peste două mii de ani, următorul fragment mi se pare la fel de pilduitor și mai actual ca oricînd:

***Ce are glia țării? Ce fel de farmec sfînt,
Că n-o putem de-a pururi uita nici în mormînt?
Ce bine e acasă, aici e frig cumplit!
Barbarul totuși fuge de-acasă-n frigul scit!
Privighetoarea-n cușcă de-ar ține-o mîini de zei,
Ea se va zbate pururi să zboare-n codrii ei.***

E o lecție de civism autentic, de iubire de patrie, una care încă își păstrează prospețimea, noblețea și valabilitatea, și care – iertată să-mi fie dojana – tare ar mai fi necesară și astăzi. Aceeași noblețe, sinceritate și demnitate sufletească reiese și atunci când vorbește despre limba străbunilor și a concetățenilor săi. Dar și o durere, o tristețe și o suferință pe măsură:

***Aici nu știe nimeni nici un cuvînt latin,
Și uit și eu latina puțin câte puțin:
De-atîta timp o vorbă latină n-am schimbat!
Poet roman, eu însumi grăiesc în grai sarmat!
Vorbesc de-acuma singur, vorbesc cu tare glas
Ca limba mea latină uitării să n-o las.***

În treacăt fie spus, pentru noi, românii, Epistolele din exil ale exilatului Ovidiu au o importanță în plus. E una aparte, una cu totul specială. Sunt mărturii de mare preț despre Dobrogea acelor vremi, despre oamenii locurilor, despre viața și obiceiurile lor, despre cumplitul frig al iernilor tomitane, dar și despre ospeția și generozitatea geților, care, deși considerați de Roma imperială barbari, l-au primit și privit pe poet ca pe unul de-al lor, ocrotindu-l sau oferindu-i daruri, demnități și onoruri. Cîteva scurte pasaje ar fi edificatoare:

***De ger, pe-aicea vinul îngheață în urcior!
Solidul vin barbarii-l sfarmă-n dinții lor...
Și râurile-ngheață când iarna cade grea;
Barbarii doar din copcă scot apă ca să bea!
.....
Barbarii-mbracă cioareci; sub frigu-ngrozitor
Se vede din cojoace, abia, obrazul lor!***

*Au țurțurii de gheață din plete, clopoței!
Le pune promoroaca în aspre bărbi scânteii.*

Capodopera lui Dante, arhicunoscută și atât de comentată Divina Comedie, ar fi avut o altă structură sau cine știe dacă ar fi fost scrisă vreodată, dacă n-ar fi avut loc acel eveniment tragic din viața poetului: moartea, la numai douăzeci și patru de ani, a frumoasei Beatrice – muza marelui florentin. În poemul lui Dante, Beatrice începe să trăiască doar atunci când moare. Prin moartea sa, Beatrice devine pentru admiratorul și adoratorul său, durere și suferință, contemplare și credință, vis și viziune, emoție artistică, artă pură și adevăr etern. Și, nu în ultimul rând, motorul care pune în mișcare inspirația, imaginația și poezia. Așa stând lucrurile, înseamnă că avea mare dreptate F. De Sanctis când afirmă, în Istoria Literaturii Italiene, că durerea, așadar suferința, este adevărata muză a liricii dantești. Este catharsis-ul eliberator, cel de care vorbește cu atâta convingere vechea filosofie greacă.

Comentariul de mai sus este valabil și în cazul altui mare poet italian – Francesco Petrarca. Moartea, la treizeci și trei de ani, a madonei Laura de Noves îl aduce în situația de a trăi o voluptate a durerii (dolende voluptas) Trista întâmplare stă la originea multora dintre creațiile sale de mai târziu.

Dar și erosul, nu numai tanathosul, poate fi pretext sau prilej de suferință în artă. Exemplul cel mai concludent, după părerea mea, din tot ce s-a scris până acum în literatura universală, este romanul de tinerețe al lui Goethe, Suferințele tânărului Werther. Scrisă la douăzeci și cinci de ani, în foc continuu, în numai patru săptămâni, și trăită la cea mai înaltă tensiune, povestea lui Werther este un transfer al suferințelor autorului în conturile sufletești ale personajului său. Carte de succes european, citită de șapte ori – zice-se – de belicosul și controversatul Napoleon, romanul lui Goethe este proba cea mai „rezonabilă” că o pasiune mistuitoare, o criză a eului poetic, un eșec de conjunctură în cazul de față, o suferință din dragoste - toate au prețul lor. Pe toate, însă, le decontează arta, prin puritatea și perfecțiunea, prin permanența și absolutul ei.

Ca și cum durerea și suferința nu ar fi îndeajuns, actul creator cere – și, poate, prea adesea – jertfă totală și sacrificiu suprem. Legenda meșterului Manole este cel mai convingător exemplu. Mitul femeii – biserică, metafora femeii – catedrală, întâlnite în folclorul românesc și preluate de literatura cultă, de Blaga, în drama sa cu același titlu, de pildă, legitimează credința că eternitatea creației nu poate fi asigurată decât prin sacrificiul creatorului său. Cuprins de patima frumosului și a perfecțiunii, de patosul zidirii și al zămislirii, Manole moare ca un Icar. Moare, dar numai după ce jertfa rituală a îngropării în zid a Anei și a pruncului din pântec avusese loc. Pătruns până la negarea de sine de elanul demonului său creator, Manole respinge concesiile și compromisul, convins că „pentru o operă mare, nicio jertfă nu e prea mare” – după cum constată și conchide profesorul Eugen Todoran în amplul său studiu dedicat dramaturgiei lui Lucian Blaga.

Dacă poezia exilului adună în versurile ei – deopotrivă – dureri, amărăciuni și mari tristeți, frustrări și o infinită suferință, același lucru se poate spune și despre literatura închisorilor și a sistemului concentraționar. Că e vorba despre poezie sau proză, memorii sau romane, de la Învierea lui Tolstoi, Amintiri din casa morților a lui Dostoievski ori romanele gulagului apărute sub semnătura lui Soljenițin, și până la Poarta Neagră a lui Arghezi, la poeziile lui Radu Gyr, Vasile Voiculescu sau Nichifor Crainic, toate sunt născute din suferință. Au supraviețuit în suferință și mustesc de suferință. Cei trei F,

foamea, frigul și frica, umilințele și violențele de tot felul, sintetizate de propaganda vremii în cinica formulare „reeducarea prin muncă”, au avut și un efect și un rezultat pe care politicul perioadei nu le-a prevăzut sau, cel mai probabil, nu le-a putut controla. Și nici, contracara. Da, pentru că arta și artistul, indiferent unde s-ar afla, nu dau răspunsuri și nici socoteală. Ambele operează cu verdicte, dar, cel mai adesea, pun întrebări. Iar, când afirm acest lucru, mă văd obligat să revin la celebrele versuri ale aceluiași exilat tomitan, cele în care vorbește despre geniu și talent, despre dar și despre har, în fine, despre actul creator și eternitatea gloriei artistice, valori supreme rezervate doar celor aleși. Sunt atribute și demnități, merite și virtuți, sunt semne și însemne pe care nici unul dintre tiranii, cezarii ori vremelnicii nevrednici aflați la cârma lumii nu le-au putut și nu le vor putea confisca. Ascultați!

***Ca geniul și gândirea nimica nu-i etern!
Eu nu mai am nici țară, nici prieteni, nici cămin,
Și despuiat eu fost-am și sărăcit deplin,
Dar nici cezarul însuși n-a izbutit să-mi ia
Talentul, mângâierea și bucuria mea!***

Am căutat prin tomuri prăfuite și am orânduit în pagină aceste câteva exemple, iubite cetitorule – ar zice cronicarul – pentru a ne readuce aminte împreună că trandafirii au spini. Dar, mai presus de toate, că arta e o joacă de copii serioși. E o plăcere chinuitoare. O permanentă luptă cu lira și cu dalta. Cu penelul sau cuvântul. E o chemare tainică rezervată doar celor chemați. Presupune muncă, muncă și iar muncă. E „90% transpirație și doar 10% inspirație” – spunea Caragiale, iar Nenea Iancu, știa dumnealui ce spune, doar o trăise pe propria-i peniță. Înseamnă că nu degeaba a refăcut Tolstoi romanul Ana Karenina de douăsprezece ori, iar Război și pace, nu mai puțin de șapte ori! Și, tot din același considerent, a luat de la capăt Dostoievski romanul Crimă și pedeapsă tocmai atunci când, pentru o clipă, îl considerase gata. În ce-l privește pe Creangă al nostru, parol de știu ce să mai cred? A scris, a rescris și a transcris de n-șpe ori Amintirile sale. Cât despre Boileau, Flaubert și Maupassant, rămână pe altădată!

Am invocat aceste vechi metehne și spun șoptit aceste ieftine nimicuri pentru că, mai nou, vreau să zic, de-o vreme-ncoace, tot mai des poți auzi vorbindu-se despre artă, talent și despre actul de creație, ca despre o miuță. Ca despre un șase-șase ce-ți iese una-ntruna. Cum bați în palme ori de pocnești din dește. Ca despre una mică cu băieții, luată-n grabă, mergând la stadion, pe ștrand sau dimineața în drum spre școală. De regulă, dintr-o bătută și-n picioare. Totul, cu bătoșenie și cu lejeritate. Într-un verbiaj incurabil, specific veleitarilor expirați. Cu fudulie și c-un aplomb de speriat. Dar asta n-o spun eu. O cere cutuma și o reclamă aritmetica literară. Așadar, democrație vrei, democrație fie, iubite cetitorule! Dar să nu ne scape amănuntul că, totuși, arta și oamenii ei trăiesc într-o lume în care nu există trandafiri fără spini.

DUPĂ CORRIDA – ROMAN AUTOBIOGRAFIC
CAPITOLUL AL DOILEA – PRIMUL HAZARD (fragment)
Ovidiu CORNILĂ

Romanul narează povestea unui profesor de limba engleză într-o comunitate de polonezi, aflat într-o perioadă de tranziție, la începutul anilor 2000, și care își pregătește plecarea în Occident pentru a-și cumpăra o casă. Firul narativ cuprinde anul anterior plecării plus cele două decenii petrecute în așa-numita Americă a Europei, Spania.

Acțiunea subcapitolului are loc la Ambasada Germaniei de la București, cu câteva zile înainte de ieșirea din țară.

-Ufff, e din ce în ce mai cald, mornăi Dinu. Și mai am trei ore până la interviu. Poate că ar trebui să merg deja spre Consulat. Caut o bancă și mai arunc o privire peste minciunile pe care trebuie să le înșir în curând, gândi el.

Furtuna mentală care îl bântuise preț de câteva ceasuri îl istovi. Acum avea nevoie de liniște. De calm. Situația lui era și trebuia să fie diferită: câteva luni sau maxim un an de muncă, după care avea să revină la ale lui. Cum nu făcuse armata, care nu trebuia să dureze mai mult de șase luni, în calitate de terist, acum i se prezenta șansa de a o face, doar că sub altă formă. O armată a voinței, a străinilor a căror limbă o înțelegea și vorbea. O plecare condiționată de o replică mârșavă și disprețuitoare a unei cucoane de la o bancă atunci când, cu numai un an în urmă, ceruse un împrumut pentru a-și putea cumpăra o casă.

-Sunteți profesor și nu avem garanția că veți putea plăti suma în viața asta, îi aruncă respectiva.

Disprețul acela îl scoase din minți. Îl umili și îi fierse tot sângele. Așadar, profesorii erau condamnați să locuiască oriunde, chiar și în drum, numai într-o casă a lor nu... Ei bine, el, Dinu, profesorul din comuna X era la un singur pas de a-și îndeplini acest stupid vis mercantil și imobiliar. La un singur pas. Nu știa încă sub ce formă o va face, dar hotărârea putea muta munții din loc. Nimic și nimeni nu îl opriră vreodată din ce își propuse.

Cinci fără un sfert. În fața Consulatului așteptau sute de persoane în câteva cozi care se prelungeau în afara clădirii. Dinu se apropie de ultimul rând din dreapta și alege un ins mare, cu ochelari și cu o mustață lungă și răsucită, ca de țigan.

-Bună ziua, nu vă supărați, aici se dau vizele pentru Germania? întrebă Dinu.

-Salut! Răspunse mustăciosul. Da, desigur, și își mută privirea asupra unei învelitori de plastic, în care se aflau niște acte.

Tăcut, Dinu se așează în spatele lui și scoase din geanta de umăr actele, să le mai verifice o dată. Șirul de oameni avansa destul de repede. Clădirea era destul de elegantă, chiar dacă nu foarte îngrijită. Împrejurul ei, în laterale, se aflau câteva bănci cu spătarele din lemn. În spatele lor, un rând de pini încercuiau simetric, în

formă de careu, un spațiu cimentat cu o fântână artziană nefuncțională în mijloc. Locul era pitoresc, dar cine știe ce se afla înăuntru. Un fior de teamă îl scutură pe Dinu ca un curent alternativ. Frica este ca vertijul, se îmbărbătă el. Sunt instincte perfect naturale. Cine nu le are nu este om, mai adăugă. Urmară sute de presupuneri, de fierberi și păreri, unele după altele, ca un potop de neoprit. Trecură așa minute și ore. Fără pauză. La un moment dat, pe lângă ei trecu o femeie înaltă, brunetă și cu o fustă cu șliț în față. Era o angajată a Consulatului, probabil. Împărțea niște liste cu cei care urmau a trece o probă de limbă. Se opri la câțiva metri în spatele cozii, cercetă bine și celelalte rânduri și, cu un ton grav, indică:

-Cei care dau interviul în engleză, să mă urmeze, vă rog. Și se îndreptă încet spre una din ușile de la intrare.

Dinu o luă ușor pe urmele celorlalți. Erau cam vreo cincizeci de persoane.

-În ordine numericăăăă, toată luuumea. Ați citit numele. Și prelungi ă-ul final ca și cum s-ar fi adresat unor copii de grădiniță, deși pe un ton mai serios. În ordine alfabetică, repetă. Haideți, vă rog, unul câte unul.

Dinu era numărul optsprezece. Ei, tot era bine. Putea să mai citească nenorocitele acelea de replici de câteva ori. Scoase foaia mototolită din buzunar și începu: Eu, Dinu... la invitația doamnei... am decis... Cuvintele se înșiruiă unul câte unul, dar parcă se pierdeau la capătul paginii. Se amestecau cu albul murdar al foii de a patru, după care dispăreau. Oricât ar fi încercat, nu îi reușea. Da, banii, nu trebuie să pierd banii ăia. Și Traian mi-a spus același lucru. Și îi veni în minte imaginea ex maiorului din armată, mereu grăbit, și cu un zâmbet plin de sine afișat undeva, la colț de gură.

Înter timp, primii intrați începeau să iasă. Fețe lungi și palide ieșeau pe rând din spatele unor uși maive de lemn de stejar.

-Ce-ați făcut bă? întrebă câte un îndrăzneț.

-Mai trebuie să vin o dată, venea răsunsul sec.

-Am ratat, mama lor de neghiobi și de hoți, spunea altul.

Dinu numără zece inși. Unul singur aprobă interviul. Pe urmă pierdu șirul. Nu îl mai interesă nimic și nimeni. Ce avea să se întâmple, se întâmpla deja. Nu mai putea schimba nimic. Picioarele îi înțepeniseră, iar gura i se uscă. În câteva secunde, Dinu îl văzu pe mustăcios pornind ușor spre ușă. Mai avea câteva minute și intra și el. Măcar de nu s-ar bâlbâi, se autosugestionă Dinu.

Pe urmă, îl zări pe mustăcios ieșind. Avea aceeași față acră,. Se stăpânea. Crisparea era atât de vizibilă pe chipul lui, încât părea o a doua față. O tăcere de moarte se așternu pe hol.

-Hai, domnule, e rândul dumatăle, îl atenționează cel din spate.

Dinu o luă din loc hotărât. Nu simțea nimic. O stare amorfă îi puse stăpânire pe toate simțurile. O căldură neobișnuită i se opri în gât.

-Bună ziua, îi adresă din spatele unui ghișeu de sticlă aceeași funcționară care venise și afară cu listele. Măsuri de securitate, chipurile...

-Sărut mâna, doamnă, îi răspunse Dinu politicoș și îi întinse plicul cu acte cucoanei care întinse deja mâna.

-Do you speak English, continuă ea într-un accent de baltă.

-Desigur, doamnă, vorbesc engleza.

-Cu ce ocazie mergeți în Germania? urmă cucoana iscoditor.

Dinu îi răspunse, literă cu literă, ce îl învățase Traian. La un moment dat, lui Dinu i se păru ciudat că întrebările funcționarei se legau cam repede. Nu era un interviu calculat după reacțiile celui intervievat, ci, mai degrabă, o poezie învățată pe de rost.

Dintr-o dată, cucoana se opri din întrebat și îl fixă pe Dinu cu privirea, de parcă ar fi vrut să treacă prin el.

-Spuneți-mi, aveți antecedente?

Nici nu putea fi vorba despre așa ceva.

-Nu, doamnă, veni calm răspunsul.

-Ce faceți în timpul liber? continuă ea.

-Dau ore particulare, ascult muzică.

-Călătoriți des? Ați mai ieșit din țară?

-Nu doamnă, nu am ieșit niciodată din țară.

Cucoana păru surprinsă de răspunsul sincer al lui Dinu. Se ridică de pe scaun și se îndreptă spre o colegă de la un alt birou. Sporovăiră așa preț de câteva minute, care lui Dinu i se păruă eternități. Îl priveau și iar se puneau pe taclale. În cele din urmă, cucoana aprobă din cap și se întoarse la ghișeul ei.

-În cazul în care vă întoarceți după trei luni, să știți că, dacă vă prind nemții, o să vă bage la arest, spuse grav.

-Nu am nicio intenție să trec de termenul limită, reacționă Dinu.

După ce se mai uită o dată la el lung, cucoana luă ștampila din dreapta ei, o înmuie de câteva ori în cutiuța ei cu tuș și o lăsă apăsat pe foaie.

-Poftiți, vă rooog, următoorul, strigă ea prelung, mașinal.

Dinu luă foaia. Nu se uită la ea de frică să nu îl întoarcă cucoana. Ieși cât de repede putu din clădirea Consulatului și se îndreptă spre prima bancă. Scoase cu grijă viza. Era verde, cu două ștampile de aprobat în centru. Nu îi venea să își creadă ochilor. Avea liber de plecare. În șapte zile trebuia să plece. Atunci începea termenul de start, numărătoarea inversă.

-Bă, tu, ăla înalt, se auzi o voce din spate. Ai luat, bă? Ce-au zis ăștia?

-Am luat, am luat, răspunse încurcat Dinu, fără să se uite. Și continuă să fixeze foaia cu privirea, ca și cum creierul nun ar fi înțeles mesajul și i-ar fi cerut să repete operația.

-Zice că a luat, explică același individ celor din jurul său. O fi dat șpagă. Are nutra nouă. Nu l-am mai văzut pe aici.

-Nici eu, îți dădu cu părerea altul. Dă-l dracu'!

Beat de fericire, Dinu băgă foaia cu grijă în plicul ei, își verifică portofelul și plecă spre gară. O senzație de ușurare îi puse stăpânire pe suflet. Undeva, într-un adânc pe care nu îl cunoscuse până atunci, Dinu simți un sentiment ciudat, un fel de remușcare, o părere de rău. Nu știa ce avea să vină în fața lui. Nici măcar nu putea bănuși. Aventura vieții lui începea în șapte zile. Număr magic? Poate că nu.

Ajuns în fața Gării de Nord, Dinu se îndreptă direct la biroul de informații. Un domn roșcat, între două vârste îl informă că următorul tren era un rapid care avea plecarea în trei ore. Dinu îi mulțumi roșcatului și ieși din incinta gării. Dintr-o dată, nu îl mai dureau picioarele. Poate că era mai bine să meargă la ia-mă nene. Timpul trecu pe nesimțite. Era aproape de șapte și jumătate. Da, mai bine o ocazie. Un taximetrist îl lămurii pe unde ar fi trebuit să o ia. Nu era mult: vreo douăzeci de minute de mers la pas. Drumul național E optzeci și cinci se afla aproape. Dacă nu ar fi fost vorba de câteva sute bune de kilometri, Dinu ar fi parcurs pe jos toată distanța asta. Așa, ca un pelerinaj, sau ca o jertfăa bucuriei zorilor unei noi oportunități.

La o intersecție mare începea naționalul spre nordul țării. Mai era lume acolo. Toți așteptau o mașină să se oprească. În cele din urmă, o Lada roșie staționă pe dreapta să lase pasagerii. Ca un miracol, din prima, șoferul ceru un pasager pentru orașul X.

-Aici sunt! Veni răspunsul vesel al lui Dinu.

Pe drum, oboseala începu a-i curpinde tot corul. La început, ca o anestezie. Pe urmă, din ce în ce mai intens. Pleoapele clipeau a plumb.

Cu privirea întoarsă spre stânga, cu capul lipit de geam, Dinu zâmbi spre apus.

Ziua aceea era prima din restul celor șapte ultime zile rămase de trăit într-o țară care îl vroia plecat.

Poate pentru totdeauna...

ȘTIRI GUTENBERG

La Bodrogu Vechi am făcut un mas de popas în mut glas la „Casa Bodrogană. Este păstorită de domnul Adrian Ponta, care, la ora sosirii noastre, era ocupat cu pregătirile! Fie-ne permis să anticipăm un fapt care va deveni realitate cerând: Casa Bodrogană va intra în circuit turistic în preajma Zilei muzeelor sătești (2 septembrie) prin cei doi curatori/consultanți, Adrian Ponta și Delia Chevereșan.

Curtea și cotarca erau pline de acareturi și artefacte, ustensile necesare muncii câmpului sau treburilor casnice. Casa și târnațul erau lună și bec de curate și ordonate pe categorii de preocupări vechi, dar pline de parfum și nostalgii. Am închinat cupei anilor, un cuvânt la monumentul cu însemn de carte întru memoria celor înghițiți de apa Mureșului și am stat de vorbă cu dragi cunoscuți!

Un capitol aparte sunt păretarele! Da! Acele cosele cu ac întors! Apoi priveliștea cu cei doi ai mei! Eugenia și Panduru! Trăiți, dragi frați! Apoi Bunicutele și steagul! Ce să îmi mai doresc!/? Pace! Bodrogu Vechi nu a murit! Nici satul! Doar oamenii îi pot reda strălucirea pe hartă! Și schitul Cuvioasa Parascheva! Și cântul duios de clopot, care la ora sosirii noastre se tânguia a jelanie și bejanie! Mulțumiri oameni din preaplin de suflet!

SALON GUTENBERG

VIAȚA MONDENĂ PRIN OCHII UNUI TAXIMETRIST „O CĂLĂTORIE ÎN TIMP... CU BIRJA”

Stelian DEACONU

Perla rubinie, a cărei contur perfect nu poate fi imitat de niciun bijutier, se ascunde în marsupiul proniei cosmice cu o supunere tăcută, loială, ignorată de multă lume.

Calcularea exactă a timpului, contopirea luminii cu întunericul, simbioza conceperii lumii tăcute prin metamorfoză cu înclinația spre inexistență a lumii raționale, ne pleacă capul plini de respect în timp ce admirăm ciclul unei perpetuări aparent fără sens, dar cu umbre evidente pe portativul istoriei în posteritate. Pelicula vieții conține intrigi surpriză, actori principali ce sunt înlocuiți de cei, a căror mască pusă din pricina obișnuinței, au interpretat roluri secundare în acest decor.

Birjarul își verifică pentru ultima oară osia, ce-i sprijină cele două roți a căror înălțime îi atinge burta, semnul sedentarismului, înainte să plece pe drumul prăfuit al satului uitat undeva pe harta istoriei. Perechea de cai nechează nerăbdători să iasă din curtea stăpânului așteptând să vadă și alte meleaguri ce freamătă a viață. Cu o oprire în centrul cătunului, de unde domnul cu vorbirea-i peltică și cu brațele arse de un trai chinuit ce-i completează existența de sisif, își îndeamnă însoțitorii să se așeze comod în droșca-i aranjată cu migală. Biciul, ce atinge pielea deja transpirată a animalelor de povară, urnește alene angrenajul zgomotos ce le zguduie traseul, sperând iluzoriu să fie liniștit. Neavând alternative, aceștia îi acceptă metehnele, ticurile limbajului sărac, de neînțeles, căutând cu privirea talciocul de la poalele colinei din depărtare.

Într-o parte a târgului, fluierul unui ciobănel înconjurat de câteva miorițe blânde ce-i sorbeau melodia cunoscută pe de rost, își stârnea curiozitatea în ce-i privește oferta. Într-o altă parte, pe un stand făcut din lemn, zăreai o vestimentație curată creată de mâinile viguroase ale unei femei ilustre în arta războiului... de țesut... urzeli ieftine. De altfel, era vedeta de pe covorul îngălbenit și bătătorit din zonă. Sub un stejar milenar, cu trunchiul crestă de o istorie îndelungată, martor la schimbări de trupe și mentalități, sătenii corigenți ai lui Socrate își prezentau discuri puerile privind transcederea bobului de grâu într-o plantă existențială, sau motivele unei secete prelungite puse pe seama emancipării tinerilor.

Întorși spre casă, călătorii noștri fac bilanțul zilei. În timp ce unii au cheltuit timp sau bani, altul a profitat într-un mod discret de avantajul birjei. Când și-au luat rămas bun, eroul nostru îmbrăcat sumar, mâncat bine, le adresează următoarea întrebare: Cum o fi lumea fără birjă?

Ce s-a schimbat de atunci? Centrul activității oricărei comunități se învârte în jurul pieții. Ea a rămas încă sursa alimentației curente, locul unde ne schimbăm părerea despre conducere, despre hibeles unei societăți aflate în vârful declinului moral, spiritual, educativ.

Găsim ciobănelul înconjurat de miorițe ce-i lingușesc ieșirile în public,

cunoscându-i pe dinafară gafele verbale, și ipocrizia promisiunilor umflate ușuratic ce plesnesc la colțul realității. Se bucură că sunt hrăniți pe moment cu ideologii cu care orice rumegător se mulțumește deoarece șad confortabil în stâna de unde li se mulg aceleași aplauze cremoase. Ciobănelul fluieră sec chemarea la apel, ele behăie cu o supunere oarbă, cu capul plecat. Va avea curajul sa le apere când lupul unei schimbări de scenă le va amenința liniștea ?

Găsim personajul, masculin și feminin, iscusit în scenarii conspiraționiste, populiste, devenit celebru ce își clădește imaginea pe un pedestal robust pe care necuvântătoarele (cei neinițiați, naivi) își descarcă instinctual nevoile, deoarece la asta se pricep cel mai bine. Cu ce-și câștigă popularitatea? Prea puțin cu experiența profesională, mai deloc cu modestia, dar mizând pe ignoranță. Este cunoscut prin preajma locului datorită legăturilor, compromisurilor, nu neapărat datorită onestității. Nu contează că alții i-au bătătorit demnitatea, fiindcă și el procedează similar. Dar istoria nu iartă. Ba chiar strigă.

Mai găsim și pe cei care știu să impresioneze cu părerile întemeiate în nisipul mișcător al argumentelor firave, preluate de la alții, dar nemestecate personal.

Nu întotdeauna ceea ce spui este greșit, ci cui îi vorbești reprezintă o alegere nepotrivită. Dacă-i cânti unui surd, te aplaudă pentru gesturi. Dar atunci când vorbești unui auditoriu potrivit, însă folosești cuvinte și idei fără nuanță, fără substanță, îl inviți la un somn prematur. Gândirea rezidă din fapte. Gândirea profundă rezidă din fapte notabile. Dacă cel ce ne aude vorbind nu înțelege semnificația mesajului (nu pentru că nu ar fi capabil), orice noțiune devine abstractă. Nu vrem să fim corigenți într-o societate diversificată.

Deci puține... mai nimic... nu s-a schimbat.

Birjarul ce-l căutăm azi nu este, neapărat, taximetristul din stație. Nu trebuie să te impresioneze cu figura sa globulară, sau vorbirea-i nedeslușită. Dacă am rezona inițialele cuvântului acestui transport în comun, poate am găsi soluția: Transport Asigurat către Stația Infinitului.

Cine ne poate asigura, și în ce condiții, acest transport? Unde îl găsim?

Aceasta este altă discuție.

SALON GUTENBERG

LOCURI ȘI OAMENI

Iuliana PINTEA

Locurile vorbesc despre oameni, dar oamenii nu știu totul despre ei, nu știu că povestea lor se repetă.

Paradox!?

Și totuși e nevoie de reflecție asupra celor spuse de Nicolae Iorga: „*Fiecare loc de pe pământ are o poveste a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea ca s-o înțelegi*”.

Locul acela îți va vorbi despre cei care l-au înnobilit prin puterea și priceperea lor cântându-i frumusețile, suferințele, îndemnându-i pe alții să-l iubească așa cum l-au iubit ei și să-l facă mereu să rodească.

Pentru locul unde Someșul unit își poartă undele ca să despartă așezări pline de farmecul naturii dăruite de Bunul Dumnezeu, iubirea mi-o revărs, fiindcă el, locul, ține să-mi spună o poveste încărcată de semnificație.

E povestea ei, a Liviuței, colegă de breaslă, profesoară de limba și literatura română în localitatea așezată pe malul stâng al Someșului și străjuită de dealurile îmbrăcate în păduri mereu foșnitoare.

Acolo, oamenii cu carte, formați în focarul ardelean de cultură, știu să-și hrănească ființa, în primul rând, cu hrana sufletului - **Cartea**.

Și cartea, „*cartea bună*”, scrisă de UNUL precum **Octavian Paler**, e greu de procurat. E perioada anilor 1980...

Câtă foame de lectură în ființa profesoarei!

Cum s-o potolească?

Numai prin curajul de a i se adresa direct celui care a zămislit „*Viața pe un peron*”.

(Pentru cititorii revistei Gutenberg consider că este un dar să prezint cele petrecute pentru a descoperi suflete mari, firi rare, fel de a gândi, aplecare asupra momentului, omenie, deși distanțele la propriu și la figurat, puteau să fie bariere de netrecut. Unde e localitatea Rus, unde e Bucureștiul? Cine e profesoara de țară, pe ce culme e reputatul scriitor?)

Greu de găsit cărțile maestrului, se evaporau precum mireasma celui mai select parfum, iar de alte mijloace de comunicare decât scrisorile, nici vorbă!

Îndrăznește să-i scrie: „Mărturisesc cu părere de rău că n-am citit niciuna dintre cărțile dumneavoastră apărute până acum, nu mi-a fost dat să văd niciuna! Vă cunosc numai prin rubrica „*Un muzeu în labirint*” pe care o semnați în *Flacăra*; rubrică urmărită de mine cu mult interes și deosebită plăcere.

Modul dumneavoastră de a înfățișa arta și pe reprezentanții ei m-a ajutat să înțeleg unele aspecte care, până atunci, erau învăluite, pentru mine, în întunecosul necunoscut. Pentru aceasta țin să vă mulțumesc din tot sufletul! Pentru că scrieți despre artă nu numai cu mintea ci și cu inima. Gândurile reci la alții apar, la

dumneavoastră, înveșmântate în simțiri adânci și bogate.

Ceea ce am aflat despre cartea dumneavoastră **Viața pe un peron**, mi-a stârnit interesul și dorința de a o citi. Dar, în ciuda tuturor căutărilor de până acum, n-am reușit s-o găsec nici în librăriile cărora le-am trecut pragul, nici în bibliotecile consultate, nici la cunoștii pe care n-am ostenit să-i întreb. De aceea vă rog foarte frumos să-mi împrumutați unul dintre exemplarele de care dispuneți dumneavoastră ca autor, gândindu-vă că el vă va fi înapoiat cât mai repede cu puțință și că faceți, prin aceasta, cuiva o mare bucurie.

Dacă-mi considerați rugămintea nelalocul ei și, în acest caz, nedemnă să fie împlinită, iertați-mă că am îndrăznit să răpesc din timpul dumneavoastră pentru citirea acestor rânduri. Și tăcerea este un răspuns.

Eu voi continua să caut pe alte căi cartea dumneavoastră și, până la urmă, tot o voi găsi.

Cu considerație,

L.P.

P.S. N-are importanță cine sunt, de fapt. Atât că fac parte dintre cititorii pasionați pentru care cartea e un izvor de cunoaștere”.

Scriitorul primește cu considerație rugămintea și-i răspunde, are timp să-i pregătească doritul colet și să-l trimită prin poștă, exact la o săptămână.

Coletul este însoțit de mica scrisoare:

„Stimată Livia Pinte,

Iată, vă trimit un exemplar din **Viața pe un peron** pe care nu trebuie să mi-l restituiți. Îmi face plăcere că vi-l pot dărui. Cum am la îndemână un exemplar și din precedentă mea carte, epuizată și ea imediat după apariție, vi-l dăruiesc, de asemenea.

Vă rog, doar, să-mi confirmați primirea cărților. Vreau să fiu sigur că au ajuns în mâna dumneavoastră. O puteți face pe adresa...

Transcriu, de asemenea, autografele:

Doamnei L.P. care solicitându-mi un exemplar din cartea „Viața pe un peron” mi-a scris că așteaptă de la mine cartea sau tăcerea.

Nu, nu-mi place tăcerea.

Aprilie 1982”

De aici corespondența...

Realizez ce lucruri deosebite în cele scrise: sinceritate, curiozitate, respect, înțelegere, interes spre cunoașterea sufletului interlocutorului.

„O mare bucurie! Am primit cărțile Viața pe un peron și Caminante de O.P. La o săptămână numai după ce i-am scris rugămintea! Nu numai că mi-a răspuns repede, ci mi le-a dărui pe amândouă. Îmi doresc să fac și eu un gest pe măsura acestuia.

Stimate domnule O.P.

Da, am primit cărțile trimise de dumneavoastră. Sunt unul dintre cele mai frumoase daruri care mi-au fost oferite vreodată.

Prin cărțile dumneavoastră mă simt mai bogată și, cu toate acestea, sunt prea săracă pentru a putea răsplăti gestul dv. frumos și nobil printr-un dar tot atât de neprețuit. Un simplu mulțumesc, oricât ar aparține el inimii, mi se pare prea umil.

Dacă aş putea, v-aş trimite bucuria împlinirii unui gând drag, nerăbdarea cu care am început să vă citesc cărțile, uimirea în fața oglinzii pe care mi-au pus-o în față, plăcerea oferită de lectura unor cărți adevărate, alte frământări ale inimii și ale minții în fața adevărului dezvăluit sau ascuns printre rânduri. Și tot ar fi mult prea puțin.

Cu deosebită stimă și considerație, L.P.”

Sunt părțile de început ale corespondenței Liviutei, a cărei poveste s-a țesut numai din pasiunea pentru limba și literatura română, din lectură și scris, din dăruirea a tot ce e mai înălțător în învățarea copiilor.

Portretul ei se suprapune celui redat de Octavian Goga în poezia „*Dăscălița*”, „*a vremii noastre dreaptă muceniță*”.

Prezint în acest sens un fragment din jurnal, datat 25 X 1985.

„Am plătit mult tribut conveniențelor, în ciuda faptului că le-am urât și m-am răzvrătit împotriva lor.

Tot le-am ascultat... Cu trupul vlăguit, cum să mă împart între atâtea datorii față de alții și față mine?

Din nou mă consider pe locul secundar”.

Se pare că marele scriitor a intuit foarte bine caracterul profesoarei. Următoarele scrisori redau dorința de cunoaștere, dar și schimbul de idei cu iz filozofic, ce în mare parte converg. Se resping doar atunci când se pun în paralel aprecierile cu privire la personalitatea scriitorului, ea subliniindu-i măreția întru toate, EL, modestul, respingându-le,

„Și nu uitați, domnule Paler, că o clipă-i frumoasă tocmai pentru că-i unică, și dacă s-ar repeta s-ar îneca în banalitate”.

„Dar ai dreptate, clipa e frumoasă tocmai pentru că e unică. Și gândim la fel în privința amărăciunii egoiste că soarele acesta va străluci - ticălosul- și când nu vom mai fi. Spune, cum să fi înțelept și cu ochii pe cântar când știi asta?”

„Pentru mine sunteți un înțelept, deși ați negat, nu numai o dată aceasta. Însă un înțelept îndrăgostit pătimaș de viață, un înțelept pentru care e o cinste să aparții vieții”.

„Înțelept eu? Să nu mai pronunți acest cuvânt în legătură cu mine. Mă sperii. Nu vreau să fiu înțelept, de altfel, chiar dacă aş vrea, ar fi inutil”.

Sunt convinsă că fiecare, la scara sa, s-a stins împăcat fără a privi la întunericul ce-l aveau înaintea, ci la lumina ce lasă în urmă.

Și după cum remarcam la început de poveste, iată că peste ani, aceasta se reia avându-i protagoniști tot un însetat de lectură din aceeași zonă, locul fiind de partea dreaptă a Someșului, străjuit și el de dealuri împădurite, și creatorul cărții râvnite, aflat în extremitatea de Vest a țării.

El, profesorul de limba și literatura franceză, împrumută romanul „*Culdușii*” al scriitorului Valeriu Ilica, un dedicat cu întreaga sa ființă Măriei Sale, ȚĂRANULUI ROMÂN.

Primește romanul spre a-l lectura de la colegii de breaslă, soții Pop, care au avut fericita șansă de a ajunge în posesie prin generozitatea autorului.

Și în această situație, autorul recurge la expedierea prin poștă, și el este fericit să-și ofere crezul literar dornicilor de lectura unei cărți cu adevărat „*bună*”.

Pentru profesorul Ioan Mureșan, Ionel, după alintul rămas de la părinți, a fi surprins de o atenție pe care nu și-ar fi închipuit-o vreodată este, precum spune, „*un dar Dumnezeiesc*”.

Dedicația îl onorează și îi este leacul pentru sufletul din trupu-i doborât de suferință:

„Domnului profesor Ioan Mureșan,
O carte oferită unui Dascăl cu carte și cu dragoste de cărți.
Un Domn care se respectă și care știe să se facă respectat.
O carte despre Țara Țăranului fără Țară.
Cu prietenie intelectuală, cu prețuire și respect!
Dar și cu urarea de suflet a cronicarului din veac:
„*Citește cu sănătate această a noastră cu dragoste osteneală!*”
Arad, de Ziua Eroilor 2023, Valeriu Ilica”

La rugămintea Liviuței de a citi „*Viața pe un peron*” scriitorul Octavian Paler expediază și „*Caminante (Jurnal și contrajurnal mexican)*”.

Interesant este faptul că și profesorul Ioan Mureșan primește din partea scriitorului Valeriu Ilica a doua carte „*Se poartă interviul*” cu dedicația:

„Domnului profesor Ioan Mureșan, un român adevărat! În cuget, în port și în purtare.

Cu cele mai nobile și mai sincere sentimente, această carte visată și gândită, croită, trăită și cusută românește. Și nu în ultimul rând, o carte scrisă de dragul și de dorul limbii române.

Arad, 25 mai 2023. Valeriu Ilica”

Și cărțile citite îl fascinează pe lectorul care ține să-și prezinte mulțumirea fără seamăn prin cuvinte de analiză ce-i fierb în cuget și simțire.

„Să mă iertați, stimate Domnule Valeriu Ilica, dacă îndrăznesc să-mi prezint impresiile cu are am rănas și voi rămâne cât voi trăi.

Romanul „Culdușii”, e o vastă și impresionantă frescă socială, al cărui personaj central ȚĂRANUL ROMÂN, străbate un veac de istorie scrisă și adeseori nescrisă.

Țăranul român este tatăl meu, tatăl nostu, care prin „*Sudoarea muncii sutelor de ani*” a făcut „*ca să schimbăm sapa-n condei și brazda-n călimară*”.

Tumulul și dragostea dimensionate în viața interioară a personajului impun estetica scrierii.

Romanul pare o oglindă pe care autorul o plimbă de-a lungul satului românesc punând în evidență caracterul realist al artei sale: „*ulițele cu praf, privirile curioase ale femeilor în vârstă, jocul copiilor în norul de praf*”.

Oglinda aceasta o poartă și sufletul meu!

Personajele au marele dar de a vedea lucrurile din jurul lor, de a medita în funcție de idei și sentimente.

Pe toate le regăsesc în traista trecutului familiei mele.

Dar descrierile? Ele, prin autenticitate conferă liniște și pace amintindu-mi de scrierile sadoveniene;

„... intrarea în dealul viilor, o răcoare blândă cu adieri de vânt curtenitor, plin de miresme anunță o zi frumoasă de vară”.

„În curând, în urmă rămâneau nestingherite întunericul ... iar în față se așternea un covor nesfârșit de frunze uscate, împodobit cu fire verzi de iarbă fragedă și subțire”.

Prin toate mă văd purtându-mi pașii de copil și de adolescent.

Constat că sunteți căutătorul de absolut al vieții țaranului român, ați văzut esențialul vieții sale conferindu-i prin autenticitate și puritate sufletului dimensiuni estetice, demne de mare creator de frumos.

Iar ca un cunoscător al literaturii franceze remarc o asemănare a romanului „*Culdușii*” cu romanul „*La Terre*” de Emile Zolla. În aceste romane există acel observator al oamenilor și al faptelor timpului său încât cititorul rămâne cu imaginea clară a personajelor plasate în mediul de viață care generează o problemă specifică.

Cu respect, recunoștință și mulțumiri, vă rog, stimate AUTOR, VALEIU ILICA, primiți fireștile-mi simțiri redată în cuvintele ce mi-au fost la îndemână.

prof. Ioan Mureșan”

Mi s-a părut deosebită povestea locului și a oamenilor lui, oamenii pământului cu rădăcini adâncite în seva clocotitoare a cunoașterii, a setei de carte, a înnobilării sufletului și minții cu ideile celor care au avut de spus în felul lor, original, nimic altceva decât viața în diversele-i ipostaze.

Iată, o corespondență sinceră, omenoașă, având interlocutori cu așezare pe trepte diferite, aflați la distanțe considerabile, demonstrează exact ceea ce azi „nu se poartă”.

Aduc mulțumiri pentru materialul primit, în primul rând, familiei profesoarei Livia Pinte, apoi profesoarei Ana-Maria Mureșan care a avut inițiativa de a lăsa mărturia scrisă despre CEA căreia i-a fost elevă, dar și profesorului Ioan Mureșan care, după cum mi-a mărturisit, mai are cuvânt de suflet și pentru cărțile unei autoare arădene.

Voi relua secvențe de corespondență tocmai pentru a ilustra veridicitatea celor spuse de Constantin Noica:

„E suficient doar un surâs al vieții ca totul să recapete sens”.

LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA

COLȚUL MUCALITULUI

Loredana TUDORESCU

“La școală m-au dat afară din echipă de șah din cauza staturii.” - **Woody Allen**

“O sticlă de vin conține mai multă filozofie în ea decât orice altă carte din lume.”

- **Louis Pasteur**

”După o anumită vârstă, dacă nu te dor toate alea când te trezești, înseamnă c-ai murit.” - **Mark Twain**

”Amabilitate, o scurtă prefață la zece volume de pretenții.” - **Ambrose Bierce**

Întâmplări mici despre oameni mari

„În timpul său liber, marele chimist Mendeleev avea pasiunea realizării unor obiecte utile: rame pentru tablouri, geamantane ș.a. Materialele necesare și le procura de la un negustor din piața centrală. Într-o zi, un localnic văzându-l plecând cu aceste materiale, se adresă negustorului:

- Cine-i bărbatul acesta impozant?

- A, e renumitul fabricant de geamantane din orașul nostru“.

„ - Ce norocos e Rossini! Deși fără talent, are succese nemaipomenite! Zise un muzician de mâna a patra, plin de invidie. Auzind cele spuse de acesta, Rossini replică:

- Ce ghinionist și domnul X! E plin de talent și n-are niciodată succes!“

Scriitorul danez Hans Christian Andersen (1805-1875), celebru pentru basmele sale, era cunoscut și prin faptul că nu avea deloc grijă de hainele sale. Odată, un oarecare l-a oprit pe Andersen pe stradă și l-a întrebat cu sarcasm:

– Acest obiect mizer de pe capul dumitale se numește pălărie?

Andersen i-a răspuns:

– Dar acest obiect mizer de sub pălăria dumitale se numește cap?

Cartea de duminică

Alexandra TUDORESCU

„10 negri mititei” de Agatha Christie

Probabil cea mai faimoasă carte a renumitei „Regine a Crimei”, „10 negri mititei” intrigă cititorul printr-o linie narativă care pare din ce în ce mai greu de descâlcit. După cum sugerează și poemul eponim din care s-a inspirat scriitoarea, personajele sunt zece persoane cărora li se întâmplă evenimente teribile, ajungând să moară unul câte unul. Va mai rămâne cineva în viață în cele din urmă? Sau se vor prăpădi cu toții? Și dacă da, cine poate fi făptașul? Citește această operă pentru a afla răspunsul.

**O PRIVIRE COMPARATIVĂ: EVOLUȚIILE DEMOGRAFICE
CANTITATIVE ALE JUDEȚULUI ARAD
ÎN ROMÂNIA POSTDECEMBRISTĂ**

Vlad SFĂRĂILĂ

Potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, din 1992 până în 2021 România a pierdut 3.756.220 de locuitori. Cu 77.474 de locuitori în minus (-16%), Aradul nu numai că se încadrează în această tendință demografică, dar cunoaște și o pondere descendentă aproape similară cu media națională de -16,5% în intervalul amintit. În anul 2021, județul Arad mai avea 410.000 de locuitori.

Stă la acest capitol ușor mai bine decât cea mai mare parte a țării, fiind depășit în scăderea procentuală a numărului de locuitori de 22 de județe (dintre care cele mai multe au căderi de peste 20 de procente, cele mai dramatice fiind înregistrate în Mehedinți -30%; Teleorman -33%, Hunedoara 34% și Caraș-Severin -35,5%). Aradul se află ușor înaintea Bucureștiului și este în aproximativ aceeași situație cu Argeș, Harghita, Giurgiu și Maramureș. De un trend mai puțin abrupt decât cel arădean se bucură 16 județe, dintre care Iași (-6%), Timiș (-7%), Cluj (-8%) ocupă pozițiile cele mai favorabile. Județul care înconjoară capitala țării, Ilfov, este singurul care iese din tiparul național, beneficiind din 1992 până în 2021 de aproape o dublare a populației (de la 286.965 la 542.704).

Decalajul față de cele mai importante județe ale Transilvaniei, Cluj și Timiș, la fel ca și cel față de Bihorul învecinat s-a realizat însă neuniform. Raportat la populația acestora, ponderea scăderii este asemănătoare din 1992 până în 2002 (Arad - 5%; respectiv Timiș -3%, Cluj -4,5% și Bihor -6%). În timp ce până în 2011 panta demografică se diminuează (Cluj-2%, Bihor -4%) sau chiar se inversează (Timiș +0,8%), trendul arădean e descrescător în continuare (-8%), apropiindu-se însă de tendința națională de -7%. Nici comparația cu Sibiu sau Brașov nu se abate de la acest pattern. Chiar și Bucureștiul, care cunoaște în celelalte intervale temporale scăderi ușor mai ridicate (1992-2002, 2011-2021), pierde în această perioadă numai 2% din locuitorii săi.

Până în 2021 trendul descrescător arădean, la unison cu cel național, decelerează (-5%) și se apropie din nou de modelul Clujului, Bihorului și Timișului. În timp ce în cazul primelor două trendul descrescător rămâne la același nivel până în 2021, populația timișoreană se diminuează de data aceasta cu 5 procente.

Comparând evoluția populației Aradului cu cea a Sibiului și Brașovului, observăm o modificare în timp vizibilă: o descreștere

proporțională mai redusă a populației arădene față de județele amintite în anii imediat următori Revoluției din 1989 e depășită ulterior de o populație brașoveană și sibiană care tinde tot mai mult să nu se mai diminueze (de la -9,5% în 2002, la -7% în 2011, la -0,5% în 2021; respectiv de la -7%, la -6% și la -2%). În schimb, descreșterea arădeană persistă, iar cele două județe din centrul Transilvaniei ajung să se situeze chiar înaintea Timișului, sau, în cazul Brașovului, în fața Iașului și Clujului.

Cât despre celelalte județe din regiunea de dezvoltare Vest, Caraș-Severin și Hunedoara, scăderea este mai puternică, dar și mai uniformă de-a lungul celor patru recensăminte postdecembriste (1992, 2002, 2011, 2021).

Misiunea de a detalia și de a afla cauzele acestor evoluții este una exhaustivă. Istoricul trebuie să țină cont în demersul de cercetare, printre altele, de direcțiile mortalității, de sporul natural, de impactul poziției geografice, de mișcarea migratoare, de legătura cu socio-economicul (inclusiv oportunitățile profesionale și salariale), de gradul de îmbătrânire al populației. Le poate aborda și din perspectiva structurii etnice sau confesionale, a împărțirii pe grupe de vârstă și nivele de educație, a raportului dintre urban și rural etc

ȘTIRI GUTENBERG

Bodrogu Vechi! Fiii satului! Ediția a șaptea!

Chiar dacă a plâns liniștit Cerul dintre ape, la amiază de Sântămărie Mare, a fost sărbătoare! Satul și-a strigat fiii la mal de Mureș ca o caldă și sfântă îmbrățișare de suflet! Pentru că acasă e Masa amintirilor! Intervenția mea a fost una a raspântiilor, în timpul de când

mă strigă vremea Fiu al satului Bodrogu Vechi! Mulțumesc!

Astfel, s-au perindat la fereastra cu ochi de închinare, oficialii, domnul primar Petru Antal și domnul viceprimar Miodrag Stanoiov, director Casa de Cultură, doamna Eugenia Ponta Pete, domnul Gheorghe Rancu, fiu al satului, dr. cerc. la Academia Timișoara, Ioan Hațegan, Ioan Vasile Marcu, delegații din Valea Timocului, delegații de la Editura Castrum de Thymes Giroc, Ana Boer de la Uzdin, Gabriel Bereș, Pecica, Petru Panduru, solist, Aurel Bancu din Timișoara, iar cântările și jocurile din scenă, de Banat, Pecica sau Țara Gugulanilor, au fost o explozie binefăcătoare. Sunt clipe care fac din momente înălțare spirituală!

Evoluția artiștilor din Pecica și din Caraș a făcut dovada emulației și a sinestezicului. O întâlnire reușită cu frumuseți umane! Ca fiu al satului dintre ape fac o reverență organizatorilor și le mulțumesc pentru invitație! Felicitări! Eugenia Ponta Pete, Delia Chevereșan, Gheorghe Rancu! Onorată de revederea cu Bunicutele Uzdin și delegația din Uzdin/Vasile Barbu. Tuturor artelor de pe scenă, Cenaclului Lucian Emandi, un gând senin precum felia de colac sau pită moale de Pecica!

LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA

PALATUL BOHUȘ- UN FAR SPRE BULEVARD

Mihaela Livia POPA

Să ne continuăm periplul imaginar dar bazat pe istoria orașului nostru drag. Dacă data trecută am mers la Teatru, ne-am bucurat de prezența Impăratului Franz Joszef, astăzi mai faceți câțiva pași, traversăm niște ani, ne aflăm la începutul celui de al doilea deceniu al secolului XX și descoperim unul din Palate Aradului.

Palatul Bohuș așa cum îi zice și numele a fost construit la comanda baronului Bohuș iar cel care s-a ocupat de proiectarea și supravegherea construcției a fost unul din marii arhitecții ai Aradului, Ludovic Szantay. Dacă zidurile ne-ar auzi și ne-ar vorbi ne-ar spune cam așa.

1911

Casa Baronului Bohuș la Șiria.

„Am auzit de un loc fain în Arad unde am putea să ne facem o casă mare, cu tehnica asta nouă, am auzit când am fost la Viena că povesteau Irma și Katalin cum se pot pune planșee de beton pentru a fi mai rezistentă casa

Serios? Despre asta vorbiți voi când vă ocupați de pregătirea mesei, de supravegherea cumpărăturilor? Da, că noi mereu adunăm datele și vi le dăm vouă" Cam așa a încolțit în mintea lui Bohuș că va face el un asemenea palat, terenul era, vechea lor casă cerea cum ar zice tinerii de astăzi, un upgrade, o îmbunătățire.

Zis și făcut, a mers la Arad, s-a întâlnit cu Szantay, acesta era deja preocupat cu proiectarea unui edificiu de care vom vorbi altădată.

„Crezi că putem face ce spunea nevasta mea? Aș vrea să avem lifturi în interior, să avem spațiu pentru ateliere și un cinema

Rezolvăm, fac câteva schițe, ne vedem și decidem de comun acord ce și cum, căutăm meșterii, dăm bătaie și vom rămâne în istoria locală

Da, da. Că vom avea un Palat care va sta ca un far spre Bulevardul asta fain, că tot ne duce cu gândul la Champs Elysee-ul din Paris

Categoric că va fi un reper pe harta viitoare a orașului"

1912

„Uite ce faină casă se face aici. E a familie Bohuș, așa-i?

Da, era o casă mai veche a lor, acum am înțeles că va fi ceva grandios, gen un palat, cu lift, cu cinematograf, cu spații pentru comercianți, un mic orășel, de-a dreptul"

1913

„Draga mea, am reușit, unde ce bijuteria a făcut Lajos, o să fie un model pentru alte palate ale Aradului, acuși o să vină și lumea la film.

Da, dragul meu, de acum o să vină lumea aici, mai aproape nu vor mai merge până la Budapesta sau Viena"

Dialogurile continuă, noi ascultăm și ne bucurăm de moștenirea lăsată de cei ca familia Bohuș. Astăzi Palatul atrage privirile, te face să vrei să îi cauți povestea, să o spui și altora pentru că istoria este o poveste care ne unește și ne face mândri că suntem cetățenii unei urbe.

LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA

TURNĂTORII DE CLOPOTE

Gheorghe HODREA

Între obiectele de cult dăruite bisericilor din Episcopia Aradului de către credincioși, preoți sau episcopi sunt și clopotele. Obiect de cult de mare însemnătate, clopotul, marchează sonor viața credincioșilor dintr-o parohie. Astfel, clopotul cheamă la slujbe, punctează momentele cele mai importante ale serviciilor divine, anunță trecerea la cele veșnice a viilor, readuce în amintire chipurile morților, măsoară timpul marcând sonor momentele zilei și ale nopții (rol de ceas sătesc public), anunță primejdiile (războiul, focul devastator, inundațiile, bolile contagioase necruțătoare, năvălirea altor popoare), împrăștie norii, “cheamă” ploaia, ... toate aceste fiind posibile prin îndemânarea clopotarului atent ales de către comunitatea parohiei și retribuit uneori în bani alteori în cereale.

Pentru a reda sunetele muzicale cât mai fidel, producătorii clopotelor foloseau formule doar de ei știute care vizau atât forma acestora, tehnologia turnării precum și compoziția. “Metalele din care se turnau clopotele erau arama (77-80%), cositorul (20-23%), mai rar oțelul și bronzul, material greu de procurat.... Tonul clopotului atârna de la forma lui și de la proporția dintre înălțimea, cuprinsul și grosimea pereților”.

Pentru comunitatea religioasă, clopotul avea și are și în zilele noastre mai multe funcții. Astfel, “delimita ajunul unei sărbători religioase sau începutul și fazele prin care se trece la sfintele slujbe; anunța în viața satului moartea unui membru al comunității locale sau din cele învecinate; marca în memoria enoriașilor timpul scurs de la trecerea lui la cele veșnice (6 săptămâni, 6 luni, un an); anunța o invazie; bătea «într-o ureche» anunțând un incendiu la casa cuiva. Tradiția atribuie clopotelor calitatea de a putea îndepărta vijeliile și furtunile care se abăteau asupra hotarului, practică întrebuințată și astăzi, atât în satele de pe vale Crișului Alb cât și în cele de pe valea Mureșului”.

Avându-se în vedere deosebita însemnătate spirituală a clopotului, acesta, înainte de a fi montat în turnul bisericii, este sfințit și binecuvântat de către episcopul locului sau de către delegatul acestuia (protopop sau preotul parohiei) la sfârșitul Sfintei Liturghii, în cadrul unei slujbe solemne la care participă toți credincioșii parohiei împreună cu dăruitorii și oficialitățile locale. Date despre istoria clopotului în Ținutul Aradului apar destul de târziu, de menționat însă că “cel mai vechi clopot din aceste părți despre care avem informații, este cel din 1722 donat bisericii din Cicir de căpitanul sârb Simeon Radocanachi și are următoarea inscripție: «Acesta clopotu asiadia Simeon Radocanachi capetanului Cicirului înfrumusețiatu mucenicu George v.v.i. O anno 1722»”.

Începând din anul 1840, cele mai multe clopote ale bisericilor din Ținutul Aradului au fost turnate în Arad, în atelierele turnătoriei Frideric Honig. Mai apoi,

începând din anul 1880, parohiile din Ținutul Aradului au comandat clopote atelierelor turnătoriei lui Antoniu Novotny din Timișoara. Dovadă că atelierelor acestor două fabrici de clopote erau la mare căutare, sunt clopotele cu inscripțiile producătorilor, aflate în multe din bisericile din Ținutul Aradului. Oferta precum și serviciile oferite cumpărătorilor sunt pe larg prezentate, spre exemplu, în reclamele din paginile ziarului “Românul”, apărut Sâmbătă, 16 Novembre 1912. Astfel, Frideric Honig – turnătorie și fabrică de clopote, situată în Arad, str. Rakoczi, nr. 11-29, premiata în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat, își prezenta obiectul de activitate după cum urmează: “Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții se – recomandă clopotele sale cu patent ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc – se face o economie de 20 – 30 percente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni – la dorință se trimit gratis”.

Premiată cu medalia cea mai mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896, “Turnătoria de clopote. – Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA – FABRIC. Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în or ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare – Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară – ca violin – cu găuri ca figura S și au un ton mai intensive, mai adânc, mail impede, mai plăcut și cu vibraire mai voluminoară decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 klg, este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. – Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, - spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut – ca și spre turnarea de toace de metal. – Prețuri-curente illustrate trimit gratuit”.

Parohiile arădene, au cumpărat clopote și de la fabrica lui Josif Biszak din Ghioroc. În turnătoria acestuia au fost confecționate clopotele parohiilor: Beliu (un clopot, în anul 1929), Drauț (două clopote, în anul 1933), Pâncota (două clopote, în anul 1922), Honțișor (un clopot, în anul 1930) și Brazii (un clopot, în anul 1931). O altă turnătorie de la care au fost achiziționate clopote pentru câteva dintre bisericile arădene a fost Fabrica de clopote “Oituz” din București. De la această fabrică au achiziționat 2 clopote în anul 1924 credincioșii bisericii din Camna, în anul 1925 locuitorii din Ostrov au achiziționat 2 clopote iar în anul 1926 locuitorii din Fiscut au achiziționat tot 2 clopote. Locuitorii din parohia Pilu au cumpărat în anul 1922 trei clopote a căror proveniență a fost înscrisă în Inventarul parohiei ca fiind - “Fabrica Nicolae Ionescu, București” (denumirea exactă fiind - „Atelier Le Maitre din

Bucuresti - Fabrica Romana de clopote, policandre si sfesnice bisericesti - Nicolae Ionescu - Furnisorul Curtii Regale”).

Importanța clopotelor a fost sesizată și de către regimul comunist instalat la noi în țară după anul 1944, cu precizarea că nu interesa funcțiile lor spirituale, nici cele ce țin de rosturile acestora în păstrarea ritmicității vieții cotidiene a enoriașilor ci atenția era îndreptată spre a preveni posibila folosire a clopotelor pentru ridicarea și chemarea locuitorilor parohiilor la proteste, urmare nemulțumirilor generale care ușor, ușor, începeau să se facă simțite. Dacă la început nemulțumirile față de regimul comunist vizau sistemul doctrinar în sine al acestuia iar persecuțiile au fost îndreptate spre pătura de intelectuali ai societății, mai apoi împotrivrile față de sistemul instalat s-au generalizat extinzându-se și în comunitățile rurale măcinate de prigoana colectivizării forțate. În astfel de situații create clopotele erau considerate mijloace real periculoase și la îndemână putând genera oricând primejdii care să atenteze la “stabilitatea națională, integritatea statală și desăvârșirea misiunii de de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate”.

Pentru a avea sub strictă supraveghere atât numărul de clopote cât și clopotarii bisericilor parohiale erau solicitate rapoarte oficiale amănunțite în care preoții trebuiau să treacă date exacte și controlabile. O astfel de situație a fost înregistrată la Protopopiatul Ortodox Român Arad în anul 1970, cu numărul de înregistrare 1142/1970 și datată ca fiind întocmită la 7 august 1971 – “Tabel cuprinzând datele întocmirii lucrării pe linia apărării Locale Antiaeriene”.

La prima vedere s-ar putea crede că situația solicitată era necesară, așa după cum reiese din titlu, în vederea unei bune organizări în caz de un presupus atac aerian. Datele solicitate și în special exactitatea acestora ne duc cu gândul, însă, la o cu totul altă abordare a problemei. Intenția autorităților era de fapt aceea de a ține sub observație și control atât inventarul clopotelor cât și personalul bisericesc deservent. În acest sens situația întocmită a cuprins date din parohiile arădene, după cum urmează: Localitatea; Locul de instalare al clopotelor (Denumirea bisericii, locul unde se găsește / str. și nr.); Personalul care acționează clopotele (Numele și prenumele, str. și nr. unde locuiește); Cum poate fi anunțat și de cine (La telefon, Prin agenți); Modul de acționare al clopotului; Nr. clopotelor; Obs.

Paginile protocoalelor sinoadelor Eparhiei Aradului abundă în dăruiri de clopote, semn că rolul și rostul clopotului au fost bine înțelese din totdeauna de către cei ai căror vremelnicie a fost marcată prin ritmicitatea și continuitatea transmisă de acesta.

CÂNTEC PROPRIU...LA "CÂNTEC" FIGURAT DE CE SCRIU FEMEILE...

Florica R. CÂNDEA

Context :

Trăim într-o lume, în care, apariția unei cărți poate produce bucurie, referințe sau colaterale verbalisme.

(Pre)textul acestui volum este "Cântec"(omonimie în titlu), apărut la Editura Napoca Nova, Cluj, 2023, autor Ileana Corina Ciuraș.

Despre carte:

Cuprinsul este structurat pe trei capitole și însumează peste o sută de pagini. Cântecul religios, cântecul patriotic și cântecul de leagăn, sunt componente ale ideilor exprimate de autor.

Volumul se deschide cu un motto ca o "Ars poetica" (imnică adresare de bucurie la ivirea acestui "Cântec" de către autor). "Acesta este un cântec al fericirii /răsărind dintr-o inimă simplă"...(de fapt și coperta IV conține poemul de început).

Partea întâi conține douăzeci și șase de poeme, cu titluri filtrate prin prisma înțeleșurilor creștine (mutate în personale credinți). "Inima îmi cântă liberă și veselă/ că am ajuns acasă". Un "Cuvânt de mulțumire" încheie prima parte.

Partea a doua stă sub faldul odei și al slavei (în)Cunun(înd)simțăminte de apartenență la țară și pământ...cu istoria „ în copitele cailor"... Ne este propus spre lecturare un număr de treizeci și patru de poeme, care se încheie cu "Răspuns"... „le-am dat cuvintelor coroane".

Partea a treia este una a elegiacului idilic, ancorat în adevărat cântec smuls din "Cântec de leagăn"(treizeci de poeme). Nu e doar pretextul mierlei, care ademenește săbii în suflet, ci este sensul și anatema unei vieți, care a ales să dea glas prin catrene, unei existențe măcinate de suspin, pentru că "În portul primei sărutări e liniște senină".

Cartea cu nume de "Cântec" (mai)conține, pentru început, o pseudoprezentare "Despre mine"și pentru final "În loc de Postfață" (Despre lucruri simple).

În loc de concluzii :

Parafrazând, Cântecul / ce-ades îl cântă Ileana Corina Ciuraș e cântecul sufletului bătuit de migrenele unei creații feminine arădene. Paralelismul celor trei teme este ancorat eului liric, care își coboară seva în interiorul imaginilor descriptive, iar un banal cântec de mierlă, îi conferă autorului, note nostalgice .

Poemele nu sunt nici manifeste, nici canoane, sunt simple confesiuni și meditații lirice proprii.(devenite sensuri și predilecte emoții personale aici).

ANALFABETISMUL FUNCȚIONAL AL SPIRITULUI

Claudiu Denis CHIȘEREU

Gândurile nu-și regăsesc glasul decât atunci când anii ce s-au scurs în urma lor le-au preschimbât mai degrabă într-o proiecție a unei ființe ce nu mai sălășluiește în noi, față de care ne-am dedublat, în evoluție ori involuție. Așteptările pe care le avem de la gândurile noastre sunt dintre cele mai înalte. Iar asta îndeosebi când alegem, cutezăm să păstrăm eternității imediate esența gândurilor ce ne definesc ori ne vor fi definit, cu toată mirarea revederii cu propriile perspective trecute. Încercăm să înglobăm, să fim expresia unei trăiri dincolo de aparența timpurilor cărora, vrând, nevrând, ne asociem măcar drept participanți pasivi, observatori tăcuți ai unei traiectorii societale, ori poate drept participanți activi la înrâurirea unui destin astral personal, la o evoluție detașată timpului liniar.

Ne legăm de amintiri, le transpunem în adevărate tributuri aduse existenței noastre pământești, necunoscând nici măcar măsura în care memoria este capabilă a capta trăiri dincolo de subiectivismul inerent, existând riscul depășirii astfel a nuanțelor obiectiv necesare înțelegerii în profunzime a interiorității, a vieții dincolo de ființă.

Vrem să identificăm străfundurile interiorității, să spargem zăvorul ascuns, să reconstruim din nimicul originar. Nici o clipă mai târziu însă, sesizăm copleșitoarea deplinătate a unui alfabetism funcțional ce cuprinde trăirea sufletului, paralizând imbolduri interne, precum izbiturile unor imense valuri ce de milenii risipesc, în implacabila scurgere a acestui timp individual, tendința către increat. Atingerea increatului aș echivala-o cu disiparea ceții ce învăluie trăirea deesențializată, în cadrul căreia ritmurile organice nu-și mai găsesc locul.

Iar această întregă încleștare a rațiunii cu simțirea ne face să credem că a noastră căutare vizează a identifica semnificație acolo de unde ea nu răzbate. Și atunci, în speranța unei regăsiri, începi a crede că acel alfabetism funcțional al spiritului, ce-l credeai a-ți paraliza simțirea, nu-i în fapt decât chemarea la a permite imaginației să umple golul ce rămâne după atâtea trăiri neînțelese și cuvinte nerostite. Căci acolo unde uzul rațiunii devine uniformitate, șablon de care nu te poți dezice, salvarea de lipsa unei educații spirituale poate surveni prin intensitatea și sinceritatea trăirii, prin depunerea tuturor diligențelor necesare unei neîntinări a spiritului. Nu în ultimul rând, toate acestea se condiționează de cultivarea insașiabilei și totodată nesăbuitei fascinații a necunoscutului care, deși te poate distruge și este contrară instinctului de autoconservare (care este în aceeași măsură garantul placidității existenței), poartă adeseori și marca înălțării însăși a umanității (dincolo de destinul individual, propriu) către sferele înalte, dezirabilă expresie a năzuințelor colective.

Spre exemplificare, urmăream, la operă, cum vibrațiile flauturilor dădeau naștere unor proiecții auditive într-atât de tainice și adânci, încât sunt încredințat că

sferele cerebrale ale mulțimii întregi vibrau la unison, sub imboldul unei interpretări impecabile a unei balade de-ale lui Ciprian Porumbescu. Și cum s-a ajuns oare ca acea clipă să ne fie dată, nouă, auditoriului, dacă nu prin nesăbuiința aceluia care, cu secole ori milenii de-a rândul în urmă, a sculptat bucata de lemn a ceea ce avea să devină dintâiul flaut? Căci bunăoară acela nu putea cunoaște dacă sunetul produs de acel flaut avea să marcheze oficial începutul unui război între oști vrăjmașe, ori să fie alinarea și regăsirea unor suflete care aveau să se adune în imense amfiteatre, care să confere noi valențe sunetului original, veșnic reînnoit, al celui dintâi flaut. Iată deci, sferele înalte nu sunt rezervate numai unor inițiați, ci pot fi rodul unor experiențe colective, unei reconectări comune la esențial.

Dar dilema analfabetismului funcțional spiritual revine cu aceeași intensitate, în cadrul aceluiași eveniment. Între piesele ce au încântat publicul, dirijorul interpreta dramatic poezii, transpunându-le într-o tiradă de trăiri ce părea a friza absurdul, dacă optai să te bizui cu încăpățănare pe vocea rațiunii, investind cuvinte cu semnificații imediate, accesibile, aparente. Ori, astfel de semnificații nicicând nu le-au fost menite de însuși autorul lor. Și totuși, consider că greșeala nu constă în a atribui alt înțeles decât cel inițial creat de autor, ci în nesocoti și ignora impresiunea spiritului autorului ce animă cuvintele așternute cu atâta migală și trudă, atunci când ochii sufletului acestuia imortalizau ceva ce nicicând nu va mai fi dat nicicui să simtă ori să vadă.

Individualitatea trăirii și a interpretării nu ne poate lăsa insensibili față de mobilurile creatoare inițiale, tocmai prin prisma faptului că potențialul creator constă într-o amplificare a experienței primare a autorului, chiar dincolo de limitele imaginabile acestuia.

Linia fină dintre aparent și eferent rămâne ca fiecare să o intuiască pentru el însuși, însă ce merită punctat în final este că stringența chemării către interiorizare în timpurile noastre (de care alegem, în final, să nu ne dezicem, spre a le putea înțelege și impacta în profunzime) decurge dintr-o îndatorire a spiritului, și anume aceea de a nu se lăsa purtat în voie de valurile schimbării, ci de a reprezenta schimbarea prin sine însuși și prin a sa reacesare ocazională a adevărilor universale, subtilizate în cele mai improbabile și surprinzătoare forme.

ÎN DIALOG CU GALINA MAZIĆ, JURNALISTĂ A POSTULUI DE RADIO NOVI SAD

Teodora SMOLEAN

Jurnalismul m-a ademenit

Emisiunea culturală „Radiospectru” a Postului de Radio Novi Sad, a cărei autoare e interlocutoarea noastră de săptămâna aceasta, Galina Mazić, își are ascultătorii săi fideli, având o concepție captivantă cu relatări și oaspeți interesanți. Cât de greu este de realizat o asemenea emisiune, care este viziunea sa asupra jurnalismului, se mai respectă astăzi talentul și valoarea... sunt câteva subiecte pe care le-am atins în discuția noastră.

Galina (n. 1968) este o femeie împlinită, a absolvit două facultăți, este mamă a trei copii, bunică, jurnalistă și orice ar face, reușește de fiecare dată să convingă, demonstrând într-un mod excepțional că poți să îți păstrezi delicatețea și în același timp să fii fermă în a-ți face cunoscute opiniile - așa încât este un model autentic și o sursă de inspirație pentru noi toate.

Pentru început ne-am dorit să aflăm cine este Galina Mazić cu a cărei voce ne-am obișnuit la Postul de Radio Novi Sad. Am primit următorul răspuns:

- Sunt o femeie obișnuită. În primul rând mamă, bunică. O persoană responsabilă, ceea ce am fost întotdeauna. Tot ceea ce fac, fac din suflet. Poate prea mult perfecționistă, tot ce am făcut în viață merită să fie perfect. Sunt o persoană creativă și rareori fac același lucru de două ori, mereu fac ceva nou. Îmi plac cărțile, obiectele de artizanat, pe care singură le fac, florile și să călătoresc – precizează Galina.

Originară din Republica Moldova, a absolvit cu succes două facultăți, una în orașul Balt din Moldova și una la Novi Sad. Astăzi Galina poate fi mândră că deține diploma de filolog și cea de profesor de limba și literatura română și vorbește limbile română, sârbă, franceză și rusă. Destinul ei a fost să-și părăsească țara natală și să se stabilească în Serbia. Aici și-a întemeiat o familie, a devenit jurnalistă de radio și realizează emisiuni inedite cu oameni și evenimente interesante.

Dar, înainte de a veni în Serbia, Galina a muncit ca asistentă a educatoarei și apoi și ca educatoare în câteva creșe din Moldova. La Novi Sad a desfășurat o activitate bogată. În perioada anilor 2008-2015 a fost colaborator și traducătoare a revistelor „Europa” și „Prichindel”. Timp de un an (2012-2013) a fost traducătoare la proiectul „Paleta” a RTV Voivodina, după care era angajată la câteva firme: „Altom” (2014), „Tape NS group” (2015, 2016), „Global Pack Hungari Kft” (2016-2019), „Paradox consulting d.o.o.” (2019-2020) pe post de comercialistă, manager sau operator în relația cu cumpărătorii.

Afirmă că jurnalistică a ademenit-o, fiind o profesie în care se cere creativitatea, spirit de aventură, excesivitate. Este de părere că acestea trebuie să fie caracteristicile unui jurnalist.

- Când faci ceea ce îți place ai senzația că poți mișca munții din loc. Așa se întâmplă în viață, nu alegem noi totul, ci viața ne alege pe noi. Tot așa radioul m-a ales pe mine. În

viața lucrurile nu se întâmplă fără nici un rost. Îmi plac lucrurile întâmplătoare, deoarece ele se întâmplă dincolo de puterea noastră de înțeles. De aceea trebuie uneori să ne dăm pur și simplu la o parte din drumul vieții și să lăsăm destinul să-și croiască drumul. Întotdeauna mi-am dorit să transmit și altora curiozitatea mea față de literatură și de artă.

Pentru a fi jurnalist nu cred că e suficient să faci școală de jurnalist ca să cunoști profesia, cred că trebuie să fii matur, să ai un spirit analitic. Uneori contează și să ai curaj, nu numai cunoștințe – transmite interlocutoarea.

Jurnalistul de radio se poate folosi doar de vocea sa și, în unele cazuri, de diverse zgomote de fundal. El trebuie să își structureze textul în așa fel încât ascultătorul să poată vizualiza știrea folosindu-se doar de informațiile transmise verbal. Cât de difil este de a realiza emisiunea „Radiospectru”, al cărei realizatoarea este, ne spune următoarele:

- Emisiunea culturală „Radiospectru” a Postului de Radio Novi Sad, are într-adevăr ascultătorii săi, atât în țară cât și peste hotarele ei, tocmai datorită conceptului cu un conținut bun, variat și interesant cu oaspeți de pe întreg mapamondul. Efortul depus, dragostea pentru literatură și artă, curiozitatea pentru lucruri necunoscute sau mai puțin cunoscute, au rezultate vizibile. Astfel am reușit să trezesc curiozitatea ascultătorilor.

Nu este deloc ușor să concepi și să realizezi o emisiune de acest fel. Necesită, mai întâi de toate, multe cercetări, terenuri la fața locului, dialoguri, după care urmează partea tehnică, montajul. Mă străduiesc ca întotdeauna să aleg subiecte pe care le consider potrivite pentru a fi pe placul ascultătorilor. Și dacă emisiunea este ascultată, înseamnă că am reușit – ne spune Galina.

Jurnalismul radiofonic pentru Galina a fost mai întâi un hobby, o pasiune și apoi a devenit o meserie, care conform celor menționate de dânsa trebuie să includă tendințe, rezultate și persoane. În lumea vitezei există un exces de informații și prea puține filtre prin care să se selecteze adevărata valoare. Am întrebat-o în ce măsură ea consideră că se mai respectă astăzi talentul și valoarea

- Valoarea, care este considerată unul dintre cele mai importante criterii de societate a omului, a căzut demult de pe scara pe care cândva era pusă și mult respectată.

După cum a spus cineva „o ființă umană nu se măsoară prin succes, ci prin eforturi”. Prin efort de fapt poate omul crea acel „ceva” pe care îl dăruie altora. Prin eforturi suntem răsplătiți cu rezultate bune. Nici talentul care stă la baza rezultatelor, care o idee o transformă în fapte, nici valoarea, nu sunt apreciate așa cum ar trebui – este de părere interlocutoarea.

Sfatul Galinei pentru tinerii interesați să profeseze în domeniul jurnalismului de radio este să o facă pur și simplu. Nici dânsa nu este ziaristă de profesie. Totuși, în urma unor împrejurări, ea a ajuns jurnalistă, activitate pe care o adoră. Pentru a avea o șansă în acest domeniu trebuie să există o compatibilitate cu această meserie, o gândire profundă, să se depună multă muncă și devotament profesiei pentru a avea rezultate, este de părere Galina. Dacă nu, atunci aveți posibilitatea oricând să vă reorientați în carieră, rămânând cu experiența și cunoștințele acumulate. Nu aveți nimic de pierdut dacă îi dați jurnalismului o șansă, ci doar de câștigat.

LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA

Daniela FORCOȘ-PROPUNE

Biografie de autor

M-am născut la Reggio Calabria în 1951 și locuiesc în prezent la Roma . Ca și scriitor, am debutat în anul 2006 cu romanul „Călătorie în a V-a clasă ”, acest roman având o valoare absolută pentru mine. Determinarea și energia pe care am pus-o în conceperea ,scrierea și editarea romanului sunt legate de căutarea unui limbaj poetic natural și totodată capabil să elibereze naratorul de inhibiții, urmându-și astfel dictatul sufletului și al adevărului.

Dragostea pentru scris, o nevoie primordială de exprimare a personalității mele, mă determină ca și autor sau scriitor, (așa cum îmi place să mă definesc) să-mi pot exprima emoțiile și sugestiile în timp ce povestesc.

Poezia mă fascinează și astfel am început frumoasa mea călătorie în versuri, încurajat fiind și de recunoașterile calitative obținute treptat dar mai ales din dorința înnăscută de a mă dărui prin scris, altora

În iunie 2010, a fost publicat primul meu volum de poezii „De îndată ce va înceta să plouă ” (Edizioni Global Press Italia) iar în 2023, a fost publicat un alt volum de poezii „Tăceri și apropieri” (Città del Sole Edizioni), cu care am obținut Premiul Ibico Anassilaos

Printre cele mai importante premii aș dori să amintesc,, Floarea de Aur" la -Premiul Florența - în 2009 și 2022

De asemeni și Premiul Special al Președintelui Juriului Federico Moccia în cadrul Premiului Literar,, Poesis" 2023.

Câteva dintre textele mele sunt publicate în diverse antologii la nivel național și internațional

Magie

Cu mult înainte să fii amintire ,
vom încerca să subjugăm timpul
punând în mișcare garnizoane de poeți
și trupe de recruți romantici.
Între timp, tu, frumoasa mea
rămâi printre magiile acestei după-amiezi,
furată zilei ,de zgomotul străin
de strânsorile zilei de mâine.
Ne vom permite doar o oră
pentru a aștepta ,ca seara lin să coboare
și să sculptăm în maiestuoasa Lună
muzici celeste , ale muzelor complice.

Vom prinde stele multe
și izolate le vom tine în celule sigure ,
ca ele să poată să reziste în timp,
melancoliei , care ne va apăsa sufletele.
În cele din urmă, vom înlătura cerul
și câțiva îngeri de rea voință,
gata să se prăbușească peste perne
așa încât să pornească alarma !

© Aurelio Zucchi
material tradus și adaptat în
limba româna de Daniela Forcoș

POETUL

(un gând la întâmplare)

Daniela Forcoș

Nu știe despre ce să scrie astăzi poetul,
în trecut scria despre iubire:
un bărbat, o femeie... era inspirat.
Dar astăzi cuvintele nu ies la iveală,
doar amintiri și temeri voalate se fac simțite în suflet.
Și în timp ce obraji i se umezesc, face un efort enorm,
să nu admită, că lacrimile care îi împodobesc chipul,
sunt perle care au izvorât din durerea și curajul
cu care a trecut prin toate anotimpurile .
Privește cerul, privește în jur ...
oameni grăbiți și mașini zgomotoase taie aglomeratele străzi.
Câtă grabă, Doamne câtă grabă!
Ochi atenți, cuvinte amare și dulci,
bărbați și femei plictisiți învăluți în fumul unei țigări... Și-atât !
„Și dragostea?" se întrebă pe el însuși poetul.
Acum știe, că nimeni nu i-ar înțelege emoțiile,
când uneori în noapte, în tăcerea-i adâncă ,agonizează,
ori ca un far venit din cer, descătușează inimi
și luminează viața celor care îi citesc scrierile.
Cu sufletul gol și ars de dubii,
se întoarce agale la măsuta din colțul odăii,
și în genunchi se-așează ca într-un lăcaș sfânt.
Acolo-i bucuria și tristețea, acolo-i pana veche, foaia și tușul.
Nimic nu se aude, nici frunza arămie,
nici ramul amorțit nu bate astă-seară la fereastră,
doar inima i se aude și lacrimile care-i curg
în timp ce mâna scrie-agale.
Și scrie despre tot ce n-a putut rosti,
că să rămână undeva o carte,
pe- un raft de lemn de vreme scrijelit,
cu perle de cuvinte din tânguiți sculptate;
din anii care au trecut în grabă...
Câte lacrimi în ochii poetului!

ARICIUL CU UN PICIOR SCRÂNTIT

*Scenariu pentru teatru de păpuși
după fabula lui Marcel Breslașu*

Mihaela ANDREI

Personaje:

*Ariciul, iepurica, vulpea 1, vulpea 2,
alte personaje la alegere*

Recuzita:

*joben, baston, ochelari pentru arici,
tușișuri etc.*

Muzica (*dispoziție matinală - acordeon*)
*(trece ariciul îngâmfat; apar două
vecine)*

VULPEA 1

Știi? Mare om ar fi ariciul
dacă n-ar avea un viciu:
Prea se vede însemnat!...
Prea se crede... împărat!

IEPURICA

Și prea umblă înțepat.
Da...! Trece alaiul lui pe uliți
Străjuit de mii de suliți!
Și pe cine întâlnește...
Hait! Îl ia la trei păzește:
Uite-l că trece din nou!

Muzica (*dispoziție tensionată*)

ARICIUL (*îngâmfat, către iepurica*)

Dă-te încolo și fă-mi loc
Că acuma mă fac foc
Și ai să zici că n-am noroc!
(cele două vecine se feresc din calea lui)

IEPURICA

S-a învățat lumea cu el
Că e răutăcios de fel...

VULPEA

Da! E destul să îl vezi în zare

ca să apuci altă cărare...

Stai să-ți spun o întâmplare

Care nu e întâmplătoare:

Acest arici, mai an, pe vară,

Își scrântise un picior,

Și să vezi... trăgea să moară

Sub o tufă de mohor.

(lateral se ilustrează acțiunea din trecut)

Muzica (*dispoziție tristă*)

ARICIUL

Of! Mă doare! Vai, mă doare!

Și ce sete! Și ce soare!

La o apă curgătoare

Cum s-ajungi în trei picioare?

*(apar diverse alte personaje din tușișuri,
dispuse diferit la paravan; fiecare
reacționează prin interjecții, dar nu se
apropie de el, temători)*

ARICIUL

Fraților, săriți, vă rog!

Nu vedeți că sunt olog? *(se chinuie să
meargă)*

Dau un dinte! Dau o țeapă
pentru un pahar cu apă!

VULPEA 1

Hei, Vlad Țepeș!

Cine crezi că ar îndrăzni
de culcuș să ți se apropie?

Ai uitat că până ieri

Te păzeai cu ieniceri

Care dau să ne împungă

Cât era ziua de lungă?

VULPEA 2

Aferim... bre... ieniceri!

Ne ferim de... neplăceri!

Degeaba plângi, degeaba bocești,

Nimeni nu îți aduce apă:

Toți se tem că... îi tragi în țeapă

Chiar așa bolnav cum ești!

VULPEA 1

Eh! Stai și tu acum pe ace!
Nu îți prea place? (*ariciul se vaită*)
Nu am ce-ți face!

VULPEA 2

Cine a fost supărăcios
Și ursuz și urâcios
Poate să strige până mâine cum faci tu:
„SĂRIȚI... CĂ MOR!”
N-o să sară nici un câine
ca să-ți vină în ajutor!

VULPEA 1

Dar tu, răule arici,
nu ai tovarăși... nu ai amici...
Nici aiurea, nici aici!

VULPEA 2

Poate acum ai să pricepi
când ești jumătate stârv:
Nu există în lume țepi
care au un singur... vârful.
(*ariciul iese târându-se din scenă*)
Muzica (*dispoziție tristă*)
- **SFÂRȘIT** -

Carina A. Ienășel
autumnală

privește-mă printre culorile difuze
ale acestui timp încătușat
în gândurile-atâta de confuze
că nu mai știm ce e, ce nu... păcat.

încearcă-mă în focul suferinței
și vezi de pot să rabd, să plâng, să tac,
iar de nu vrei, învață-mă, mai bine,
cum să trăiesc frumos în acest veac

și când e vremea să-mi transform în spadă
cuvintele și să pornesc pe-un front
atipic, ca o toamnă-n plină vară,
învață-mă să nu regret că mor...

pictează-mă-n nuanțe de lavandă
cum este cerul în crepuscul, iar
de nu îți ies picturile, comandă
un asfințit în tonuri de pastel...

ce mi s-or potrivi ca o mănușă
în infinitul timpului tăcut
ce pare-a se preface în cenușă,
să înțeleg că sunt un bob de lut...

INEDIT

PACEA, O MIREASĂ ALEASĂ

Florica R. CÂNDEA

Oare cât ne mai costă dragostea, un lujer lejer, mă întrebam atunci când aveam zăbrele la ferești de ochi.

Sunt ani de atunci. Sunt atâția încât o jumătate de veac a sfărtecat miez de viață cu tot cu veșminte. Acum, am să mă înglobez în povestea cu o mireasă. Una aleasă! Aveam să o cunosc ca o fragilă în sublim și un nume superb: Pacea! Albul ei decora marmura pereților și lumina ochilor de candelabre. Din punctiformele ei raze, înțelegeam că are doar pentru ea veșminte, că nu cere nimic, însă are doar de oferit!

Lumea ei era peste tot și învăluia un întreg Univers în chip de liniște și litanice zboruri. Doar în chindie, i se amurgea chipul, de la roșul unui apus strecurat de sita norilor.

Odată, la țârm de câmp de cruci, raspântice ore mi-au trebuit să o cunosc. Eu eram Buruiana. Așa mă numeam. Știi, orice mireasă (albă) ocolește buruienile, dar am avut îndrăzneala de a o privi și de a îi vorbi:

- Sunt Buruiana! Mă bucură liniștea ta, ochii tăi care m-au privit și hrana ta, zilnică, care a crescut și alte vietăți comune. Ești albă, vâlul tău curge ca un fluviu de mătase. Apoi, ca o piatră de cremene, mi-a fost vorba:

- Spune, tu, Albă mireasă, în chip de Pace, oare aș putea scrie despre cât ești de mare și doritoare de senin, în toată lumea și în anii care ne vin?

Imaginarul meu a zăcut și a tăcut. Dintre nori de catifea, din care soarele nevăzut nici nu clipea, am văzut fum doar. Ca de plumb, ca de gheață, mă cuprindea o rătăcire. A plecat nevăzut și alaiul Miresei Albe-Pacea. Și muzica ei, de porumbei.

- Maică, aud un geamăt, mă poți scoate la adăpost de lumină? Sunt un prunc pierdut printre moloz de lacrimi. Numele meu este Somnul. Nu mai vreau să dorm. Nici lumea mea care nu mă vede. Și, din ani în ani, ecou de liniști nu mă mai cuprind.

Eu, trecătorul de azi, număr pete negre printre aripi de corbi! Doar Buruiană mă cheamă! De atâta Alb, nici cete de cocori, nu se apropie de Mireasa neagră!

- E război, maică? zic eu, zăcând, Buruiana.
- Ce e cu zgomotul din cer?
- Tună? întrebă spicul înspicat în raze de alt Soare.
- Nu! Trece o altă nuntă!

Peste țări întregi se cutremură cerul. Războiul, mirele Miresei negre, cotrobăie până și la pruncii din leagăn. Le scormonește jucăriile și le sparge baloanele îndreptate înspre porumbei. Noaptea, un alt Martor, se apropie de cele două alaiuri de nunți, dar nu le vorbește celor două mirese. Se apropie cu gene de lună și luceferi de mine, Buruiana dintre două lumi, una de Pace, alta de război și îmi rostește Porunca zilelor de azi:

- Iubiți ziua Păcii, ca o Mireasă albă! Nu ucideți cu războiul și nu purtați veșminte negre, cu vâl de mireasă! Eu sunt Noaptea veșnică! Sunt Moartea!

Cum să nu îndemn să crească flori pe morminte, când Pacea e ucisă de Păsări negre, armate cu aripi de moarte și, așa, visul meu se tulbură în zori de zi, până când o altă Pace va răsări. Ca o Mireasă aleasă!

INEDIT

PACEA, UN LEITMOTIV AL RĂZBOIULUI...

Carina A. Baba

Concurs pentru Premiile anuale ale UZPR, cu tema ÎMPREUNĂ PENTRU PACECa un leitmotiv... pacea, un leitmotiv ciudat, ivit din epoci trecute în istorii. Te duci în clasă, le vorbești unor adolescenți de *păduri pline cu spânzurați și de nopți (de război) pline cu suferință și moarte*, le amintești că România are puțin peste 100 de ani, cam cât ultimul veteran al orașului, care, apropo, își duce ultimele zile într-un azil de bătrâni, uitat de aproape toți. Numai câțiva dintre ai lui, câțiva camarazi își amintesc mereu... mereu... mereu... ca și cum ar fi trăit ei înșiși povestea cumplită...

Un *Harap-Alb*, născut în anul independenței, 1877 să fie?!, niște *Poeme ale luminii*, ivite-n 1919, un *Mistreț cu colți de argint*, de prin 1945... Cât de ciudat e legată lumina de-tuneric...

Ai vrea să transformi operele pe care le ții în minte ca pe niște jerbe pregătite pentru mormintele unor eroi anonimi, în ficțiune pură, în SF, ignorând că operele SF de azi vor fi realitatea de mâine, dar sperii în amânarea acestui lucru atât de mult încât să nu ajungi să îl trăiești pe propria ta piele sau pe pielea propriilor tăi copii...

Coridoare lungi și întunecate, pustii, deoarece toți elevii sunt în clasele lor, în lumi construite din cifre și din simboluri... Tu pășești înainte fără să îți dai seama că treci de hotarele gândirii, că ajungi în orașul de hârtie, unde fiecare cărămidă din fiecare clădire, fiecare bucată de piatră cubică de pe fiecare stradă, fiecare scândură din fiecare poartă, fiecare ochi al ferestrei, fiecare lucru, până la urmă, poartă inscripții pe care le bănuiești, fiindcă ai mai avut de-a face cu ele, fiindcă nici măcar un poet nu a putut să evite așa ceva, fiindcă *nu trebuie să-l uităm pe cel căzut în război...*

Dar nu poți să scapi doar cu atât, în definitiv, literatura și istoria sunt cele două aripi ale îngerului, nu poți pluti, nu poți zbura în absența uneia, alteia... deși una dintre ele îți e aproape distrusă, fiindcă, nu-i așa?!, literatura poate să fie ficțiune, beletristică (oare cum au putut nemții, cu limba lor zgrunțuroasă, numai bună pentru muzica rock, să aibă un cuvânt atât de frumos, atât de dulce!), dar istoria e realitate pură și doare cinci generații înaintea ta și încă vreo cinci după tine, cel puțin. Asculți, pașii tăi poartă ecoul unor cuvinte: *învățăm istoria pentru a nu o repeta...* și ți se par absurde, și ți se par de condamnat jurnaliștii care te-au anunțat chiar de dimineață că aproape de tine este război, că oamenii mor, că puțin mai depare... un alt război, al urii, stă să înceapă. Dar, vai, ei au spus adevărul, dronele explodează, le auzi, tancurile distrug șoselele, orașele dispar unul câte unul, grâul arde în lanuri, visându-se pâine, oamenii cer ajutor, sunt înfometate și speriați. Brusca... limbile lumii fuzionează, ca-ntr-un Babel invers, ajungând să ne înțelegem într-o limbă universală, a sufletului... Dar numai noi, cei mici.... Și dacă ieri nu ne mulțumea nici cel mai sofisticat fel de mâncare, azi suntem recunoscători pentru o coajă uscată de pâine, și dacă ieri ne credeam dumnezei, azi ne dăm seama că viața noastră nu e mai mult decât un bob de grâu carbonizat, lanurile aurii (ale copilăriei) devenind un câmp de luptă. Și totul s-a petrecut ca într-un vis... și tu crezi că încă visezi și aștepti să

sune alarma ceasului, te agiți în somn, intuind că o altă alarmă te va trezi... *all arme, la arme...*

Aștepți gloanțele acelea inventate de curând, care, odată ieșite de pe țeava mitralierei, împrăștie peste tot semințe de flori... și îți dai seama că acestea chiar sunt luate dintr-un roman SF și postate fără citare, fără autor... plagiat autentic, cu scopul de a-i induce în eroare pe ultimii inocenți ai Pământului... constatarea această seamănă cu o tăietură de baionetă pe obrazul tău...

În supermarket, afișe imense, îndemnând la reciclare, la protejarea naturii. Mă întreb câte miliarde de peturi echivalează cu o rachetă balistică?

Ora Pământului. Stingem pentru o oră lumina... Miliarde de oameni stingând miliarde de lumini... în balanța lumii, toate aceste miliarde de oameni și miliarde de lumi fac exact cât un fulg, de zăpadă sau din aripa unei păsări... un taler tinzând spre cer... Pe celălalt taler, un tanc, un singur tanc ne duce până-n măruntaiele pământului, lut suntem – în lut ne vom întoarce...

Ziua Mondială a Păcii... Eseuri despre pace... minunate povești, minunate desene, minunate gânduri... dar, vai, azi, când mă gândesc la acest lucru, s-au împlinit 599 de nopți de război, iar Șerehezada mai are de dus câteva sute... Astea pe un front, fiindcă pe un altul, puțin mai departe, pe-acolo pe unde Dumnezeu a umblat desculț... au trecut doar 9 zile... din acest episod, al acestui serial ce rulează de două milenii...

Copiii cer să sune Clopotul Păcii! E dreptul lor! E dorința lor! Cine-i aude?

„Învățăm istoria pentru a nu o repeta”, dar, ca o ironie a sorții, ne învățăm în cerc, repetând la nesfârșit aceeași istorie, șoareci prinși în cuștile orgoliilor, răbindu-ne pe noi înșine și pe ceilalți, ucigându-i, ucigându-ne, în sângele nostru clocotind sângele lui Cain...

FLUTURI ȘI FULGI

Ileana CIURAȘ

Pe umerii firavi se-așează alene
Păsări măiestre cu ciocul de aur
Aripile lor sunt ample antene
Fluturi și fulgi agonisind viu tezaur

Pe umerii firavi se-nfiripă vise
Păsări măiestre cu ochii de foc
Aripile lor sunt ferestre deschise
Fluturi și fulgi îmbiind tainic joc

Pe umerii firavi se-odihnesc lin
Păsări măiestre cu triluri de soare
Aripile lor sunt lăstari de senin
Fluturi și fulgi crescând vie chemare

Pe umerii firavi se-ntemeiază idei
Păsări măiestre cu zbor infinit
Aripile lor sunt împlinirii temei
Fluturi și fulgi țesând dar desăvârșit

Pe umerii firavi se-adeveresc destine
Păsări măiestre cu eterne vibrații
Aripile lor sunt creației adamantine
Fluturi și fulgi dantelând vii intonații

EVENIMENT

În loc de mărturisire, o cronică: **TEZAU UMAN VIU LA UZDIN VOIVODINA SERBIA**

Florica R. CÂNDEA

Toamna, ca o zână a melopeelor și doamnă a cucurbitaceelor, a adunat în satul bunicilor numite „[Bunicutele Uzdin](#)” o lume a valorilor perene care sfidează timpul și îi redă identitatea. La Uzdin, capitala românismului din Banatul orfan, am însoțit „Casa Bodrogană” la două evenimente demne de spirit și valențe.

Sărbătoarea cartofului, cel mai frecvent aliment (ediția a noua) și Curcubeul etniilor (ediția a cincisprezecea), cam cum ar spune moderna expresie „2 în 1”, a adunat o lume (ne)bună a satului pur românesc Uzdin, să guște din moșteniri culinare, dar și etnovalorice de o rară simțire.

Doamna Ana Boier este o flacăra care arde atât de mult, încât în jurul ei naște îndumnezeire. Este vorba de Asociația „[Bunicutele Uzdin](#)”, acum, la 20 de ani frumoși, puși în slujba imaterialului numit patrimoniu.

Am fost și noi la această poveste, să depănăm din Casa Bodrogană (prin Delia Chevereșan, Marcela Ponta și Adrian Ponta) un fir de ceea ce această Casă Bodrogană de la mal de ape sfâșiate de „pustiu viu”, deci să depănăm fir de cosele și fir de tradiție.

Primirea noastră cu pită cu unsoare și patiserie locală a dat un plus emoțional de frățietate! Păretarele și prosoapele ori fețele de masă expuse, precum și ustensile casnice pentru tradiția tăierii porcului au adunat la stand „ochi și urechi”. Cu atât mai mult cu cât pita de Pecica cu sare mergea bine cu jumări proaspete ori pogăcele cu jumări și plăcinte de la Arad. Un deliciu aparte a fost procesul de facere a tocanei cu crampe și a fierberii sub capac /aburi, alături de plăcintă dulce întinsă și rulată ca un fir de mătase, pe o istorie care nu moare. Crumpi în damf! Un brand! Care nu întârzie să ne apropie printr-un grai nealcoș. „Valusche în damf” este brand de Uzdin și nu îl poate nimeni șterge. Toate produsele expuse au avut parfum de memorie și din timpul scurs am tot învățat.

Au fost și momente culturale unice și inedite, care au ochit sensuri și culturi aparte între montaj de copii sau cor bisericesc de femei. Întreaga suflare a satului a stat la umbră și la propriu și la figurat să îi dea soarelui de răpciune un răspuns de uniune și forță lăuntrică a prieteniei. Am însoțit deci Casa Bodrogană, dar am văzut că granițele dor din ecou „Doamne rău le-o fi păcatu’ / la ai ce-or împărțit Bănatu’.”

În această zi, istoria a mai înscris o pagină. 18 standuri au adus o multitudine de etnii (sârbă, slovacă, maghiară, română) sau cum spune doamna Ana Boier: „Nu am crezut că ne vom face atâtea prietenii, cu femei nu numai din Banat, populate de români, ci și din sate din Țara Mumă, de la Arad, Timișoara, Orțișoara, Bodrog, Macea, Teregova, Reșița ș.a” (la această întâlnire a expus și doamna Ioana Șimon Vlad din Sînmartin Macea).

Dar cum tot ce e frumos nu ține... apusul unui soare de vară lungă a dat cuvântul oficialilor prin reprezentanții Consulatului Român de la Vârșeț (ES Daniel Bala,

ministru consilier) și al Consiliului pentru Minorități (Daniel Magdu), alături de care a asistat și Casa de Editură și presă a [Săptămânalului „Libertatea”](#), prin doamna director [Mariana Stratulat](#).

Sunt multe de spus. Panourile au dovedit ce pot face două mâini dibace pentru că la „Bunicutele Uzdin” se învață a se coase, fiind un Atelier de cusut pentru copii. Merite multe! Lume multă în port local, exprimat prin grai străbun. Diplome, medalii și voie bună preț de trei ceasuri ne îndeamnă să spunem că se înșiră relații ca foile de tutun peste Bodrog și Uzdin și se strâng mâini ca pentru împărțășanie prin sfânta liturghie duminicală!

Mii de cuvinte de aici de mulțumire, de ținut minte! Slavă mâinilor de români! O notă aparte a fost considerația domnului Vasile Filip (președinte UZPR, Filiala Arad), care ne-a însoțit cu gândul spunând: „Să mergeți și să reconsiderați aceste legături cu românii din Voivodina pe care le cunosc și le trăiesc de multă vreme și despre care am relatat în calitate de jurnalist cultural.” Și astfel, totul s-a contopit în Voivodina, la ei, românii, într-o cinstită Zilei Limbii române!

În concluzie, esplanada din fața Casei Vânătorilor Uzdin a devenit, pentru o zi, un Teatru al dialogului și o punte între generații. Și ce frumos ritual acela al Valusche în damf! Ca o pecete pe jertfelnicia unor mâini ce nu asudă!

FOTO CLUB ARAD - EVENIMENT

Bienala Internațională a Artei fotografice cu tema „Natura ” - ediția a X-a, de la Sala „Clio” a fost, vreme de două săptămâni, o expresie a frumosului oglindit în fotografie.

În organizarea Foto Club Arad și în prezența unor artiști fotografi expozanți, dar și a altor parteneri și din Bekescsaba (Atelier Foto Marvany) a fost vernisată expoziția, ca rezultat al mai multor saloane bienale și întruniri tematice, de către președintele Mircea Octavian Boran. S-a adresat asistenței și reprezentantul din Ungaria.

Lucrările selectate (în număr de 60 printate, sunt expuse pe simeze și sunt semnate de 25 de artiști), iar în fundalul sălii a rulat un film cu alte lucrări. Pot fi admirate peisaje, flori, păsări, animale, dar și eseuri.

Felicitări tuturor și mulțumiri pentru invitație!

ISTORIA LOCALĂ PE ÎNȚELESUL ELEVILOR DE LA LICEUL SPECIAL „SFÂNTA MARIA” ARAD

Carina A. BABA

„Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții...” (Nicolae Iorga). Cadrele didactice de la Liceul Special „Sfânta Maria” Arad subscriu acestei afirmații, drept pentru care organizează în mod constant activități școlare și extrașcolare cu teme istorice, cu scopul de a le face cunoscută elevilor istoria națională și locală. Astfel, în această zi de însoțit octombrie, prof. Maria Porușnicu (director) și prof. Mariana-Daniela Dihel (director adjunct) au avut bucuria de a fi gazdele unui eveniment dedicat istoriei locale, eveniment organizat în colaborare cu **col (rtg) Sandu Crișan (președintele Filialei Județene ANCMRR „Ziridava” Arad, redactor șef al revistei „Stindard”) și Ioan Tuleu (istoric, consilier editorial al revistei „Stindard”)**.

Elevii din clasele a V-a – a XII-a au participat cu entuziasm la eveniment, rămânând surprinși de câte povești se ascund pe străzile atât de cunoscute lor, povești de demult, dar, totuși, atât de aproape de ei, unii dintre eroii acestor povești fiind încă în viață, iar alții rămânând în amintirea arădenilor prin reportajele realizate și publicate de Ioan Tuleu în volume-mărturii, deoarece arădenii nu trebuie să uite de ei... Desigur, povestea a fost despre eroii români din cel de-al Doilea Război Mondial.

La finalul întâlnirii, col (rtg) Sandu Crișan le-a promis elevilor că va reveni cu drag în mijlocul lor, iar atunci le va aduce și un film documentar de excepție, „Eroii de la Păuliș”, film realizat în 1964, de către Serviciul cinematografic al Ministerului Forțelor Armate a Republicii Populare Române, regia Ovidiu Georgescu. O copie digitalizată a filmului a fost procurată de către Filiala Județeană Arad – „Detășamentul Păuliș” a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” (**președinte col. (Rz) Marcel Lucaciu**), cu sprijinul Arhivei Naționale de Film și a Centrului Național al Cinematografiei.

Elevii au fost încântați de această promisiune, dar, până la următoare întâlnire, au promis, la rândul lor, că vor participa la evenimentele organizate în cinstea eroilor din Arad și de pretutindeni, fiindcă nu trebuie să îi uităm pe cei căzuți în război: „nu-l uitați pe cel căzut în război,/ lăsați-i din când în când un loc liber la masă,/ ca și cum ar fi viu între noi,/ ca și cum s-ar fi întors acasă.” (Nichita Stănescu).

EVENTIMENT

ÎN FAPTUL ZILEI...

Un fapt recuperat sau

De ce pustă, cătun, hodaie sau sălaş?

Florica R. CÂNDEA

Pentru că Omul sfințește locul, sau risipei i se dă florarul .(neținând deloc seamă de etimologiile din limba turcă sau maghiară/ hodaly/szallas ale acestor locuri denumite după specificitate ori trebuință).

Desigur, ne folosim de aceste metafore, pentru a da viață unui fapt în miezul zilei. Un fapt de cultură rurală dintr-o statornicie sau înrădăcinare pe pământ arădean din vatră de bihorean.

Inginerul agronom Liviu Nadiș i-a smuls pământului ultimele petice și a dat suflare unui Punct rural de colecție etnologică și artefacte pe un duleu nu departe de Peregu Mare. Aceste locuri sunt însuflăite în ultima sa carte Lumea nostalgică a sălaşelor de altădată (Gutenberg 2022). Sunt cincizeci de ani de promenadă în câmpurile din jurul satelor Semlac, Pereg, Șeitin, Nădlac, Pecica. O promenadă între patru anotimpuri, al cincilea fiind scrisul, în file de cărți publicate. Profesia de inginer și -a pus amprenta pe meșteșugul scrisului, iar acum utilul s-a îmbinat firesc cu Frumosul. Un Frumos devenit o Casă domesticizată și cosmetizată, la margine de hotar cu țirnaț, tindă , casă de 'nainte, casa de' napoi, ca și altădată, dar pentru un Acum care nu trebuie să mai aibă răbdarea timpului. Un timp care l -a învățat pe scriitorul- poet ,că orice timp are un anotimp! Acum a dat socoteala ariilor în metri pătrați parcurși și scurși, și a inaugurat pentru o altă vremelnice, dar nu zădarnicie, un Punct muzeistic de o certă valoare, nu doar ca amintire, ci și ca documentar- spiritual.

În cuvântul inaugural, de acum custodele acestui inedit loc de pe prispa sufletului, s- a adresat unui auditoriu bine ales și corect desemnat și a punctat ideea și intențiile care i - au fost muză și călăuză. Au fost citați și cinstiți cu numele numeroși donatori ale căror obiecte sunt acum piese de o reală valoare culturală sau necesară în etapele de recompletare ce vor urma.

Oaspeți de seamă au onorat sărbătoarea din faptul zilei: Distinsa doamnă prof. dr. Gallia Butnaru (de la Universitatea Științele vieții Regele Mihai I din Timișoara și, prefațatorul cărții cu titlul mai sus amintit, scriitorul Teodor Bulza.

Un ales oaspete a fost custodele Galeriilor Turnul de Apă Arad, prof. Horia Trută, care a si înmănat o Distincție specială în acest context (în scop de recunoaștere a meritelor și bunelor intenții).

O seamă de colegi specialiști în agricultură, a onorat evenimentul prin prezență, iar deținătorii de alte colecții particulare (Domeniul Ardelenilor Macea prin Ioan Alexandru Ardelean, Bogdan Florian Ardelean), consilierul domnului primar de Macea, Gabriel Bîrsăuan, Casa Bodroga (prin Delia Chevereșan și familia Adrian Ponta), Casa ProPiroKult din Turnu (prin familia Piroška Toth, care a spus: De altfel suntem vechi colegi de serviciu și buni prieteni colecționari și am răspuns prezent cu mare bucurie"), Colecția "Gheorghe Hodrea "de la Sinteza Mare, colecționarul col. Dan Paicu de la Pompieri Arad, simpli privitori, au dat glas de încurajare pasiunii și priceperii inginerului Liviu Nadiș.

Trebuie să subliniem că întreaga familie are un dar de a cultiva și perpetua frumosul (soția Maria Nadiș fiind un pictor al naturii, iar fiica Livia Nadiș, fiind doctor în Literatura română și un estetic al literelor la Colegiul Vasile Godis din Arad). Despre darul oferit în natură și priceperea de a reda arhaicul în plină eră tehnologică au adresat cuvinte de salut și de felicitare Prof. dr. Gallia Butnaru, cei doi viceprimari prezenți (din Semlac, domnul Vasile Cazacu și Pecica, domnul Miodrag Stanoiov), prof.univ, dr. Anton Ilica.

Un adevărat portret al inginerului de ieri și de azi și a personalității celui care este Liviu Nadiș, a fost creionat de prof. Horia Truță care a spus: Îl cunosc pe inginerul

Liviu Nadiș ca un vrednic lucrător al ogorului de rod, la propriu și al ogorului în cuvinte la figurat și îi sprijin acest demers.

În numele Salonului Gutenberg prezent, am adresat câteva fraze privind forța destinului care se confundă cu atemporalul care nu are vârstă.

Înainte de a-i da soarelui din Brumărel, binețe, am cules câteva impresii la cald:

Adina Matei: O zi frumoasă în care am retrăit frânturi din copilăria noastră. Îl felicit pe domnul Liviu Nadiș!

Livia Nadiș: Vă mulțumim tuturor pentru participarea la acest popas și vă asigurăm că nu ne vom opri aici. La sălaș sau la hodaie înseamnă pentru noi Acasă".

În concluzie, harta spiritualității etnografice și a mecanismelor de uz casnic sau gospodăresc a dobândit de azi un nou punct pe câmpul unei geografii culturale: casa cu prispă și acareturi, design de baloți și poame de toamnă ori mai simplu: Liviu Nadiș între poezia inimii și proza experienței cu valoare de simbol!

Avem convingerea că până la o asociere a tuturor colecționarilor nu e decât un singur pas: devoțiune, dedicarea și voința.

Mult succes!

EVENTIMENT

EVENTIMENT COMPLEXUL MUZEAL ARAD

Adelina STOENESCU

Complexul Muzeal Arad, cu sprijinul Consiliului Județean Arad, a organizat la Muzeul de Artă expoziția „Leonardo da Vinci – The Machines. Invențiile unui Geniu al Renașterii”, deschisă publicului până la finalul acestui an. Vernisajul a avut loc vineri, 13 octombrie, ora 18.00, în prezența Excelenței Sale Roberto Sperandio, Consul Onorific al Italiei la Arad, reprezentanților Consiliului Județean Arad și ai Complexului Muzeal Arad.

„Anul acesta Complexul Muzeal Arad sărbătorește 130 de ani de la înființare, prilej cu care oferim publicului nostru evenimente culturale de mare anvergură. Ne bucurăm că am reușit să organizăm, sub înaltul patronaj al Ambasadei Italiei în România și al Institutului Italian de Cultură, această expoziție dedicată geniului etern al Renașterii, Leonardo da Vinci, expoziție care, prin numărul record de vizitatori la nivel internațional, se înscrie în galeria marilor evenimente culturale ale lumii”, declară Bogdan Blaga, directorul adjunct al Complexului Muzeal Arad.

Organizată sub patronajul Ambasadei Italiei în România, a Consulatului Onorific al Republicii Italiene la Arad, a Institutului Italian de Cultură și cu sprijinul Muzeului Leonardo da Vinci, expoziția internațională „Leonardo da Vinci – The Machines. Invențiile unui Geniu al Renașterii” continuă circuitul internațional care a inclus 80 de orașe din Europa, Asia, continentul nord-american, sud-american și Australia, stabilind un record de vizitare pentru o expoziție culturală (peste 20 milioane de vizitatori), înscriindu-se în galeria marilor evenimente culturale ale lumii.

Expoziția cuprinde 45 de modele ale invențiilor proiectate acum 500 de ani de Leonardo da Vinci, una din cele mai luminate minți ale omenirii.

Grupate în 5 categorii: mașinării pentru zbor, mașinării hidraulice, mașinării pentru construcții, concepte pentru manufacturare și mașinării de război, toate aceste minunății uimesc prin ingeniozitatea unui om care a creat în perioada renașterii elementele esențiale ale funcționării multor obiecte utilizate și astăzi în toată lumea.

Cele 45 de modele, realizate din lemn, reproduc fidel schițele și proiectele originale datând de peste 500 de ani, modelele nefiind reproduse în timpul vieții inventatorului. Modelele prezentate în expoziția de la Arad sunt realizate de pricepuți meșteșugari italieni, creatorii Museo Le Macchine di Leonardo da Vinci Firenze – multe dintre modele fiind interactive. Materialele alese pentru reconstrucția mașinilor sunt asemenea celor care ar fi fost folosite în perioada renașterii.

EVENIMENT

EVENIMENT LA PECICA

Eugenia PONTA PETE

1 și 2 septembrie – Sărbătoarea folkului românesc, la Pecica

Așa am intrat în toamnă, la Pecica, cu două zile de folk și poezie pe scena Casei de Cultură „Doru Ioan Petescu“, de curând renovată, parcă anume să primească oaspeți de excepție. A fost ediția a XI-a a Festivalului Național „Folk pe pâine“, cu nume mari, cu public cunoscător, care a ținut cu pricepere isonul cântecelor din cadrul recitalurilor.

Evenimentul a început inedit, vineri, 1 septembrie, de la ora 14, cu finala concursului de creație și interpretare, aflat la prima ediție. Cei șase finaliști s-au prezentat în fața juriului alcătuit din membrii cenaclului pecican: Monica Mihaela Cojocaru, Lucian Gevelegian și Florian Jianu. Concursul a fost moderat de Blazena Karkus. Premiile, susținute financiar de vechii noștri parteneri Constantin Traian Igaș și Attila Antal s-au acordat, după cum urmează:

Secțiunea interpretare: Premiul I Nemeș Iulia; Premiul al II-lea Comșa Șerban; Premiul al III-lea Chirilă Mirela Ela.

Secțiunea creație: Premiul I Chirilă Mirela Ela; Premiul al II-lea Comșa Șerban; Premiul al III-lea Fabian Andrei Tudor.

Trofeul concursului de creație și interpretare (Marele premiu): Crăciun Jacqueline. Felicitări tuturor!

Prima seară de concerte i-a readus pe scenă pe artiștii consacrați Mircea Vintilă, Mircea Baniciu & Band, Adrian Sărmășan, Marius Matache, Daniel Julean, Nicoleta Brola, Adrian Ilie, dar și pe ai noștri: Monica Mihaela Cojocaru, Lucian Gevelegian, Florian Jianu, Livia Daniel, Anđi Daroș, Corul Liceului și Grupul „Fluturașii“. Au citit din creațiile lor: Camelia Chifor, Eugenia Ponta Pete, Ioan Vasile Marcu, Tatiana Moș, Blazena Karcus, Nicoleta Dudaș, Emanuel Gruia.

Seara de sâmbătă a aparținut în întregime Cenaclului Flacăra, coordonat de Andrei Păunescu. Au cântat: Magda Puskas, Cristian Buică, Vanghele Gogu, Cătălin Stepă, Mădălina Amon. Cenacliștii pecicani Eugenia Ponta Pete și Lucian Gevelegian, au fost invitați să aducă un tribut regretaților Adrian Păunescu și Emilian Onciu. S-au cântat cântece lansate și consacrate în Cenaclul Flacăra, cântece de colecție, care au însuflețit publicul.

Sunetul a fost asigurat cu profesionalism de Cosmin Harbei și Luci Chirlan.

Pe lângă publicul din Pecica, la concerte au participat iubitori de folk din Arad, Timiș, Bihor, Constanța și români din diaspora aflați acasă în concediu.

Ne-au onorat cu prezența primarul Petru Antal și viceprimarul Miodrag Stanoiov, precum și președintele CJ Arad, Justin Cionca, împreună cu soția Angela. Ne-au fost alături și reprezentanți ai grupării literare „Salon Gutenberg“ și ai Ligii Scriitorilor arădeni.

Sponsori ai evenimentului au fost Consiliul Local Pecica, Consiliul Județean Arad prin Centrul Cultural Județean, Brutăriile PalMar Vali și Tia Max, florăriile Nora și Anna. Parteneri media: Pecica News, Magic Fm și Televiziunea Pecica, cea care a transmis live pe facebook întregul eveniment.

Mulțumiri tuturor și fiecăruia în parte, pentru că au contribuit la reușita festivalului nostru de suflet.

EVENTIMENT

EVENTIMENT LA FOTO CLUB ARAD

Mircea BORAN

Salonul Internațional de Fotografie “Ars Fotografica” Ediția a XXIII.

Juriul format din: Dl. Jireghie Virgil UZPR- Arad , Dna. Rusu Adela Lia E.FIAP/p – Oradea și Dl. Dan N. Buruleanu A.FIAP - Timișoara a acordat următoarele premii:

SECȚIUNEA „LIBER - COLOR” :

- Medalia de Aur AAFR – Roșu Anca, Craiova – Greece sunset
- Medalia de Argint AAFR – Kerekes Istvan EFIAP/d3, Ungaria – Roxana ciobanul
- Medalia de Bronz AAFR – Arcu Cătălin, Florești – A lover s gift
- Mențiune AAFR – Bolvari Csilla EFIAP/b, Ungaria - Glance
- Mențiune AAFR – Burcea Marius, Onești – Marea Neagră
- Mențiune AAFR – Hejja Arpad, Miercurea Ciuc – Apus de soare din decembrie
- Mențiune AAFR – Kenez Eva, Ungaria - Illusion
- Mențiune AAFR – Lybaert Daniel EFIAP/d3, Olanda – Vrouwkje achter raam persp
- Mențiune AAFR – Szabo Iosif, Miercurea Ciuc – Pasăre neagră
- Medalia de Aur Foto Club Arad – Plaino Marian EFIAP/B, EAAFR, București – Mișcare
- Medalia de Argint Foto Club Arad – Samuel Almasi, Serbia - Floare
- Medalia de Bronz Foto Club Arad – Kuti Zoltan, Miercurea Ciuc – Still life
- Mențiune Foto Club Arad – Albiș Olguța, Craiova - Devreme
- Mențiune Foto Club Arad – Bikfalvi Zsolt EFIAP/b, Carei - Hrănire
- Mențiune Foto Club Arad – Cybuch Dominika, Polonia – Nori aprinși
- Mențiune Foto Club Arad – Mehes Miklos, Ungaria – Diamond baia
- Mențiune Foto Club Arad – Scrob George, Arad - Immersive
- Mențiune Foto Club Arad – Tomic Maja, Serbia - Reflecție

SECȚIUNEA „LIBER - MONOCROM” :

- Medalia de Aur AAFR – Jankowski Witold, Polonia - Stânenit
- Medalia de Argint AAFR – Pataki Hajnal, Miercurea Ciuc – O noua zi
- Medalia de Bronz AAFR – Kerekes Istvan EFIAP/d3, Ungaria – Silvia 105 ani
- Mențiune AAFR – Fulop Jenő AFIAP, Sîngiorgiu de Mureș – Înainte de muls
- Mențiune AAFR – Goran Bendelja, Serbia - În așteptare
- Mențiune AAFR – Kuti Zoltan, Miercurea Ciuc – Expectancy
- Mențiune AAFR – Lybaert Daniel EFIAP/d3, Olanda – Triovlucht
- Mențiune AAFR – Martinov Dobrila, Serbia - Cuplu
- Mențiune AAFR – Zivkic Dusan, Serbia - Pod

- Medalia de Aur Foto Club Arad – Bikfalvi Zsolt EFIAP/b, Carei – Fierarul satului
 - Medalia de Argint Foto Club Arad – Tomic Maja, Serbia – La umbra podului
 - Medalia de Bronz Foto Club Arad – Roșu Anca, Craiova – linii Toscana
 - Mențiune Foto Club Arad – Arcu Cătălin, Florești – Noaptea
 - Mențiune Foto Club Arad – Bolvari Csilla EFIAP/b, Ungaria – Motociclist vechi
 - Mențiune Foto Club Arad – Domokos Adrian, Arad – Pod Spiral
 - Mențiune Foto Club Arad – Plaino Marian EFIAP/B, EAAFR, București – tribul Ari
 - Mențiune Foto Club Arad – Poiată Anatolie EFIAP, Moldova - Highland
 - Mențiune Foto Club Arad – Vincze Szabolcs, Huedin – În așteptarea unei binecuvântări
- Trofeul Asociației Foto Club Arad pentru autorul care are cele mai multe acceptări se acordă lui Bikfalvi Zsolt din Carei.*

Trofeul Aniversar Foto Club Arad se acordă lui Lybaert Daniel din Olanda. (...)

Semnează în această ediție

ARDELEAN IOAN ALEXANDRU p. 36	GRAȚIANA IENĂȘEL p. 59
MIHAELA ANDREI p. 99	ANTON ILICA p. 29
MIRCEA BORAN p. 111	VALERIU ILICA p. 31, p. 40, p. 70
CARINA A. BABA p. 44, p. 48, p. 102, p. 106	ROXANA ISTUDOR p. 24
CARINA IENĂȘEL p. 100	PAUL KRIZNER p. 50
FLORICA R.CÂNDEA p. 3, p. 48, p. 52, p. 92, p. 101, p. 104, p. 107	LAURIAN LODOABĂ p. 57, 62
CELUS CIOBANU p. 63	LAZĂR MAGU p. 61
CORINA ILEANA CIURAȘ p. 103	ADINA MATEI p. 58
CLAUDIU CHIȘEREU p. 93	AUGUSTIN MUREȘAN p. 12
LIVIA CIUPAV p. 67, p. 69	ANISOARA LAURĂ MUSTETIU p. 66
OVIDIU CORNILĂ p. 74	ROMULUS MUSTEȚIU p. 61
IOANA CRIȘAN p. 58	MIRA ODAGIU p. 46
STELIAN DEACONU p. 78	LIVIU NADIȘ p. 61
ANCA DRILĂ p. 51	IULIA PINTEA p. 80
MARIUS GREC p. 4	EUGEN PĂDUREAN p. 62
MARTA GREC p. 21	EUGENIA PONTA PÊTE p. 58, p. 110
HANS DAMA p. 28, p. 42	MIHAELA LIVIA POPA p. 88
TOMA ENACHE p. 45	VLAD SFÎRÎILĂ p. 86
VASILE FILIP p. 26	SAVA SIFORA p. 60
LAVINIA FLUERAȘ p. 59	TEODORA SMOLEAN p. 95
DANIELA FORCOȘ p. 97	ADELINA STOENESCU p. 109
LUCIAN GEVELEGIAN p. 62	LAURENȚIU SZEMKOVICS p. 13
DANIELA GUMANN p. 38, p. 60	HORIA TRUȚĂ p. 10
CONSTANTIN GUMANN	ALEXANDRA TUDORESCU p. 85
MIHAI HANDARIC p. 16	LOREDANA TUDORESCU p. 85
GHEORGHE HODREA p. 89	IOAN TULEU p. 7
NICOLAE NICOARĂ-HORIA p. 62	AIDA VOIVODICIAN p. 60

Revista Gutenberg precizează:

Vă rugăm să expediați materialele pentru luna martie 2024 până în data de 15 ianuarie la următoarele adrese de email candeafoare@yahoo.com, tel. 0745263205; carina.anqa@gmail.com

Materialele vor fi însoțite de o fotografie a autorului tip buletin, conținut o pagină A4, scris cu font Times New Roman, caracter de 12, text corectat cu diacritice.

Se vor publica doar materiale inedite, cu trimitere la o sursă bibliografică (exclus internet sau webografie). Manuscrisele nu se înapoiază. Revista Gutenberg - Universul Cărții găzduiește opinii, creații sau înscrieri ale autorilor, din segmente culturale, cotidiene, mozaic, panoramic etc, dar responsabilitatea conținutului fiecărui text, aparține autorului în exclusivitate.

Materialele în excedent vor fi luate în seamă pentru viitoarele ediții cu precizarea expresă de a nu se depăși conținutul unei pagini A4.

Colegiul Editorial - Redacțional

Foaie culturală, recunoscută de C.N.C.S.I.S.

ISSN 2248 - 308X

ISSN-L 2248 -308X